

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองสยาม

ข้างสิบหมู่ของชาวไทย

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย

จากวิทยุโรงเรียน

ภาษาไทยวันนี้

เล่ม ๔

ภาษาไทย-พุทธทาสภิกขุ

แปลจากภาษาไทยโบราณ

เสียงกรวยจาก ร เรือ

ภาษาถิ่น สำเนียงถิ่นจากปาก

ภาษางาน ภาษาาง

ภาษาแม่

แนวเหมียว

สำนวนไทยในยุค ไอ เอ็ม เอฟ

คำที่มักเขียนผิดจนคิดว่าถูก

ภาษาภาษา

กระทู้ถาม

เรื่อง จัน จันทน์ จันทร

ด้วย ความหมายคำ

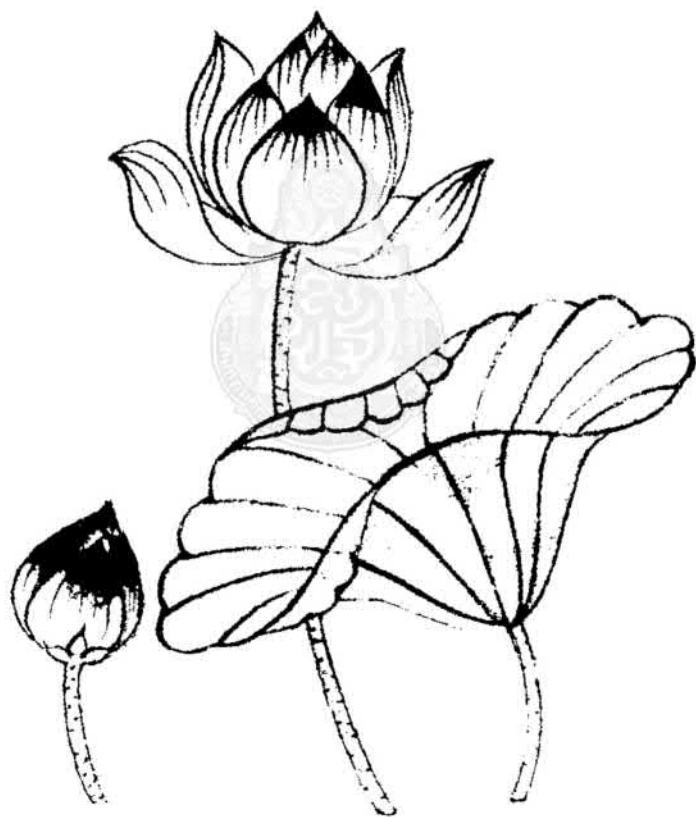
กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ภาษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรมเพื่อการดำรงชีวิต

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับที่ ๒๓

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับที่ ๒๓

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

© สงวนลิขสิทธิ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๒

จำนวนพิมพ์ ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-268-7749

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

นายวิชัย พยัคฆโส ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๒

๔๙๕.๙๑๑๘ กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. สถาบัน
ภาษาไทย.

ก - ก ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔/รัตนา ภาซาฤทธิ์,
บรรณาธิการ. -- กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
ภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ,
๒๕๔๒.

๒๑๘ หน้า ; ๑๘.๕ ซม. (ชุดความรู้
ภาษาไทย)

ISBN 974-268-7749

๑. ภาษาไทย-การใช้ภาษา. ๒. รัตนา
ภาซาฤทธิ์, บรรณาธิการ. ๓. ชื่อเรื่อง.
๔. ชื่อชุด.

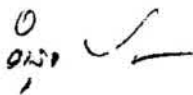
คำนำ

กรมวิชาการมีความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ภาษาไทย ด้วยการส่งเสริมให้คนไทยรู้จักใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง จึงสนับสนุนให้สถาบันภาษาไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมวิชาการ ดำเนินงานโครงการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยทางวิทยุและโทรทัศน์ อีกทั้งเผยแพร่ในรูปหนังสือและเอกสารต่าง ๆ

หนังสือ ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔ เป็นอีกเล่มหนึ่งในหนังสือชุดความรู้ภาษาไทยที่สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ ได้จัดทำขึ้นและเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา หน่วยงานและห้องสมุดต่าง ๆ สำหรับให้นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคคลทั่วไปที่สนใจได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ทั้งการพูด อ่าน เขียน เช่น การใช้คำ ให้ถูกความหมาย การออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน เป็นต้น หนังสือเล่มนี้ กรมวิชาการได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรง

คุณวุฒิทางด้านภาษาไทยหลายท่านดังรายชื่อที่ปรากฏใน
ท้ายหนังสือเป็นผู้เขียน และกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้ง
ศาสตราจารย์วิสุทธิ์ บุษยกุล ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย
เป็นผู้ตรวจ บทความต่าง ๆ ในหนังสือนี้ กรมวิชาการได้
เคยนำไปเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุรัฐสภาทุก
วันอังคาร และวันศุกร์เวลา ๑๗.๓๐ น. - ๑๗.๓๕ น. ใน
ปี ๒๕๔๑

กรมวิชาการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะ
เป็นประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษาสำหรับใช้ศึกษาค้นคว้า
รวมทั้งครูอาจารย์ได้นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน
วิชาภาษาไทยตลอดจนสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป
ได้ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสม และขอขอบคุณผู้เขียน
และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายอรรุจ จันทวานิช)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

สารบัญ

คำบางคำในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๑
พระราชกำหนด พระราชบัญญัติ	
พระราชกฤษฎีกา	๗
ภาษากาย	๑๔
มองภาษา (๑)	๒๐
มองภาษา (๒) ญาติ	๒๕
กระทู้ถาม	๓๒
สาเหตุการออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน	๓๗
เป็นคนไทยออกเสียงภาษาไทยให้ชัดเจน	๔๔
ลักษณะนาม เอกลักษณะของภาษาไทย	๔๙
ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง	๕๔
สำนวนไทยในยุค ไอ เอ็ม เอฟ	๕๘
ภาษามาไกล	๖๒
การใช้คำราชาศัพท์	๖๕
ใช้คำให้ถูกต้อง	๖๙

สมณศักดิ์ของสงฆ์ _____	๗๓
ถ้าต้องเขียนขอได้ใหม่เขียนให้ถูก _____	๘๒
การใช้คำคล้าย ความหมายต่าง _____	๘๗
เทศน์มหาชาติ _____	๙๑
เรื่องของ จัน จันทน์ จันทร _____	๙๙
คำที่มักเขียนผิดจนคิดว่าถูก _____	๑๐๓
เสียงใกล้เคียงความหมายต่าง _____	๑๐๗
คำใกล้เคียงแตกต่าง _____	๑๑๒
คำที่มักใช้ผิดความหมาย _____	๑๑๖
ลักษณะนามตามหลังจำนวนควรช่วยกันอนุรักษ์ _____	๑๑๙
วรรคตอนนั้น สำคัญไฉน _____	๑๒๗
ภาษางาน ภาษาาง _____	๑๓๓
เสียงควรญจาก ร เรือ _____	๑๓๙
พูดอังกฤษคำ ไทยคำดีจริงหรือ _____	๑๔๕
เมื่อนั้นและบัดนั้น _____	๑๔๙
หมายกำหนดการและกำหนดการใช้อย่างไร _____	๑๕๓
ภาษามีการเปลี่ยนแปลง _____	๑๕๖
บรรณาธิการและบรรณาธิกร _____	๑๕๙
การสื่อสารมวลชนกับสื่อมวลชนเหมือนกัน หรือต่างกัน _____	๑๖๕
ภาษาไทย-พูดทางวัฒนธรรม _____	๑๗๑

การให้พร : วัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต _____ ๑๗๘
ใช้คำไม่ค่อยถูก _____ ๑๘๕
ช่างสิบหมู่ของไทย _____ ๑๘๘
เกาเหลา _____ ๑๙๓
สำนวนที่มาจากปาก _____ ๑๙๗
แมวเหมียว _____ ๒๐๒
การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชน _____ ๒๐๙

คำบางคำในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ประยอม ชองทอง

ผู้เขียนคิดว่าตัวเองโชคดีที่ได้มีโอกาสไปฟังการ
สัมมนาของวุฒิสภาในหัวข้อ “ทิศทางของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่”
ที่กาญจนบุรี ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒
ที่ผ่านมา

ที่ว่าโชคดีเพราะเชื่อว่า ลำพังตนเองที่มีภูมิปัญญา
น้อย (โดยเฉพาะในด้านกฎหมาย) คงอ่านร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ได้ไม่ซาบซึ้งนัก รัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อพูดกัน
อย่างยุติธรรมแล้วเป็นผลงานของ “คณะกรรมการการร่าง
รัฐธรรมนูญ” ร่วมกับ “สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ” ไม่ใช่
เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และอาจกล่าวว่าเป็นรัฐธรรมนูญ
ที่ยาวที่สุดในโลกก็ว่าได้ เพราะมีถึง ๓๓๙ มาตรา มากกว่า
๑๕ ฉบับที่ประเทศไทยเราเคยมีมา การที่มีถึง ๓๓๙ มาตรา

ก็นับว่ามากแล้ว คนที่ไม่มีความรู้ในภาษากฎหมายและความรู้ในด้านกฎหมาย รัฐธรรมนูญ จะยังไม่รู้ว่า แต่ละมาตรานั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ยึดโยงกันอย่างไร

ในบางประเด็น คนธรรมดาสามัญอย่างเราๆ อ่านแล้วก็รู้สึก “ไม่เห็นมีอะไร” ดีไม่ดีก็อาจจะเห็นชอบไปด้วยโดยไม่รู้ว่า คำที่เขียนไว้หยาๆ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น ถ้านำไปปฏิบัติแล้ว อาจมีผลที่ประชาชนคาดไม่ถึงได้

ฉะนั้น การได้ฟังทัศนะของนักกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ตั้งแต่การร่างและการพิจารณาและทำงานเกี่ยวข้องอื่นๆ มาแต่ต้น และได้ชี้แจงให้เห็นจุดเด่นจุดด้อย และจุดโหว่ของการร่างและการพิจารณาและทำงานเกี่ยวข้องอื่นๆ มาแต่ต้น และได้ชี้แจงให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยและจุดโหว่ของการร่างกฎหมายฉบับนี้ ผู้เขียนจึงถือว่าเป็นโชคมหาศาลสำหรับผู้เขียน

และโดยที่เป็นคนที่ไม่ชอบเก็บความคิดอะไรไว้คนเดียว ก็อยากนำเอาความคิดหรือมุมมองที่ท่านผู้รู้ได้ชี้แนะไว้มาขยายให้ท่านผู้อ่านที่รักของ “หลักไท” ได้รับรู้โดยทั่วกัน เพราะเชื่อว่าจะทำให้ทุกคนมีหูตาสว่างขึ้น สามารถเข้าใจได้ดีขึ้นว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน มากน้อยเพียงใด หรือการที่วุฒิสมาชิกจะยอมรับหรือไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็น

เรื่องของอคติหรือเป็นเรื่องหวงอำนาจ หรืออะไรทำนองนั้นจริงหรือไม่ หรือความคิดความอ่านที่องค์กรต่าง ๆ เสนอขึ้นมา และอ้างว่าเป็นความคิดเชิงประชาธิปไตย หากใครไม่ยอมรับก็อ้างว่าเป็นเผด็จการเช่นนี้เป็นการถูกต้องหรือไม่

ในขั้นแรกนี้ ผู้เขียนจะขอนำเฉพาะเรื่องการใช้ถ้อยคำและภาษาในร่างรัฐธรรมนูญฉบับยืดยาวเยิ่นเย้อนี้ มาให้ดูบางคำบางข้อความ ที่จะนำมาเพียงบางคำก็เพราะไม่มีเวลาที่จะวิจารณ์ได้ทั้งหมด

ในการสัมมนาของวุฒิสภาที่กล่าวถึงในวันสุดท้าย คณะทำงานศึกษา “ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ของวุฒิสภา” ได้ขอให้อาจารย์จันทน์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ยกตัวอย่างคำที่มีความหมายไม่ชัดเจนในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาชี้ให้สมาชิกฟังกันหลายคำ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายหลายๆ คนก็ยังไม่เข้าใจและไม่เห็นชอบ เช่น

“ความเป็นมนุษย์” ซึ่งมีในมาตรา ๔ ที่ว่า “ความเป็นมนุษย์” สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความเคารพและคุ้มครอง” นักกฎหมายตีความว่าน่าจะมาจากคำว่า Humanity ของฝรั่งแต่ความหมายชัดเจนแค่ไหนนั้นมองไม่ออก ทราบว่าเดิมที่เขาร่างว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity)” ซึ่งก็คงไม่มีความชัดเจนอะไร

เหมือนกัน มีผู้ยกตัวอย่างว่า ฝรั่งใช้เท้าชี้ของให้เราดู หรือ ยกเท้าพาดโต๊ะทำงาน หรือตบหลังตบหัวเรา เขาถือว่าไม่ได้ทำให้เขาเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่เขาอาจมองเห็นว่า การที่คนไทยต้องหมอบคลานเข้าไปหาผู้ใหญ่หรือเจ้านาย นั้น เป็นการดูถูกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งตรงกันข้ามกับ สังคมของเรา ซึ่งเห็นว่าการที่ฝรั่งทำเช่นนั้นเป็นการดูถูก ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ได้ แต่การหมอบคลานกราบ ไหว้ผู้ใหญ่ ของเราเป็นความงดงามตามแบบธรรมเนียม ประเพณีดังนี้ เป็นต้น

การใช้คำว่า “ความเป็นมนุษย์” ในรัฐธรรมนูญ จึงทำให้มีปัญหาได้

คำต่อไปคือชื่อ “หมวด ๓” ที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และฉบับก่อนๆ ใช้น่า “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” แต่ฉบับร่างใหม่ใช้ว่า “สิทธิและเสรีภาพของบุคคล” ซึ่ง นักกฎหมายบอกว่า คำว่า “บุคคล” นั้นย่อมน หมายถึงคน ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นชาวต่างชาติที่มาอยู่ในราชอาณาจักรไทย หากใช้คำว่า “บุคคล” เขาย่อมได้รับความคุ้มครอง เมื่อพูดถึงสิทธิและเสรีภาพ เขาจะตั้งพรรคการเมือง (มาตรา ๔๖) การเลือกถิ่นที่อยู่ (มาตรา ๓๕) การเผยแพร่งานวิจัยการเรียน การสอนตามหลักวิชาการ (มาตรา ๔๑) การชุมนุม (มาตรา ๔๓) การรวมกันองค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ๆ (มาตรา ๔๔)

ๆ แต่ตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ สิทธิเสรีภาพเหล่านั้น
ย่อมไม่รวมถึงชาวต่างชาติด้วย แต่พูดถึงประชาชนชาวไทย
เท่านั้น ที่ควรจะได้รับความคุ้มครอง

หรืออย่างใน มาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่ง
มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การ
ยังชีพ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย
บัญญัติ”

ตามมาตราข้างต้นนี้ บุคคลต่างด้าวที่อยู่ในประเทศ
ไทยจะเป็นฝรั่ง เขมร พม่า ลาว เวียดนาม หรือชาติใดๆ
ก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง และประเทศไทยจะลำบาก
เพียงใด ถ้าต้องมาดูแลรับผิดชอบบุคคลเหล่านั้น เพราะ
เฉพาะคนที่เป็นชนชาวไทย รัฐก็ดูแลไม่ทั่วถึงอยู่แล้ว

คำใหม่ ๆ เช่น “ศาสนบัญญัติ” ที่รัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่บัญญัติไว้ว่า “มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพ
บริบูรณ์ ในการถือศานานิกายของศาสนาหรือลัทธินิยม
ในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพ ในการปฏิบัติตาม
ศาสนบัญญัติ หรือพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน”
และในวรรค ๒ ของมาตรานี้ยังใช้ว่า “การใช้เสรีภาพตาม
วรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับ...ความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมี
ควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยม
ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือพิธีกรรม

ตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น”

ด้วยใจเป็นธรรม ท่านผู้อ่านจะเห็นว่า หากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้แล้ว อย่างว่าแต่ชนชาวไทย อย่างนายวินัย ละอองสุวรรณ หรือ นายนิกร จํานง ก็จะมีผืนผ้าพื้นฟูลัทธิศาสนาของเขาตามที่เขาทำศาสนบัญญัติของเขาได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าท่านั้น ลัทธิอื่นๆ อีกมากมาย ย่อมได้รับความคุ้มครองให้มีสิทธิและเสรีภาพตามความเชื่อถือของเขาได้ “หุบผาสวรรค์” “สันตติโคก” ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นกัน

ท่านผู้รู้ในทางกฎหมายจึงเห็นว่าเพียงคำว่า “บุคคล” ที่เปลี่ยนจาก “ชนชาวไทย” ก็วุ่นวายพอแล้ว การปฏิบัติตามศาสนบัญญัติของแต่ละลัทธิจะยิ่งยุ่งยากต่อชาติบ้านเมืองมากขึ้น

ผู้จึงขอให้แก้ไขให้เป็น “บุคคล ย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

พระราชกำหนด พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา

ประยอม ชองทอง

ผู้เขียนเคยอ่าน “ข้าขันสมัยคุณปู่” ที่มีคำตอบ
ซ้ำ ๆ ว่า

“ตาม - พระราชกำหนดกับพระราชบัญญัติ เหมือนกัน
และต่างกันอย่างไร”

“ตอบ - เหมือนกันแต่คำว่า พระราช เเท่านั้น นอก
นั้น ต่างกันหมด”

อ่านแล้วก็ยังรู้สึกขำมาจนบัดนี้ แต่เราก็ไม่ได้สาระ
จากข้าขันนั้นเลย เพราะนั่นไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการเล่า
เรื่องข้าขัน

ถ้าเปิดพจนานุกรมดู เราจะพบคำอธิบายที่พอจะ
ให้ภาพได้ดีพอใช้

เริ่มจาก “พระราชกฤษฎีกา” ท่านให้อรรถาธิบายไว้ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด เพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน”

ความรู้ที่ได้จากคำอธิบายนี้ก็คือ พระราชกฤษฎีกานั้น เป็นกฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น ไม่ใช่เป็นกฎหมายที่มาจากคณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือสมาชิกรัฐสภา

การออกพระราชกฤษฎีกาจะทำได้โดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดให้ไว้ว่า เรื่องใดบ้างที่จะออกเป็นพระราชกฤษฎีกาได้

แต่เป็นที่รู้กันว่า โดยพหุัตินัย พระราชกฤษฎีกานั้น แท้จริงก็ต้องเริ่มมาจากรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี (เช่น พระราชกฤษฎีกา ประกาศยุบสภาตามมาตรา ๑๑๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐)

หรือมิฉะนั้นก็เป็นกฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นในช่วงที่ไม่มีรัฐสภา เช่น พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๑๕) พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่ออายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลง (มาตรา ๑๓๑) หรือพระราชกฤษฎีกาเปิด-ปิด สมัยประชุมรัฐสภา

พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา พระราชกำหนดประเภทนี้แม้อยู่ในสมัยประชุม แต่คณะรัฐมนตรีมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร หรือเงินตรา การออกกฎหมายประเภทนี้จะให้รู้กันล่วงหน้าโดยทั่วไปไม่ได้ ต้องพิจารณาเป็นการด่วนและเป็นความลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน (ถึงกระนั้นยังมีการกล่าวหากันในสภาว่า มีรัฐมนตรีบางคนแอบเอาความลับนี้ไปบอกแก่คนอื่น) ซึ่งอาจจะไหวตัวรีบดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเงินเป็นการได้ประโยชน์ส่วนตน หรือพรรคพวก (พวกพ้อง) ทำให้บุคคลบางคน หรือบริษัทธนาคารบางแห่งได้ผลประโยชน์)

เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกำหนดประเภทนี้ออกประกาศใช้แล้ว (ดังพระราชกำหนด เกี่ยวด้วยการเงิน ๔ ฉบับที่มีเรื่องอื้อฉาวกลางปีนี้) ภายใน ๓ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา รัฐบาลต้องรีบนำพระราชกำหนดนี้เข้าเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ผลที่ตามมาของพระราชกำหนด (ทั้ง ๒ ประเภท) เมื่อเข้ารับการพิจารณาในรัฐสภาจะมีผล ๔ กรณีคือ

กรณีที่ ๑ ถ้าสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาอนุมัติ (คือเห็นชอบด้วยพระราชกำหนดนั้นๆ) พระราชกำหนดนั้นก็มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติ ต่อไป

กรณีที่ ๒ ถ้าสภาผู้แทนราษฎร (ซึ่งเป็นด่านแรก) ไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นเป็นอันตกไป (แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

กรณีที่ ๓ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดฉบับนั้น แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติ (อีกครั้ง) ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนฯ ทั้งหมดที่มีอยู่ (ปัจจุบันน่าจะเป็น ๑๙๖ คน จำนวนเมื่อเลือกตั้งใหม่ที่มี ส.ส. ๕๐๐ คน ก็ต้อง ๒๕๑ คนขึ้นไป) พระราชกำหนดนั้นก็มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

กรณีที่ ๔ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติ แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ เมื่อสภาผู้แทนฯ ยืนยันอีกครั้ง แต่คะแนนเสียงยืนยันไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ที่มีอยู่ทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร พระราชกำหนดนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

เมื่อสภาผู้แทนราษฎร อนุมัติ หรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดใด นายกรัฐมนตรีต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากเป็นกรณีที่ไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับ พระราชบัญญัตินั้นเป็นการเสนอและ

ออกกฎหมายทั่วๆ ไปโดยผ่านรัฐสภา โดยวาระเริ่มแรกที่เสนอเรื่องใดก็เรียกว่าเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ผู้ที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติได้นั้นได้แก่ คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอต้องให้พรรคการเมืองที่ตนสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกในพรรคนั้นรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน และถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเสนอได้เมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ขั้นตอนโดยย่อๆ ของการเสนอร่างพระราชบัญญัติ คือเมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นผ่านการพิจารณา และได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรใน ๓ วาระแล้ว ก็จะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา

ถ้าวุฒิสภาเห็นชอบ ผ่าน ๓ วาระแล้ว นายกรัฐมนตรีก็นำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ ทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นพระราชบัญญัติออกบังคับใช้ต่อไป

ถ้าวุฒิสภามีการแก้ไข ต้องส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาอีกครั้งว่าจะเห็นชอบตามที่วุฒิสภาแก้ไขหรือไม่ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบ

นายกรัฐมนตรีก็นำขึ้นขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวาย แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบตามที่วุฒิสภาแก้ไข ต้องมีการตั้งกรรมาธิการร่วมกันทั้ง ๒ สภา โดยสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากัน เมื่อกรรมาธิการร่วมกันตกลงมีมติเช่นไร ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะนำไปสู่การพิจารณาของสองสภาอีก ถ้าไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาใดสภาหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ตกไป

ส่วนจะมีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ตกไปขึ้นใหม่อีกครั้งหรือไม่นั้นมีขบวนการซึ่งค่อนข้างจะยืดเยื้อและไม่นำมาบรรยายในที่นี้

กฎหมายทั้ง ๓ ประเภทนี้ มีอักษรย่อคือ พ.ร.บ. (พระราชบัญญัติ) พ.ร.ก. (พระราชกำหนด) และ พ.ร.ฎ. (พระราชกฤษฎีกา) มีที่มาที่ไปดังได้วิเคราะห์มาแล้วโดยสังเขป ดังนี้แล

ภาษากาย

ประยอม ชองทอง

เขียนถึงภาษาไทยในรัฐสภามาหลายคำ ทำให้
นึกถึงกิริยาอาการของสมาชิกที่ปฏิบัติในรัฐสภาขึ้นมาได้
ภาษานั้น น่าจะเรียกว่า ภาษากิริยา หรือ ภาษากาย ซึ่ง
พอจะมีท่าทางสำคัญอยู่ ๕ ประการ

ท่าทางแรก คือ การยกมือ ซึ่งหมายความว่า สมาชิก
ผู้นั้นขอพูด หรือขออภิปราย ประธานการประชุมก็จะ
อนุญาตเสียก่อน สมาชิกจึงจะลุกขึ้นอภิปรายหรือพูด
หรือเจรจาได้

การพูดนั้นจะเห็นว่า จะต้องพูดกับประธานเท่านั้น
เราจึงได้ยินได้เห็นสมาชิกลุกขึ้นกล่าวเป็นทำนองเดียวกัน
ตามระเบียบข้อบังคับของสภาว่า

“ท่านประธาน” หรือ “ท่านประธานที่เคารพ” ต่อจากนั้น

จึงเป็นการแนะนำตัวเอง เช่น “กระผม (ผม-ดิฉัน).....สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด.....พรรค.....” หรือ “ผม (ดิฉัน).....สมาชิกวุฒิสภา”

บางครั้งก็จะพูด “ในนามประธานกรรมการ” “ในนามคณะกรรมการ” “ในฐานะกรรมการเสียงข้างน้อย” ฯลฯ แล้วค่อยพูด - เสนอ - ขออภิปราย - ขอประท้วง - ขอชี้แจง - ฯลฯ ต่อไป

เนื่องจากการพูดในสถานนั้น ต้องพูดกับประธานในที่ประชุมเท่านั้น เราจึงมักได้ยินว่า “ผมขอฝากท่านประธานผ่านไปยังรัฐมนตรีที่ควบคุมดูแลหน่วยงาน...” (ทั้งๆ ที่รัฐมนตรีก็นั่งอยู่ในห้องประชุมนั้น) รัฐมนตรีที่จะตอบ หรือใครอื่นที่จะตอบได้หรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรืออภิปรายตอบ ก็ต้องขออนุมัติจากประธานเช่นเดียวกัน และก็ต้องพูดกับประธานเหมือนกัน เช่น

“ท่านประธานที่เคารพ ผม...ขอเรียนชี้แจงต่อท่านประธานผ่านไปยังสมาชิกที่ถามว่า...” คนทั่วไปจึงค่อนข้างไม่เข้าใจว่า ทำไมจึงพูดโยกโย้เช่นนั้น ตอบได้นั่นคือ ระเบียบปฏิบัติในรัฐสภา มิฉะนั้นสมาชิกอาจจะพูดโต้ตอบกันเองจนวุ่นไปหมด

คิดดูแล้วก็น่าสงสารประธาน ทั้งๆ ที่ทุกคนก็ว่า “ท่านประธานที่เคารพ” แต่แท้จริงแล้วสมาชิกอภิปราย

ได้ตอบกันข้ามหัวประธานไปมา นำส่งสารหัวโขนตำแหน่งประธานไม่น้อยเหมือนกัน

แต่จะอย่างไร เพราะนั่นคือระเบียบวิธีปฏิบัติในรัฐสภาหรือภาษาในรัฐสภาไม่ว่าภาษาพูดหรือภาษากายหรือภาษากิริยาที่สมาชิกต้องปฏิบัติตาม ทั้งๆ ที่มีระเบียบเช่นนั้น สมาชิกก็ยังละเมิดอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกที่แก่พรรษาที่รู้วิธีลักไก่เอาเปรียบมือใหม่ ที่ภาษาสื่อมวลชนใช้ว่า “เขี้ยวลากดิน”

ท่าทางประการที่ ๒ คือ การยืนขึ้นและยกมือ กิริยาอาการนี้แสดงว่าผู้้นั้นต้องการประท้วง ประธานจะหยุดพูดหรือขอให้ผู้ที่กำลังพูดหรือกำลังอภิปรายหยุดฟังว่า ผู้ประท้วง ประท้วงใคร ประท้วงเรื่องอะไร ตามสิทธิที่มีในกฎหรือข้อบังคับการประชุมข้อใด

ที่เรามักจะพบเห็นก็จะปรากฏเช่นว่า สมาชิกคนหนึ่งพูดผิดข้อบังคับ เช่นพูดจาเสียดสี, พูดนอกประเด็น, พูดคำที่ทำให้คนอื่นเสียหาย หรือประธานวินิจฉัยผิดประเด็น ฯลฯ สมาชิกมีสิทธิยกมือและยืนขึ้นประท้วง ถ้าประท้วงถูกหลักเกณฑ์ ผู้เป็นประธานก็ยอมให้ ถ้าไม่ถูกต้องประธานก็ไม่ยอม

บางครั้งคนหนึ่งกำลังประท้วง แต่คนอื่นฟังดูแล้วประท้วงไม่ถูกต้อง คนอื่นอาจประท้วงคนที่หนึ่ง แล้วมี

คนอื่นประท้วงผู้ประท้วงคนที่ ๒ อีกก็มี ในกรณีเช่นนี้ ถ้าประธานเป็นคนมีบาร์มี เป็นคนเด็ดขาด เป็นคนที่มั่น ข้อบังคับและข้อกฎหมาย สมาชิกมักจะเกรงใจ ไม่ค่อยมีการประท้วง

แต่เท่าที่ได้พบในรัฐสภายุคหลังๆ นี้ บางทีการประท้วงขึ้นเป็นการแกล้งผู้อภิปรายให้เขวหรือลืมประเด็นที่จะพูดอย่างที่ได้รับฉายาว่า “องครักษ์พิทักษ์...” ใครสักคน

การประท้วงไปประท้วงมา บางครั้งจบลงด้วยการมีอารมณ์ใส่กัน บางครั้งผู้อภิปรายจำเป็นต้องจบ เพราะคนอื่นรู้เท่าทันแล้วว่าตนจะพูดให้เขาเสียหาย บางครั้งรุนแรงถึงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกล้งให้ออกจากที่ประชุม หรือมิฉะนั้น ก็มีการเดินออกจากห้องประชุม ที่ภาษาสื่อมวลชนที่เป็นทาสภาษาต่างดาวใช้ว่า “วอล์กเอาต์” แทนที่จะใช้คำภาษาไทยง่ายๆ “เดินออกจากที่ประชุม” หรือ “ประท้วงด้วยการเดินออกจากที่ประชุม” ซึ่งก็ได้ใจความชัดเจน

ท่าทางประการที่ ๓ คือ ประธานเคาะค้อนหรือยื่นขึ้น เป็นกิริยาแสดงว่า ประธานห้ามผู้พูดไม่ให้พูดต่อไป แต่คนพูดก็ดื้อดึงพูดต่อไป หรือประธานบอกให้นั่งลง ก็ไม่ยอมนั่ง ประธานจึงต้องเคาะค้อนให้หยุดพูดหรือนั่งลง ขึ้นยังไม่ฟังอีก ประธานก็จะยื่นขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติผู้พูดจะต้องหยุดและนั่งลง

เราจึงได้เห็นประธานที่ประชุมอย่าง คุณสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ รองประธานคนที่สองใช้วิธีเด็ดขาด เคาะค้อนจนได้รับฉายา “ขุนค้อนประกาศิต” แต่เมื่อสมาชิกไม่ยอมฟังหนักเข้า คุณสมศักดิ์ ต้องยืนขึ้น เมื่อสมาชิกผู้นั้นยังไม่ยอมหยุดและนั่งลง คุณสมศักดิ์จึงต้องขับออกจากห้องประชุม ภาษาของสื่อมวลชนอาจใช้ว่า เชิญออกจากห้องประชุม จนรุนแรงถึงไล่ออกจากห้องประชุม คุณสมศักดิ์เลยได้ฉายาใหม่ว่า “ขุนค้อนบิน” อะไรทำนองนั้น

ภาษาท่าทางประการที่ ๔ : ประธานเดินลงจากบัลลังก์นั้นเป็นการแสดงว่า ประธานชมอารมณ์ไม่ไหว จะเป็นงอน-น้อยใจ-หรือโกรธ ก็ได้ ถ้าไม่มีรองประธานนั่งอยู่ด้วย และทำหน้าที่ต่อไป ก็แสดงว่าเป็นการปิดประชุมโดยปริยาย เพราะประธานสภาพไม่ไหวหรือควบคุมให้การประชุมดำเนินต่อไปด้วยดีไม่ได้แล้ว

นี่คือภาษากายหรือภาษากิริยาที่มักปรากฏในรัฐสภา แท้จริงแล้วยังมีข้อบังคับ ข้อห้ามสมาชิกมิให้ทำกิริยาอื่นๆ อีกหลายประการ ในการพูดหรือการอภิปรายในรัฐสภา ซึ่งความจริงแล้วสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นผู้อยู่ในสถาบันสูงสุดในการปกครองประเทศ ควรจะมีวิจรรณญาณและวุฒิภาวะพอที่จะรู้ว่าอะไรควรไม่ควร

แต่นั้นแหละ ถ้าอะไรๆ เป็นไปอย่างที่เรามองโลก

ในแง่ดีแล้ว คงไม่มีคำพังเพยไทยให้เราสะกิดใจว่า “สำเนียง
ส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” หรือจริงไหม

แต่ (อีกครั้ง) อย่างไรก็ดี สมาชิกรัฐสภาของไทย
ก็ยังมีที่เราไม่ถึงกับกระโดดข้ามโต๊ะไปชกต่อยกัน หรือปา
รองเท้าใส่กันเหมือนรัฐสภาของบางประเทศที่เราได้เห็นภาพ
ในโทรทัศน์ ขออำนาจพระสยามเทวาธิราชทรงคุ้มครอง
รัฐสภาของไทยให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งดีงามอันเป็นมงคล
ด้วยเถิด พระพุทธเจ้าข้า

มองภาษา (๑)

ประยอม ชองทอง

ผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ได้ดูการถ่ายทอดการประชุม
รัฐสภาทางโทรทัศน์ หรือได้ฟังจากวิทยุ จะได้ยินภาษา
กฎหมายบ้าง ภาษาเฉพาะในการปฏิบัติของสมาชิกเหล่านั้น
บางคำก็พอเข้าใจ บางคำก็สงสัย และบางคำก็สงสัยรุนแรง
ไปกว่านั้นว่าไม่น่าใช้ (กับท่านสมาชิก...เช่น “ผู้ทรงเกียรติ”
...“ท่าน” ฯลฯ)

ผู้เขียนมีพี่สาวที่เป็นกวี และนักเขียนมีชื่อเสียง
มาก ๆ ทั้งที่เคยเป็น และกำลังเป็น “สมาชิกวุฒิสภา” อยู่
ได้เรียนปรึกษาท่านก็ได้สาระพอจะนำมาเล่าสู่
กันฟังดังนี้

คำแรก คำว่า “สมาชิกรัฐสภา” ปัจจุบันหมายถึง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเรียกย่อว่า ส.ส. และสมาชิก

วุฒิสภา หรือเรียกย่อว่า ส.ว. ซึ่งในการเลือกตั้งและแต่งตั้ง
ครั้งล่าสุด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี ๓๙๓ คน หาก
ลาออกไปเสียบ้าง ออกไปโดยไม่กลับมาเสียบ้าง ขณะนี้
มีประมาณ ๓๘๙-๓๙๐ คน ส่วนสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้
รับแต่งตั้งครั้งล่าสุดในสมัยคุณบรรหาร ศิลปอาชา เป็น
นายกรัฐมนตรีมี ๒๖๐ คน ลาออกไปบ้าง แต่งตั้งเพิ่มเติม
(แทน) บ้าง และในปัจจุบันเมื่อไม่สามารถแต่งตั้งตาม
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ก็คงจะเหลืออยู่ประมาณ ๒๕๕ คน

แต่ถ้ามีการครบวาระหรือยุบสภา ของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันหมดวาระลง
ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ จำนวนของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรจะมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตเดียว
เบอร์เดียว จำนวน ๔๐๐ คน และจะมาจากรายชื่อบัญชี
พรรคอีก ๑๐๐ คน ที่เรียกว่าปาร์ตี้ลิสต์ party list
รวมทั้งหมด ๕๐๐ คน ส่วนสมาชิกวุฒิสภาฯ จะมีจำนวน
๒๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ แต่ปัจจุบันยังไม่
ทราบว่าจังหวัดไหนจะเลือกได้กี่คน

คำว่า “สมาชิกวุฒิสภา” นั้น บางทีก็มีคนเรียกสั้น ๆ
ว่า “วุฒิสมาชิก” ซึ่งตามกฎหมายแล้วไม่มีใครดำรงตำแหน่งนี้
คำนี้จึงเป็นภาษาปากไม่น่าจะอยู่ในภาษาทางราชการ
(แต่ในพจนานุกรมก็มีเก็บคำนี้ไว้ด้วย)

คำที่สอง “กรรมาธิการ” ซึ่งจะด้วยประการใด ๆ ก็ตามควรอ่านว่า “กำ-มา-ทิ-กาน” ไม่ควรอ่าน “กัน-มา-ทิ-กาน” และคำนี้เป็นคำสมาสมาจาก “กรรม+อธิ+การ” คำเดิมก็คือ กรรมกร ซึ่งเราอ่านว่า กำ-มะ-กาน ตลอดมา แต่เมื่อมาเป็นกรรมกรที่ทำงานสำคัญ (อธิ = ยิ่ง, ใหญ่) “กรรมกร” ก็ต้องยกฐานะให้ “ใหญ่” ไปด้วย

“กรรมาธิการ” คือบุคคลที่สมาชิกรัฐสภา (ทั้งสภาผู้แทนฯ และวุฒิสภา) ต่างเลือกกันขึ้นมาเป็นคณะบุคคลที่เชี่ยวชาญเรื่องใดเรื่องหนึ่งเฉพาะด้าน ให้ช่วยกันทำหน้าที่ตรวจสอบร่างกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เข้าสู่สภาแต่ละสภา

ตามธรรมเนียมนั้นร่างกฎหมาย โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติ จะต้องส่งเข้าไปพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร สำหรับร่างพระราชกำหนด และร่างพระราชกฤษฎีกาไม่ต้องเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ยกเว้นภายหลังประกาศใช้แล้วต้องนำเข้าสู่การพิจารณาในวาระแรกที่มีการประชุมสภา เมื่อสภาผู้แทนฯ พิจารณาและรับหลักการผ่านการพิจารณาในวาระที่ ๑ แล้ว ก็จะต้องตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง ให้พิจารณารายละเอียดร่าง พ.ร.บ. นั้น กรรมาธิการที่เสนอพิจารณานั้น สภาอาจมอบหมายให้เป็นกรรมาธิการสามัญ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นมาให้ดูแลงานด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เท่าที่ทราบกรรมาธิการสามัญของสภาประจำผู้แทนราษฎร

มี ๒๓ คณะ ส่วนกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภามี ๑๖ คณะ คณะละ ๑๗ คน ของสภาผู้แทนราษฎรนั้นตั้งตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละพรรค ส่วนสมาชิกวุฒิสภานั้นตั้งตามความรู้ความสามารถ หรือความสนใจเฉพาะด้าน กรรมการวิสามัญนี้สมาชิกจะเป็นได้คณะไม่เกิน ๒ คณะ

แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการความรู้ความสามารถของบุคคลหลาย ๆ ด้าน เช่น การพิจารณางบประมาณ ซึ่งอาจจะมีการเสนอบุคคลภายนอก เช่น จากคณะรัฐมนตรี หรือข้าราชการ หรือบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญพิเศษมาร่วมเป็นกรรมการด้วย กรรมการนั้นจะเรียกว่า กรรมการวิสามัญ ซึ่งอาจมีจำนวนสมาชิกมากกว่า กรรมการวิสามัญประจำสภาแต่ละคนได้

คณะกรรมการวิสามัญ จะทำหน้าที่พิจารณาเฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเฉพาะคราวเท่านั้น เมื่อการพิจารณาสิ้นสุดลงแล้ว คณะกรรมการวิสามัญคณะนั้นก็จะสลายตัวไป ส่วนคณะกรรมการวิสามัญประจำสภา ซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกของแต่ละสภานั้น มีอายุอยู่ตลอดอายุสมาชิกภาพของสมาชิกนั้น ๆ

นอกจากนี้แล้วยังมีคณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภาคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการวิสามัญกิจการ

วุฒิสภา ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการสามัญ
ประจำวุฒิสภาที่มีอยู่แล้วทุกคณะและบุคคลที่คณะรัฐมนตรี
เสนอเพิ่มเติม เพื่อดูแลให้คณะกรรมการสามัญประจำ
วุฒิสภาดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสภาผู้แทนราษฎรก็มีคณะกรรมการสภา
ผู้แทนเช่นเดียวกันที่แตกต่างกันก็คือ คณะกรรมการ
กิจการสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นคณะกรรมการสามัญ

มองภาษา (๒) : ญัตติ

ประยอม ชองทอง

คนในแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคมมักจะมีภาษาเฉพาะ
ของพวกตนเอง ซึ่งบางครั้งคนในกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น
อาจจะไม่เข้าใจแจ่มแจ้งเหมือนคนในกลุ่มหรือสังคมนั้น

ที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุด คือ คนที่เป็นผู้ใหญ่ห่างไกล
กลุ่มวัยรุ่น มักไม่เข้าใจภาษาที่วัยรุ่นเขาใช้ เช่น จ๊าบ ปิ้ง วีน
แห้ว โดนใจ ประมาณนั้น มันเป็นอะไรที่จริง ๆ แล้ว ฯลฯ

นักกฎหมายก็จะมีศัพท์หรือภาษาที่ใช้ในกลุ่ม
เช่นเดียวกับพวกกวี นักดนตรี นักการศึกษา นาฏศิลป์
จิตรกร ฯลฯ ล้วนมีภาษาที่ใช้กันเฉพาะกลุ่ม

นักการเมืองเป็นกลุ่มชนที่ออกจะมีอิทธิฤทธิ์ที่สามารถ
ใช้ภาษาในกลุ่มของตนพูดหรือแสดงออกผ่านสื่อมวลชน
บังคับให้คนทั่วไปต้องรับรู้ไม่ทางตรงหรือทางอ้อม

นี่คือที่มาของการนำเสนอภาษาไทยในรัฐสภาในช่วงนี้

ทั้งที่เขียนไปค่อนข้างยืดยาวในคราวที่กล่าวถึงคำว่า “กรรมาธิการ” แต่กระนั้นก็ยังขาดสาระสำคัญบางประการ

สาระที่จะเพิ่มเติมในคราวนี้คือ กรรมาธิการ กรรมาธิการนั้น นอกจากคณะกรรมการสามัญประจำสภา ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๓ คนะ ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ๑๖ คนะ และคณะกรรมการวิสามัญ ซึ่งสภาแต่งตั้งจากบุคคลที่มาจากนอกสภาและในสภา และในสภาก็อาจจะมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาฯ ด้วย

กรรมาธิการสามัญ มักได้รับมอบหมายในเรื่องที่ถนัดเฉพาะด้าน ส่วนกรรมาธิการวิสามัญจะตั้งมาเพื่อพิจารณาเรื่องที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญจากหลายๆ แห่งมาร่วมกันพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

นอกจากนี้แล้วยังมีกรรมาธิการร่วมกัน ซึ่งหมายถึง คณะกรรมการที่วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร แต่งตั้งบุคคลซึ่งอาจจะมาจากบุคคลภายนอกและบุคคลในสภาทั้งสอง โดยให้มีจำนวนคนที่มาจากการเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาฯ เท่าๆ กัน โดยสภาผู้แทนจะเป็นผู้กำหนดว่าจะให้มาจำนวนฝ่ายละเท่าใด

“คณะกรรมการร่วมกัน” มีหน้าที่ร่วมกันพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม หลังจากผ่านสภาผู้แทนฯ แล้ว แต่เมื่อส่งกลับไปสภาผู้แทนฯ อีกครั้ง ปรากฏว่าสภาผู้แทนไม่เห็นชอบตามที่วุฒิสภาแก้ไข จึงต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณา

โดยธรรมดาแล้วเมื่อคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแก้ไขแล้ว ก็จะส่งให้แต่ละสภาพิจารณาว่าจะเห็นชอบด้วยกับการพิจารณาและแก้ไข (ถ้ามี) ของคณะกรรมการร่วมกัน ถ้าแต่ละสภาเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น ก็จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วนำไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

แต่ถ้าสภาผู้แทนฯ ไม่เห็นชอบด้วยร่างนั้นก็อาจถูกยับยั้งไว้ หรือตกไปตามแต่กฎหมายบัญญัติไว้

กรรมาธิการประเภทสุดท้ายคือ กรรมาธิการเต็มสภา หมายถึง การที่สมาชิกสภาทุกคนที่อยู่ในที่ประชุมสภานั้น เห็นพ้องต้องกันตามที่มีผู้เสนอว่าขอตั้ง “กรรมาธิการเต็มสภา” อันหมายความว่า ให้ถือสมาชิกทุกคนในสภาตอนนั้นเป็น คณะกรรมาธิการมีสิทธิอภิปราย ออกความคิดเห็น ตลอดจนลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการประชุมนั้น ไม่ต้องให้กรรมาธิการสามัญ หรือกรรมาธิการวิสามัญ หรือ

กรรมาธิการร่วมกันไปพิจารณาให้เป็นการเสียเวลา ส่วนมากมักเป็นกฎหมายที่สั้นๆ และเร่งด่วน ไม่มีเรื่องต้องพิจารณามาก เช่น ร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อจุดประสงค์อะไรสักอย่าง (เช่น เพื่อการสร้างถนน เป็นต้น) สมาชิกจะอภิปรายแล้วลงความเห็นไปในการพิจารณาจบในการประชุมนั้นได้เลย

นี่คือกรรมาธิการทั้ง ๔ ประเภท ที่ทำหน้าที่ต่างกันไป

คำที่ ๓ ที่น่ากล่าวถึงและประชาชนได้ยินได้ฟังบ่อย คือ คำว่า “ญัตติ”

คำว่า ญัตติ หมายถึง ข้อเสนอใด ๆ ที่จะเสนอต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้มีการลงมติหรือวินิจฉัยชี้ขาดว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร

ตามธรรมดาเรื่องอะไรต่าง ๆ ที่จะเสนอในสภานั้น ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาจะบังคับไว้ว่า ต้องเสนอเป็นญัตติ

การเสนอญัตตินั้นมีทั้งการทำเป็นหนังสือ เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า หรือเสนอด้วยวาจาก็ได้ แล้วแต่เรื่องที่จะเสนอนั้น รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาจะกำหนดไว้ว่าจะให้เสนออย่างไร

และเป็นระเบียบว่า การเสนอญัตติต้องมีผู้รับรอง

โดยรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมจะกำหนดไว้ว่า
ญัตติใดควรจะมีผู้เสนอเท่าไร และมีผู้รับรองญัตติเท่าใด

เช่น ถ้าเป็นเรื่องเสนอด้วยวาจา มีสมาชิกยกมือ
รับรองเพียงพอก็ใช้ได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญมากๆ เช่น
การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนฯ ลงนามรับรองการ
เสนอญัตตินั้นไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิก
สภาผู้แทนฯ ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ถ้าเป็นปัจจุบันนี้ก็คง
ประมาณ ๗๘ คน

รัฐธรรมนูญยังกำหนดไว้อีกว่า ถ้าเป็นรัฐมนตรี
เป็นผู้เสนอญัตติไม่ต้องมีผู้รับรองกับญัตติที่จะก่อให้เกิด
ผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ต้องเสนอญัตติเป็นร่างพระราช
บัญญัติ

นี่คือความสำคัญของคำว่า ญัตติ

นอกจากนี้ยังมีข้อปลีกย่อยลงไปอีกคำคือ คำว่า
“ญัตติด่วน” ซึ่งมีความสำคัญเพราะเมื่อเสนอเรื่องใดเข้าสู่
สภาแล้ว สภาจะต้องพิจารณาเป็นการด่วน เพราะเรื่องที่จะ
เสนอเป็นญัตติด่วน มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์
สำคัญของประเทศชาติบ้านเมืองหรือมีความจำเป็นรีบด่วน
เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศ ไม่ว่าทาง
เศรษฐกิจหรือทางใด ๆ

ผู้ที่พิจารณาว่า ญัตติที่สมาชิกเสนอ นั้น เรื่องใดจะเป็นญัตติด่วนหรือไม่ คือประธานสภา ซึ่งจะวินิจฉัยแล้วแจ้งให้ผู้เสนอญัตติทราบ พร้อมด้วยเหตุผลภายใน ๕ วัน นับแต่วันได้รับญัตตินั้น ถ้าประธานสภาวินิจฉัยว่าเป็นญัตติด่วนแล้ว ประธานสภาต้องบรรจุญัตติด่วนนั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมในโอกาสแรกของการประชุมเท่าที่จะทำได้

คำที่ ๔ ที่ควรจะกล่าวไปพร้อมกับคำญัตติก็คือ คำว่า “แปรญัตติ” ซึ่งประชาชนทั่วไปจะได้ยินบ่อยๆ แต่อาจจะไม่เข้าใจชัดเจนเท่านักกฎหมายและนักการเมือง คำว่า “แปรญัตติ” หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้ใดขอเสนอเปลี่ยนแปลงข้อความหรือถ้อยคำในร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ หลังจาก ที่สภาได้รับหลักการในการพิจารณาวาระที่ ๑ แล้วก็จะส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้คณะกรรมการไปพิจารณา

สมาชิกสภาผู้ที่มีได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ แต่มีความประสงค์จะขอเปลี่ยนแปลงถ้อยคำหรือข้อความที่ตนไม่เห็นด้วยตามร่างพระราชบัญญัตินั้น ก็มีสิทธิส่งความเห็นขอเสนอข้อความที่ปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงนั้นไปให้คณะกรรมการพิจารณา ถ้ากรรมการเห็นด้วย อาจแก้ไขตามเสนอ ถ้ากรรมการสงสัยต้องการเหตุผล

หรือผู้เสนอ “คำแปรญัตติ” นั้นไปมีความประสงค์จะไปชี้แจงเหตุผลประกอบก็สามารถทำได้ ถ้ากรรมการไม่เห็นชอบด้วย ผู้เสนออาจขอสงวนคำแปรญัตติไว้ขอให้มีการพิจารณาในที่ประชุมสภาทั้งหมดหลังจากคณะกรรมการพิจารณาแล้วก็ได้ ถ้าสภาลงมติไม่เห็นด้วย คำแปรญัตติก็ตกไป ถ้าสภาเห็นด้วย คณะกรรมการก็ต้องแก้ไขตามซึ่งส่วนมากสภามักลงมติตามคณะกรรมการเพราะมักมีเหตุผลประกอบได้ดีกว่า

ผู้ขอแปรญัตติอาจถอนคำแปรญัตติได้ ถ้าพอใจตามที่คณะกรรมการให้เหตุผลดีพอหรือถ้ามีการพิจารณาผู้ขอแปรญัตติไม่ไปชี้แจงต่อคณะกรรมการภายในกำหนดเลย ๓๐ นาทีไปแล้ว คำแปรญัตตินั้นก็ตกไป

“การแปรญัตติ” จึงเป็นช่วงสำคัญของการพิจารณา ร่างกฎหมายไม่น้อยเหมือนกัน

กระทู้ถาม

ประยอยม ของทอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๘๓ ดังนี้

“มาตรา ๑๘๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

นี่คือสิทธิหน้าที่อย่างหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาในการตรวจสอบการทำงานของคณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีหรือรัฐบาล

คำที่น่าสนใจ ณ ที่นี้จึงอยู่ที่คำว่า “กระทู้ถาม”

กระทู้ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานอธิบายไว้ว่า
“หัวข้อหรือข้อความที่ตั้งให้อธิบาย เช่น กระทู้ธรรม กระทู้ถาม”

ถ้าเป็นการประกวดเรียงความ หรือประกวดบทกลอน หรือการแต่งเรื่องอะไรสักอย่างหัวข้อที่ตั้งขึ้นมานั้นเราเรียก กระทู้

ส่วนกระทู้ถาม นั้น พจนานุกรมอธิบายว่า “คำถามในข้อเท็จจริง หรือนโยบายที่สมาชิกสภานิติบัญญัติ หรือสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตั้งคำถามฝ่ายบริหารให้ตอบในที่ประชุมนั้น ๆ หรือตอบเป็นหนังสือก็ได้ นอกจากนี้พจนานุกรมยังแถมภาษาอังกฤษว่า หมายถึงคำว่า Question ด้วย”

ถามผู้รู้ในรัฐสภาท่านอธิบายว่า “กระทู้ถาม” ก็คือข้อซักถามที่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาฯ ตั้งขึ้นเพื่อถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ซึ่งถือว่าเป็นการควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล หรือรัฐมนตรีอีกอย่างหนึ่ง การตั้งกระทู้ถามถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการตอบทำความเข้าใจแก่สมาชิกรัฐสภาที่ถามถึงงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนให้กระจ่างแจ้งชัดเจน

ในทางปฏิบัตินั้นข้อบังคับของรัฐสภาจะกำหนดไว้ว่าผู้ตั้งกระทู้ถามต้องทำเป็นหนังสือเสนอล่วงหน้าต่อประธาน

สภา หรือประธานของแต่ละสภา คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรส่วนสมาชิกวุฒิสภาฯ ก็ต้องยื่นต่อประธานวุฒิสภา

กระทู้ถามแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ กระทู้ถาม และกระทู้ถามสด

กระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาฯ จะต้องทำเป็นเอกสารเสนอล่วงหน้าต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร (หรือประธานวุฒิสภา) โดยระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภา หรือตอบในราชกิจจานุเบกษา

กระทู้ถามสด ตามข้อบังคับของการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโปรดสังเกตว่ากระทู้ถามสดนี้เป็นสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้ง กระทู้ถามสด ต้องเสนอกระทู้ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรล่วงหน้าก่อนวันประชุม ๑ วัน ซึ่งเราจะเห็นว่า ส.ส. จะประชุมในวันพุธและวันพฤหัสบดีเป็นปกติในสภาชุดปัจจุบัน

เรื่องที่จะตั้งเป็นกระทู้ถามสดมักจะเป็นเรื่องเร่งด่วน และรัฐมนตรีจะต้องตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

ในทางปฏิบัติเมื่อประธานสภาผู้แทนฯ ได้รับกระทู้ถามสดจากสมาชิกแล้วต้องรีบบรรจุกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม และจะบรรจุกระทู้ถามสดได้ครั้งละไม่เกิน ๕ กระทู้ ต่อจากนั้นก็รีบแจ้งให้รัฐมนตรีทราบทันที

เมื่อถึงเวลาประชุมถึงวาระพิจารณากระทู้ถามสด ประธานต้องให้สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามสดเป็นผู้ซักถามก่อน ในการซักถามและการตอบชี้แจงกระทู้ถามสดต้องพิจารณาให้เสร็จภายในกำหนดเวลาไม่เกิน ๖๐ นาที ของการประชุมแต่ละครั้งและต้องกระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ตั้งกระทู้มีสิทธิจะซักถามได้กระทู้ละไม่เกิน ๓ ครั้ง ไม่เช่นนั้นอาจกลายเป็นการอภิปรายไป

ในการตั้งกระทู้ถามและการชี้แจงประกอบกระทู้ถามนั้น ต้องไม่พุ่มเพื่อย วนเวียน ซ้ำซาก อันเป็นลักษณะทั่วไปของวิธีพูดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน หรือต้องไม่มีลักษณะเป็นอภิปราย

นอกจากนั้นข้อบังคับการประชุมสภายังกำหนดไว้ด้วยว่าจะต้องไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

หนึ่ง เป็นการประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้ง ใส่ร้าย

สอง เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก

สาม เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้วว่ารัฐมนตรี สิทธิจะไม่ตอบก็ได้ถ้าเป็นเรื่องยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

สี่ เป็นการให้ออกความเห็น

ห้า เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

หก เป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ และ
เจ็ด เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดๆ เว้นแต่ที่
เกี่ยวกับงานในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถามนั้นทำได้ทั้งในสภาผู้แทนฯ และ
วุฒิสภา และจะตอบในสภา หรือตอบในราชกิจจานุเบกษา
แต่การตั้งกระทู้ถามสดนั้น ทำได้แต่ในสภาผู้แทนฯ
เท่านั้นเพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๔ บัญญัติว่า

“การบริหารแผ่นดินเรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่
อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นเรื่องที่กระทบถึง
ประโยชน์ของประเทศชาติ หรือประชาชน หรือที่เป็นเรื่อง
เร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์
อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมใน
วันนั้นว่า จะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ
ในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้น โดยไม่ต้องระบ
คำถาม และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าว
ไว้ในวาระการประชุมในวันนั้น

การถามและตอบกระทู้ถามวรรคหนึ่งให้กระทำได
สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น
ตั้งกระทู้ถามด้วยวาจา เรื่อง การบริหารราชการแผ่นดินนั้น
ได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร” ดังนี้แล

สาเหตุการออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ครั้งที่แล้วดิฉันได้เกริ่นเรื่องการออกเสียงตัว ร เรือ ล ลิง และคำควบกล้ำซึ่งบางคนจะออกเสียงไม่ชัด ออกเสียง ร เรือ เป็น ล ลิง และคำควบกล้ำ ร ล ว ก็พูดไม่มีเสียงควบกล้ำ เช่น ไครมคราม เป็น ไคมคาม กลับกกลาย เป็น กับกกาย หรือ ความจริง เป็น ฟามจริง ข้าราชการ เป็น ข้า-ลาดชะกาน

สมาคมครูและผู้ปกครอง พูดเป็น “สมาคมครูและผู้ปกครอง” ฟังดูก็ประหลาด ๆ คือไม่น่าฟังนั่นเอง

วันนี้ผู้เขียนฟังรายการโทรทัศน์ ได้ยินโฆษณาในโทรทัศน์ว่า “แลงปาดะหนา” ถ้าพยายามพูดให้ชัดว่า แรงปรารภณา หรือ สมาคมครูและผู้ปกครอง ภาษาไทยของเราก็จะไพเราะ ถูกต้อง ชัดเจน

มีข้อสังเกตว่า สาเหตุที่เยาวชนไทยทุกวันนี้ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำไม่ชัดเจน เพราะ

ประการแรก พูดตามกัน เวลาเด็กอยู่ในหมู่เพื่อน ๆ ก็พูดจาภาษาเดียวกันคือ พูดไม่ชัดก็ไม่ชัดกันหมด ถ้าใครคนหนึ่งคนใดมาพูดให้ชัดเจนก็จะหาว่า “ดัดจริต”

ประการที่สอง พูดตามดาราหรือนักร้องที่ตนเอง นิยมชมชอบ พยายามจะเลียนเสียงให้เหมือน

ประการที่สาม สมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ หรือพี่น้อง พูด ร เรือ ไม่ชัด พูดไม่มีคำควบกล้ำ เด็กก็พูดไม่ชัดไปด้วย เช่น “เลี้ยว ๆ หน้อยเดียวขึ้นลงไป โลงเลียนไม่ทัน” หรือพูดว่า “อ้อฮือฝนตกพ่ำ ๆ เดินเหยียบ โคนน้ำเกลียดน่ากลัวจะตาย” ถ้าทุกคนในครอบครัวพูดให้ ชัดเจน เด็กที่กำลังหัดพูด หรือเริ่มพูดเก่งก็จะพูดชัดถ้อย ชัดคำตั้งแต่เล็ก ๆ

ประการสุดท้าย คือ การอ่านออกเสียง สังเกตว่า นักเรียนสมัยนี้ชอบอ่านในใจ การอ่านในใจเป็นการอ่าน เพื่อรู้ความ เพื่อเข้าใจความ แต่ถ้าได้อ่านออกเสียงด้วย จะได้ทั้งใจความและการออกเสียงชัดเจน เมื่อฝึกอ่าน ทุกวัน ๆ ลื่นจะออกเสียง ร และคำควบกล้ำได้โดยไม่ต้อง ฝืน คนที่พูดเสียง ร เรือชัดเจน จะให้เขามาพูดไม่ให้ชัด เขาก็พูดไม่ได้ เช่น จะให้เขาพูดว่า “ลักโลเลียน” เขาก็พูด

ไม่ได้ ลั่นก็วิ่งไปเองว่า “รักโรงเรียน” การฝึกอ่านออกเสียงทุกวัน จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ดิฉันได้พบว่าท่านศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ ท่านสอนวิชาประวัติศาสตร์สากลในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันท่านเสียชีวิตไปแล้ว ท่านได้กรุณาได้ถามทุกข์สุขของลูกศิษย์ เมื่อท่านทราบว่าเวลานี้ดิฉันสอนแต่ภาษาไทย ไม่ได้สอนภาษาอังกฤษแล้ว ท่านก็ได้กรุณาแนะนำว่า

“คุณต้องไม่ทิ้งภาษาอังกฤษนะ ฝึกอ่านออกเสียงทุกวัน วันละเล็กละน้อยก็ยังดี จะได้ออกแอ็กเช่นที่ได้ถูกต้อง”

ดิฉันน้อมรับคำแนะนำสั่งสอนนี้ไว้ด้วยความเคารพ และซาบซึ้งอย่างยิ่ง ท่านเป็นครูของลูกศิษย์ตลอดกาล แม้ลูกศิษย์จะมีวัยแก่ขึ้นสักเพียงใด ท่านก็ยังเมตตาแนะนำสั่งที่ดั่งามอยู่เสมอและดิฉันจำขึ้นใจและปฏิบัติตามคำแนะนำของท่านตลอดไป

นี่ขนาดภาษาอังกฤษนะคะ ท่านยังคอยตักเตือนให้เราฝึกอ่านเพื่อจะได้ไม่ลืมวิธีการออกเสียง

การพูดภาษาไทยให้ชัดเจนก็เช่นเดียวกันต้องฝึกหัดอ่านออกเสียงทุกวัน ดิฉันมีพ่อเป็นครู จำได้ว่าท่านสอนให้ลูกๆ อ่านภาษาไทยคำควบกล้ำชัดเจนมาก ท่านชอบ

นำหนังสือวรรณคดีมาให้ดิฉันอ่าน และต้องอ่านออกเสียงดังๆ ด้วย การอ่านและพูดภาษาไทยจึงอ่านและพูดได้ชัดเจนมาตั้งแต่เป็นเด็ก

ดิฉันขอเสนอแนะวิธีการพูดออกเสียงตัว ร และ คำควบกล้ำให้ชัดเจน ดังนี้

๑. ขอให้ผู้ปกครอง พ่อแม่พูดกับลูกหลานให้ชัดเจน ถ้ามีคำใดที่ออกเสียงผิดก็รีบแก้ไขทันที เช่น ถ้าจะพูดกับลูกๆ ว่า “แม่จะไหว้พะ อย่าทำเสียงอีกทีกคิกโคมนะ” ก็ต้องรีบเปลี่ยนทันทีว่า “แม่จะไหว้พระ อย่าทำเสียงอีกทีกคริกโครมนะ” ถ้าฝึกเข้าบ่อยครั้งก็จะเกิดความเคยชิน และควรแนะวิธีออกเสียงตัว ร โดยให้ม้วนลิ้นขึ้นไปหาเพดานแล้วจึงพยายามออกเสียงในระยะแรกให้ “ม้วนลิ้น” ด้วย แต่ต่อไปแล้วไม่ต้อง เวลาอ่านตัวอักษรควบก็ให้ม้วนลิ้นด้วยเช่นเดียวกัน

๒. ครูบาอาจารย์เป็นแม่แบบที่สำคัญมากของนักเรียน ครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับศิษย์ประสิทธิภาพความรู้ให้แก่ศิษย์ ครูจึงควรพูดเป็นแบบอย่างที่ดี พูดตัว ร เรือ คำควบกล้ำให้ชัดเจน ไม่ใช่เฉพาะครูสอนภาษาไทยเท่านั้น ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษาอังกฤษ การงาน ทุกรายวิชาครูต้องใช้ภาษาไทยทั้งสิ้น ถ้าครูพูดว่า “ต่อไปนี่เลามาเลียนเสียงลาวในสมัยพะเจ้ากรุงธนบุรี”

ฟังแค่นี้ก็เกิดความทุกข์แล้ว ถ้าแม่แบบพ่อแบบพูดผิด ๆ ลูกแบบก็ต้องพูดตาม และการทำสิ่งใดผิด ๆ ตามกันนั้น ง่ายดายนกว่าการทำถูกเสียด้วย

ขณะที่กำลังนั่งเขียนบทความนี้ ก็เผอิญได้ยิน ดาราวัยรุ่นในโทรทัศน์กำลังพูดว่า “เป็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตใน คอบัวหนึ่ง” จึงต้องตัดสินใจว่าอย่ามัวแต่เอาการอ่าน ผิด ๆ มาบอกเล่ากันเลย มาลองฝึกอ่านออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำที่ถูกต้องกันดีกว่า ดังต่อไปนี้ ประโยค

๑. แดดร้อนแรงทำให้รู้สึกร้อนตัวต้องรีบเร่งไปหา ที่ร่มโดยไม่รีรอ

๒. โรงเรียนนี้ร่มรื่นมีรั้วรอบแข็งแรง นักเรียนก็ เรียบร้อยว่าเรีกรอบรู้

๓. หรีดหรีงเรไร้องระงมจรรุ่งอรุณแสงทองเรือง รอมร่าไร

๔. ตำรวจจับนายเริ่มผู้ขับรถเร็วด้วยความรีบร้อน ไม่รีรอไฟแดง

๕. ฉันรับรองว่าจะทำงานให้เรียบร้อยรวดเร็วโดย ไม่เรรวน

ทีนี้ลองมาฟังการฝึกอ่าน เสียง ร เรือ ล ลิง ที่ใช้ สระเดียวกันแต่การอ่านกระดกลิ้นผิดกันบ้าง

วังไร้ถือโลใหญ่ บุคผ้าไร้ไล่ด้อนว
 ไข่เล่ห์เร่ขายบัว จนผอมลืบรับหลบไป
 เร่งรีนลื่นถลา ไข่จักรำล้าลัมัย
 เรืองราวลาวกับไทย ยังเร้งรำไม่ล่าถอย
 จะเห็นได้ว่า มีคำ ไร้ กับ โล, ไร้ กับ โล, เล่ห์ กับ เร่,
 ลืบ กับ รีบ, รีน กับ ลื่น, รำ กับ ล้า, ราว กับ ลาว, รำ
 กับ ล่า เป็นต้น การกระดกลิ้นจะแตกต่างกัน

สุดท้ายลองมาฟังการฝึกอ่านคำควบกล้ำดูบ้าง
 ซึ่งมีทั้ง ร ล ว ควบ

กระดิ่งกริ่งโกร่ง เกลือกกลัวเสือโคร่ง คั่วขวาน
 แกว่งไกว ขว้างเขวี้ยงเพี้ยงพล้า กลืนกล้ำคลาไคล
 เปล้าปลืชวกไขว่ ครอกแครกครวญคราง

ไปรดปรานปล่อยปละ ไคลงเคลงครุคระ ครอบครัว
 กว้างขวาง เพลงเพราะพลิกแพลง คลางแคลงตรงกลาง
 ตรีกตรองคลองกว้าง ความขวางผลุงผลัง

เป็นยังไงคะ ลองฝึกอ่านแล้วก็อย่ากลำบากอะไร
 เลยใช่ไหมคะ ตัวอย่างที่ยกมาฝึกอ่านให้ฟังนี้ ได้ตัดตอน
 มาจากแบบฝึกการอ่านของการผลิตต้นแบบนวัตกรรม
 สื่อการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการออกเสียง
 ภาษาไทย ของกรมวิชาการ โดยมีศาสตราจารย์ฐะปะนีย์
 นาครทรรพ เป็นประธานกรรมการ

ก่อนจบบทความนี้ ดิฉันขอฝากข้อคิดเห็นเป็น
บทกลอนไว้อีกว่า

ภาษาไทยมิใช่ว่ายากหากฝึกหัด
พูดให้ชัดอ่านให้เพราะเสนาะเสียง
อย่าอ่านแต่ในใจไม่พอเพียง
อ่านออกเสียงทุกวันนั้นยิ่งดี

ปากก็อ่านหูก็ฟังดังไพเราะ
เสียงเหมาะจะควบบกล้ำย้าทุกที
เสียง ร, ล ฟังถนัดชัดวจี
อ่านให้ดีเพราะนักหนาภาษาไทย

เป็นคนไทยออกเสียงภาษาไทยให้ชัดเจน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

วันนี้ท่านได้พูดภาษาไทยแล้วหรือยัง เอ๊ะ! ถามอะไรแปลกๆ อย่างนี้ เป็นคนไทยก็ต้องพูดภาษาไทยสิคะ พูดภาษาไทยสิครับ นี่แหละคือคำตอบ เราเป็นคนไทยก็ต้องพูดภาษาไทย พูดกันตั้งแต่ลืมตาจนถึงเวลาเข้านอน แม้แต่คนต่างชาตินี้ที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยก็พยายามฝึกพูดภาษาไทย บางคนพูดได้ไพเราะชัดเจนยิ่งกว่าคนไทยเสียอีก เช่น อาจารย์ บรูซ แคลตัน ผู้หลงใหลเอกลักษณ์ของภาษาไทยและดนตรีไทย ท่านพูดไทยได้ชัดถ้อยชัดคำ ใช้ภาษาได้ถูกต้องและไพเราะด้วย

คนไทยเราโชคดีที่มีภาษาเป็นของตนเองมาตั้งแต่โบราณกาล ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงมีพระราชดำรัสที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น

ประเทศออสเตรเลีย ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ถวายปริญญานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ พระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “ไทยเรามีเอกราช มีภาษาของเราเอง มีตัวหนังสือที่คิดค้นขึ้นเอง เราตั้งบทกฎหมายการปกครองของเราเอง ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมา ๗๐๐ ปีแล้ว” นี่คือการภูมิใจของคนไทยทั้งชาติเรามีภาษาไทยไพเราะเพราะพริ้งเป็นภาษาประจำชาติ แม้ว่าในปัจจุบันนี้คนไทยจะสามารถพูดภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นหลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีนและญี่ปุ่น แต่ภาษาไทยก็ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยได้ตลอดกาล

เอกลักษณ์ที่เด่นชัดของภาษาไทยมีหลายประการ

ประการแรก คือ รูปและเสียงวรรณยุกต์หลายภาษาจะมีพยัญชนะและสระแต่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับว่า คำนั้นคำนี้ต้องออกเสียงสูงเสียงต่ำแต่ภาษาไทยเรามีรูปวรรณยุกต์กำกับไว้ทุกพยางค์ที่ออกเสียงภาษาไทยจึงมีเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ เหมือนเสียงดนตรีอันไพเราะถ้าออกเสียงวรรณยุกต์เพี้ยนไป ความหมายของคำก็จะเปลี่ยนไปทันที เช่น ขาว ข้าว ข้าว เราจะพูดว่า นักข้าว, หรือ สีข้าว ก็หมดความหมายไปทันที

มีอาสาสมัครชาวแคนาดาคนหนึ่ง เข้ามาสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองไทย พร้อม

ทั้งศึกษาภาษาไทย ปรากฏว่าเขาติดใจภาษาพูดเสียงสูงต่ำของไทยมาก เขาพูดอยู่เสมอว่า “ภาษาไทยจะว่าพูดยากก็ยาก จะว่าง่ายก็ง่าย เพราะมีเสียงวรรณยุกต์ทุกคำ” แต่ถ้าฝึกพูดจริงจังก็น่าสนุก น้ำเสียงพูดไพเราะน่าฟัง อาสาสมัครคนนั้นจึงศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง และพยายามพูดภาษาไทยให้ชัดเจนเสมอ ไม่ให้เสียงวรรณยุกต์ผิดเพี้ยนเลย ต่อมาเขาทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทและเอกด้านภาษาตะวันออก คือ ภาษาไทย เรื่อง วรรณยุกต์และลักษณะนาม

ลักษณะนามนี้เป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของภาษาไทย ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอในโอกาสต่อไป

เอกลักษณ์ที่สำคัญมากอีกอย่างหนึ่งในภาษาไทย คือ การออกเสียงตัว ร เรือ ล ลิง และคำควบกล้ำ เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งที่ขณะนี้คนไทยอีกจำนวนมากออกเสียง ร เรือ ไม่ได้ ทำให้คำมีความหมายผิดเพี้ยนไปอย่างน่าเสียดาย เช่น มีการเสนอข่าวว่า

“วันนี้ท่านลัดตะมนตี ไปเปิดโลงเลียนสองโลง”

คนฟังก็สะดุ้งทันที “ลัดตะมนตี” คือใครหรืออะไร จะเปิดโลงให้ใครถึงสองโลง

หรือมีผู้ประกาศว่า “ต่อไปนี้จะเสนอข่าวควาของนางสาวไทย” คนฟังก็จะหูผึ่งตาโตทีเดียวว่า ข่าวควาเรื่องอะไร ที่แท้จะเสนอ “ข่าวควาว”

เคยมีข้าราชการผู้ใหญ่ท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ทางวิทยุและโทรทัศน์ว่า

“ผมจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและปรับปรุงความประพฤติของนักเรียนให้ดีขึ้น” อะไรกันนี่คนไทยพูดภาษาไทยวิบัติถึงขนาดนี้แล้วหรือ ถ้าท่านจะพูดให้ชัดเจนว่า

“ผมจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและปรับปรุงความประพฤติของนักเรียนให้ดีขึ้น” ก็จะน่าฟัง น่าสนับสนุน ช่วยเหลือกันให้เต็มที่

ขณะที่กำลังนั่งเขียนบทความนี้ ดิฉันก็ฟังละครโทรทัศน์ไปด้วย ตัวละครเป็นเด็กวัยรุ่นสองคนคุยกันว่า

“เธอไม่กลัวคุณแม่เธอโกดเหลือ” วัยรุ่นสาวคนหนึ่งพูด

วัยรุ่นอีกคนตอบว่า “โอย เลื่องลือจะกลัว แม่ฉันไม่กลัวโกดลือก” นี่เป็นเรื่องจริงนะคะ พอได้ฟังแล้วดิฉันเริ่มจดลงสมุดทันที ตัว ร เรือ, คำควบกล้ำ หายไปไหนหมด

อีกคนหนึ่งเป็นพิธีกรลูกครึ่ง ที่แรกพูดไทยไม่ค่อยชัด แต่ด้วยความปากเพียรเธอพยายามพูดชัดถ้อยชัดคำขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะตัว ร เรือ มาวันหนึ่งดิฉันได้ยินเธอพูดว่า “ภาษาอังกฤษ” ทั้ง ๆ ที่เธอพูดภาษาอังกฤษคล่องแคล่ว และพูดคำควบกล้ำคำอื่นได้ ทราบมาว่าปัจจุบันนี้เด็กวัยรุ่นจะพูดภาษาเดียวกัน คือ พูดเสียง ร เรือ เป็น ล ลิง

พูดคำควบกล้ำไม่เป็น มีอาจารย์สอนภาษาไทยที่เคย
มาประชุมด้วยกันแล้วว่า ลูกสาวของท่านเวลาอยู่ต่อหน้า
คุณแม่จะพูดคำควบกล้ำชัดเจน แต่พอเข้าอยู่ในกลุ่ม
เพื่อน ๆ ก็พูดภาษาเดียวกันอีกคือพูดไม่มีเสียงควบกล้ำ
ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะช่วยกันแก้ไข

ยังมีข้อผิดพลาดอีกมากมายในการพูดภาษาไทย
ที่น่าจะหยิบยกมาเล่าสู่กันฟังผู้เขียนขอฝากบทกลอน
เตือนใจไว้ดังนี้

เป็นคนไทยพูดไทยให้ชัดถ้อย
มีไม่น้อยพูดผิดคิดจน
ตัว ร เรือ พูดไม่ยากหากปะปน
พูดระคนกับ ล ลิง ยิ่งผิดความ
คำควบกล้ำพูดได้ไม่ยากนัก
แม้เรารักภาษาย่ำผลิผลาม
ภาษาไทยไพเราะเสนางาม
พยายามอนุรักษ์อักษรไทย

ลักษณนาม เอกลักษณ์ของภาษาไทย

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ตามที่เราได้มาพูดคุยกันถึงสองครั้งแล้ว เรื่องการพูด ร เรือ ล ลิง และคำควบกล้ำในภาษาไทย ภาษาของชาติที่คนไทยเราควรจะภูมิใจให้มาก ภาษาไทยยังมีเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่ภาษาของชาติอื่นไม่มี นั่นคือลักษณนาม

ลักษณนามคือ คำนามที่ใช้ตามคำบอกจำนวน เช่น คน ๒ คน บ้าน ๑ หลัง รถ ๑ คัน สุนัข ๒ ตัว เป็นต้น เป็นการบ่งบอกให้ทราบถึงความแตกต่างของ คน สัตว์ สิ่งของ เราจะไม่ใช้ว่า แมว ๒ คน รถ ๑ หลัง บ้าน ๑ คัน ยักษ์ ๑ คน เป็นต้น

ในจำพวกสัตว์และสิ่งของ ภาษาไทยก็จะแยกแยะการใช้ลักษณนามไม่เหมือนกันอีก เช่น

วัว ๕ ตัว ช้าง ๒ เชือก หรือถ้าเป็นจำนวนมาก ก็ใช้ว่า วัว ๑ฝูง ช้าง ๑โขลง เป็นต้น ถ้าเราใช้ว่า

“โอ้โฮ! คนมาเป็นโขลง” แสดงว่าพูดอย่างประชดประชัน หรือใช้ในอาการขำขัน เพราะคนจะใช้เป็นโขลงไม่ได้ หรือถ้าพูดว่า “ฝูงวัว โขลงช้าง” คำว่าฝูง หรือโขลงนี้ ไม่เป็นลักษณนามแล้ว แต่จะเป็นสมุหนาม คือนามที่บอกเป็นหมู่ เป็นคณะ เป็นพวก

คำว่า “ฝูง” นี้ เราจะไม่ใช่เป็นลักษณนามกับคน เช่น จะไม่พูดว่า คนสองฝูง คนสามฝูง แต่ใช้นั้นสมุหนามได้ เช่น บอกว่า “ฝูงชน หรือ ฝูงคนมาชุมนุมกันที่ท้องสนามหลวง”

หรือพวกสัตว์ที่ใช้เป็น “ตัว” ก็มีผิดแผกออกไปอีก เช่น บอกว่า ปลาช่อน ๔ ตัว หอยแมลงภู่ ๕ ตัว หอยแครง ๖ ตัว แต่หอยสังข์ จะใช้ตัวไม่ได้ ใช้คำว่า “ซอน” เราจะเขียนหรือพูดว่า “หอยสังข์ ๑ซอน”

ดิฉันเคยไปฟังการอภิปรายเรื่องการใช้ภาษาไทยที่ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อหลายปีมาแล้ว ในครั้งนั้นมีวิทยากรที่ทรงคุณวุฒิ (คุณ-นะ-วุฒิ-ทิ) หลายท่านในจำนวนนั้นมี คุณดุษฎี ณ บางน้อย ด้วย คุณดุษฎี เป็นนักจัดรายการวิทยุที่มีชื่อเสียง อนุรักษ์ภาษาไทยพูดภาษาไทยได้ชัดเจน ไพเราะ คุณดุษฎีเล่าให้ฟังถึงประสบการณ์

ต่าง ๆ และเรื่องหนึ่งที่ถูกใจผู้ฟังมากคือ คุณดู่ ฅ บางน้อย
เล่าว่า ครึ่งหนึ่งท่านได้รับเชิญไปประเทศสหรัฐอเมริกา
หลังจากประชุมหรือดูงานกันแล้ว คุณดู่ก็มีเวลาว่าง
เพื่อนคนไทยก็พาไปเที่ยวที่สวนสัตว์ คุณดู่เล่าว่า ใน
สวนสัตว์มีช้างด้วย ก็อุทานออกมาว่า “โอ้โฮ! ที่นี่มีช้าง
ตั้งหลายตัว” ทันทีนั้นก็มียอมมาสะกิดคุณดู่ แล้วมีเสียงพูด
ว่า “ขอโทษครับ เขาเรียกว่าช้างหลายเชือกครับ”

คุณดู่บอกว่า พอหันหน้าไปมอง ก็เห็นเจ้าของ
เสียงนั้นหาใช่คนไทยไม่ แต่เป็นฝรั่งที่พูดไทยได้ชัดเจน
และถูกต้อง คุณดู่เล่าว่าอายแทบจะแทรกแผ่นดินหนี
คุณดู่เล่าประสบการณ์ข้อผิดพลาดของตนเองอย่างทะนง
องอาจ ไม่อับอายเลย เพราะถือว่าสิ่งที่ผิดพลาดนี้เป็นการ
สอนตัวเองและคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ยังใช้ลักษณนาม
ผิด ๆ อยู่

ดิฉันเคยเกริ่นไว้ในครั้งก่อนว่า มีอาสาสมัครชาว
แคนาดาคนหนึ่ง ได้เข้ามาสอนหนังสือในเมืองไทย เขา
สนใจภาษาไทยมาก ฝึกพูดและใช้เวลาว่างศึกษาภาษาไทย
จนหนุ่มแคนาดาคนนี้มาติดใจเรื่องลักษณนาม เขาบอกว่า
เป็นเรื่องที่ทำทายน่าคันค้ำมาก เพราะทำวิทยานิพนธ์
ปริญญาโทเกี่ยวกับภาษาตะวันออก เมื่อเขากลับไปประเทศ
แคนาดาแล้ว อีกไม่กี่ปีต่อมาก็กลับมาเมืองไทยอีก เพื่อจะ

มาค้นคว้าเรื่องที่จะทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เขาทำเรื่องที่เขาติดใจมาหลายปีแล้ว คือเรื่องลักษณนามนี้เอง น่าเสียดายที่ดิฉันลืมชื่ออาจารย์ชาวแคนาดาคนนี้

เขาค้นคว้าเรื่องลักษณนามเป็นพิเศษ เรียกได้ว่าค้นคว้าอย่างพิสดาร คือเขาจะเดินทางไปทุกภาคและเกือบทุกจังหวัด จะวิเคราะห์อย่างละเอียดว่า คำลักษณนามนี้ภาคกลางที่กรุงเทพฯ เรียกว่าอย่างนี้ สุพรรณบุรี หรือราชบุรีเรียกว่าอย่างไร หรือแม้แต่คำลักษณนามของคนภาคอีสานด้วยกัน หรือคนภาคใต้ด้วยกัน แต่ละจังหวัดก็ใช้ลักษณนามไม่เหมือนกัน บางคำที่เขามาถามดิฉันก็ไม่ทราบเพราะเป็นคำพื้นเมืองที่แทบจะไม่เคยได้ยินกันแล้ว นี่คือเอกลักษณ์ของภาษาไทยเกี่ยวกับเรื่องลักษณนาม

ปัจจุบันนี้ คนไทยเราใช้ลักษณนามผิดกันมาก เช่น ในการโฆษณาสินค้า หรือภาษาที่ใช้ในสื่อมวลชน

ยกตัวอย่างเช่น ถ่านไฟฉายตราห้าแฉ่ หรือยาหอมตรา ๕ เจดีย์ ควรจะใช้ว่า “ถ่านไฟฉายตราห้าแฉ่ ๕ ตัว” หรือ “ยาหอมตราเจดีย์ ๕ องค์”

เรามักจะได้อ่านหนังสือพิมพ์หรือแม้แต่โฆษณารายการโทรทัศน์ใช้ว่า “สองผู้ต้องหา” “สามเจ้าหน้าที่ตำรวจ” ควรจะใช้ว่า “ผู้ต้องหาสองคน” หรือ “เจ้าหน้าที่ตำรวจ ๓ นาย” ขอฝากให้สื่อมวลชนโปรดใช้ให้ถูกต้องด้วย จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการใช้ลักษณนามที่ถูกต้อง
 คน ๒ คน, ต้นไม้ ๑ ต้น, วัว ๓ ตัว, ช้าง ๓ เชือก,
 ขนมหัน ๒ หัน, ขนมห่อ ๑ ห่อ, เลื่อย ๑ ปืน, แห ๑ ปาก,
 โพงพาง ๑ ปาก, หอยสังข์ ๑ ขอน, เขากวาง ๒ กิ่ง เป็นต้น
 คำลักษณนามยังมีอีกมากหลากหลาย วันนี้ขอยก
 ตัวอย่างเพียงนี้ก่อน สุดท้ายนี้ขอฝากข้อคิดเป็นบทกลอน
 ไว้ว่า

ภาษาไทยเรามีเอกลักษณ์

หายากนักภาษาใดจะได้เหมือน

คือคำลักษณนามอย่าลืมเลือน

โปรดจงเตือนจิตจำว่าสำคัญ

ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

“วันนี้ท่านถูกเชิญไปในงานชุมนุมศิษย์เก่าหรือเปล่าคะ” “ท่านจับรถสายอะไรมาคะ” ฟังข้อความทั้งสองประโยคนี้แล้วผู้ฟังรู้สึกอย่างไรบ้างไม่เป็นภาษาไทยที่ดีเลย แต่เลียนสำนวนฝรั่งมาใช้ คำว่า “ถูก” ใช้เป็นกริยาแท้ในภาษาไทย แปลว่า “โดน, และต้อง, สัมผัส, พอเหมาะ, เข้ากัน, ตรงกันกับ” ตัวอย่างเช่น

ศรียกกับสันต์ถูกกันดี, เขาพูดจาถูกคอกัน, เธอพูดถูกใจฉันเลย, เราถูกโฉลกกันดีนะ

หรือคำว่า “ถูกนิสัย, ถูกโรค, ถูกเสน่ห์, ถูกอกถูกใจ” เป็นต้น

คำว่า “ถูกเชิญ” ไม่นิยมใช้ในภาษาไทย เราใช้ประโยคว่า “ฉันได้รับเชิญไปในงานชุมนุมศิษย์เก่า”

“ผู้ปกครองนักเรียนได้รับเชิญไปในงานแจกเกียรติบัตร”
แต่ถ้าพูดว่า

“ผู้ปกครองถูกเชิญไปโรงเรียน” แสดงว่า ผู้ปกครอง
ต้องไปรับทราบเรื่องที่ไม่ค่อยดีนักของลูกหลานที่โรงเรียน
จึงใช้คำ “ถูกเชิญ”

คำว่า “ถูก” ใช้หน้าหน้าคำกริยา มักจะมีความหมาย
ไม่ค่อยดีนัก เช่น “เด็กดีถูกตี” “จำเลยถูกลงโทษ” หรือ
พูดว่า “เด็กดีถูกพ่อตี” “จำเลยถูกพิพากษาลงโทษ” เราจะ
ไม่พูดว่า “เด็กดีถูกตีโดยพ่อ” หรือ “จำเลยถูกลงโทษ
โดยผู้พิพากษา” สองประโยคนี้เป็นสำนวนในภาษาอังกฤษ
ซึ่งนิยมใช้ passive voice แต่ในภาษาไทยไม่นิยมใช้
ปัจจุบันนี้มีหนังสือแปลออกจำหน่ายมากมาย และมี
สำนวนแปลเลียนประโยคภาษาอังกฤษตรงตัวออกมา
ทำให้ภาษาไทยขาดความไพเราะไปมาก

อีกคำหนึ่งคือคำว่า “จับรถ” จะไม่ใช้ในภาษาไทย
เลย เราจะใช้ว่า “ขึ้นรถยนต์ไปทำงาน” หรือ ขึ้นรถไฟ,
ขึ้นเครื่องบิน ไม่ใช่ว่า จักรยานต์, จักรไฟ, จักรเครื่องบิน
ซึ่งลอกเลียนมาจากภาษาอังกฤษ

คำว่า “จับหวัด” ก็ผิดเช่นเดียวกัน มาจากภาษา
อังกฤษว่า catch a cold ภาษาไทยเรามีคำใช้ตรงตัวอยู่
แล้วว่า “เป็นหวัด” ก็ขอให้ใช้ให้ถูกต้อง ดังตัวอย่างว่า

“พออากาศเปลี่ยนฉันเป็นหวัดทันที”

คำว่า “เรียนสาย” ที่หลายคนใช้ในการพูดโทรศัพท์ เช่นพูดว่า “ขอเรียนสายท่าน ผอ. กองกลางหน่อยนะคะ” ฟังเหมือนกับว่า มาเรียนสายหรือมาโรงเรียนสาย เราคงพูดภาษาไทยง่าย ๆ ว่า

“ขอพูดโทรศัพท์กับท่านผู้อำนวยการกองกลางค่ะ” ก็เป็นที่เข้าใจกันได้อย่างดี

คำว่า “หยุดตรวจ” ที่เรามักจะพบเห็นบ่อย ๆ เวลาเดินทางจะมีป้าย “หยุดตรวจ” ติดตั้งไว้ อาจจะทำให้เข้าใจไขว่เขวไปว่า “ไม่ตรวจ” บางคนก็ขับรถเลยไปถึงถูกจับ เขาคงจะไม่ตั้งใจฝ่าฝืนกฎหมาย แต่เข้าใจผิด น่าจะใช้ว่า “หยุดที่จุดตรวจ” หรือ “หยุด...จุดตรวจ”

การหยิบยกเอาสำนวนในภาษาอังกฤษมาใช้ทั้งต้น โดยไม่แปลให้เป็นสำนวนไทยที่ถูกต้องโพเราะ ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงทนไม่ไหว ถึงกับทรงพระราชนิพนธ์กาพย์ยานีเป็นการระบายความอัดอั้นตันพระทัยไว้ว่า

“อ่าน ๆ ราคาญฮือ	แบบหนังสือสมัยใหม่
อย่างเราไม่เข้าใจ	ภาษาไทยเขาไม่เขียน
ภาษาสมัยใหม่	ของถูกใจพวกนักเรียน
อ่านนักชกวิงเวียน	เขาช่างเพียรเสียจริงจัง

แบบเก๋เขวภาษา
อ่านเบือเหลือกำลัง
อ่านไปไม่ได้เรื่อง
แต่งกันแสนฉิ้นเฟือ

สมมุติว่าแบบฝรั่ง
ฟังไม่ได้คลื่นไล่เหลือ
ชักชวนเคื่องเครื่องให้เบือ
อย่างภาษาบ้านน้ำลาย”

ดิฉันเชิญบทพระราชนิพนธ์นี้มา เป็นอุทาหรณ์
ก็เพราะในปัจจุบันนี้ เรายังใช้ภาษาไทยผิดๆ บางคนพูด
ภาษาฝรั่งปนกับภาษาไทย คำในภาษาไทยเรามีมากมาย
จะพูดอย่างไรก็ไม่อับจนถ้อยคำ

วันนี้ดิฉันจึงขอฝากคำ “รับเชิญ ไม่ใช่ ถูกเชิญ”
“ขึ้นรถ ไม่ใช่ จักรรถ” “เป็นหวัด ไม่ใช่ จับหวัด” “พูด
โทรศัพท์ ไม่ใช่ เรียนสาย”

ก่อนจะจบดิฉันขอฝากข้อคิดเป็นบทกลอนไว้ว่า
ภาษาไทยไพเราะเสนานะหุ

เรียนให้รู้ใช้ให้ถูกเพื่อลูกหลาน
ลายมือไทยมีใช้มานั้นนาน
ศัพท์ผสมผสานเสียงผสมฟังกลมกลืน
เราพูดไทยเขียนไทยให้ถูกต้อง
ภาษาของคนไทยไม่ต้องฝัน
คนฉลาดชาติก้าวไกลไทยยังยืน
เราขมชื่นช่วยพัฒนาภาษาไทย

สำนวนไทยในยุค ไอ เอ็ม เอฟ

รัตนา ภาชาฤทธิ์

“ภาษิต” “คำพังเพย” “สำนวน” มีความหมายเหมือนกัน คือ หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว แต่ภาษิตหรือสุภาษิตจะมีความหมายเป็นคติ เช่น ภาษิตที่ว่า “ฝนทั่งให้เป็นเข็ม” คือ เพียรพยายามสุดความสามารถจนกว่าจะสำเร็จผล ส่วน “คำพังเพย” จะกล่าวเป็นกลาง ๆ เพื่อให้ตีความเข้ากับเรื่อง เช่น “ตัดหนามอย่าไว้หน่อ” หมายถึง ทำลายให้ถึงต้นตอ และ “สำนวน” จะมีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น “พอก้าวขาใกล้โรง” หมายถึง ชักช้าทำให้เสียการ

“ภาษิต” “คำพังเพย” “สำนวนไทย” ยังเป็นข้อคิดเตือนใจในการดำเนินชีวิตของคนไทยมาตลอดแม้ยุคปัจจุบันก็ยังนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้โดยไม่ล้าสมัย

เราคนไทยเคยสุขสบายมาช้านาน ประชาชนส่วนใหญ่
เคยใช้จ่ายอย่างสะดวกสบาย ไม่ค่อยรู้จักประหยัด ใช้จ่าย
เพลิน อย่างสำนวนไทยที่ว่า

“ว่าวติดลม” หมายถึง เพลินจนลืมตัว คือใช้จ่าย
โดยลืมนึกว่า ยุคที่บ้านเมืองกำลังประสบภาวะเศรษฐกิจ
กำลังย่ำแย่ ซึ่งทุกคนควรใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง และใน
ภาวะเช่นนี้ ทุกคนน่าจะหันหน้าเข้าหากัน ร่วมมือกัน
แก้ปัญหาดังสำนวนที่ว่า

“คนละไม้คนละมือ” หมายถึง ต่างคนต่างช่วยกันทำ
เช่น ช่วยกันทำงาน ในครอบครัวช่วยกันทำมาหากิน
ช่วยกันประหยัดโดยใช้จ่ายอย่างประหยัด ช่วยประหยัดน้ำ
ประหยัดไฟฟ้า นอกจากจะช่วยกันคนละไม้คนละมือแล้ว
ทุกคนควรช่วยเหลือให้ความเอื้อเฟื้อแก่กันและกันตาม
กำลังความสามารถ ไม่ควรเห็นแก่ตัวจนเกินไปอย่างที่
สำนวนไทยว่า

“ตัวใครตัวมัน” หมายถึง ต่างคนต่างเอาตัวรอด
แต่ลำพัง ถ้าทุกคนต่างเอาตัวรอด ประเทศชาติก็จะมีแต่
จะเป็นหนี้ต่างประเทศต่อไปไม่มีวันที่จะฟื้นขึ้นมาได้ การที่
คนไทยจะอยู่รอดพ้นภาวะวิกฤตไปได้นั้น ทุกคนควร
ตระหนักอยู่เสมอว่า ก่อนที่จะให้ใครช่วยเหลือเรานั้น เรา
ต้องพึ่งตัวเองก่อน การพึ่งตนเองก็มีคำพังเพยว่า

“พึ่งลำแข้งตัวเอง” หมายถึง ช่วยตนเอง คนที่รู้จักช่วยตนเองแสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและการมีศักดิ์ศรี คนที่จะช่วยสังคมได้จะต้องรู้จักช่วยตนเองก่อน การไม่รู้จักช่วยตนเองและไม่สู้งานเข้าสำนวนไทยที่ว่า

“หนักไม่เอาเบาไม่สู้” หมายถึง เกียจคร้าน ไม่สนใจ ขวนขวายทำการงาน ไม่คิดสู้ เช่น เมื่ออยู่ในภาวะที่คนตกงานเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจบีบคั้น นายจ้างต้องเลิกจ้าง หากมีแต่ถ่อมมือถ่อมตีนไม่คิดสู้ ทั้งตัวเราและครอบครัวจะพากันเดือดร้อน ทุกคนควรตั้งหน้าตั้งตาสู้ต่อไป โดยไม่เลือกงาน ไม่เกียจเรื่องรายได้ แม้จะเล็กน้อยก็ตาม อย่างสำนวนไทยที่ว่า

“เปี้ยน้อยหอยน้อย” หมายถึง มีเงินน้อย เราก็อยู่ได้อย่างเพียงพอ และตั้งหน้าตั้งตาทำงานด้วยความขยันขันแข็งดังสำนวนไทยที่ว่า

“ก้มหน้าก้มตา” หมายถึง ทำโดยตั้งใจ ทำโดยไม่มองดูหรือสนใจในสิ่งอื่น แต่ก้มหน้าก้มตาทำไปจนกว่าจะสำเร็จ เท่านั้นยังไม่พอ เราจะต้องไม่เป็นคนประเภท

“กระเชอกันร่ว” หมายถึง สรุ่ยสร่าย ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ ได้มามากน้อยแค่ไหนก็ใช้จ่ายไปจนหมดขาดการประหยัด หรือสำนวนไทยว่า “มือห่างตีนห่าง” หมายถึงสรุ่ยสร่ายคือใช้จ่ายโดยไม่คำนึงถึงความสิ้นเปลือง

มีทางรวีไหล เพราะไม่พิถีพิถัน ไม่คิดถึงอนาคตต่อไป
 ภายหน้า เข้ากับสำนวนไทยที่ว่า

“กินน้ำไม่เผื่อแล้ง” หมายถึง มีอะไรใช้หมดทันที
 ไม่คิดถึงวันข้างหน้า ในที่นี้ถ้าจะเปรียบเรื่องการมีกิน
 บางคนมีของกินมากมายสามารถกินได้หลายมื้อ แต่เขาก็
 กินหมดภายในมื้อเดียว ไม่คิดที่จะเก็บไว้กินในมื้อต่อไป
 ผู้ใหญ่จะถามว่า อยากอยู่อย่างมีกิน หรืออยู่อย่างไม่มีกิน
 ให้เลือกเอา หมายถึง ให้รู้จักเก็บไว้บ้างเพื่อไว้กินในมื้อ
 ต่อไป ซึ่งการที่ผู้ใหญ่พูดเช่นนั้น ก็คือสอนให้รู้จักประหยัด
 โดยทางอ้อม

ในยุคปัจจุบันหากคนไทยทุกคนนำข้อคิดจาก
 สำนวนไทยมาใช้เป็นคติในการดำเนินชีวิตในยุคไอเอ็มเอฟ
 เราทุกคนก็จะอยู่อย่าง “เคียงบ่าเคียงไหล” คือ ร่วมสุข
 ร่วมทุกข์ หรือร่วมเป็นร่วมตายในภาวะเศรษฐกิจค่อนข้าง
 วิกฤตได้อย่างแน่นอน

ภาษามาไกล

รัตนา ฤชาฤทธิ

ปัจจุบันระบบการสื่อสารได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าโทรศัพท์มือถือหรือภาษาทางการใช้ว่า “โทรศัพท์เคลื่อนที่” ค่อนข้างจะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในวงการธุรกิจ แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือ เพราะมองว่าเป็นความโก้เก๋ เป็นต้นว่า เด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่ค่อนข้างมีสตางค์ บางคนก็ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือ บางคนก็พกเพจเจอร์ หรือที่เรียกเป็นศัพท์ทางการว่า “วิทยุติดตามตัว” ถามว่าให้เด็กใช้ทำไม คำตอบก็คือให้ไว้เพื่อติดตามตัว ทำให้มองเห็นสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันว่า เด็กวัยรุ่นหรือนักเรียนกลับบ้านไม่ตรงเวลา ถึงเวลาเลิกเรียนไม่กลับบ้าน หรือพ่อแม่ทำงานจน

ไม่มีเวลา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดล้วนแล้ว
แต่อำนวยความสะดวก ในการสื่อสารให้รวดเร็วทันเหตุการณ์
แต่ควรใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าและเหมาะสมว่าเด็กหรือ
ผู้ใหญ่ควรใช้

เมื่อพูดถึงระบบการสื่อสาร วันนี้เรามาทำความเข้าใจ
เข้าใจกับคำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสารบางคำ เช่น คำว่า
โทรคมนาคม, โทรศัพท์, โทรเลข, โทรพิมพ์, โทรสาร
และโทรทัศน์ คำที่กล่าวมานั้นล้วนแล้วแต่เป็นคำที่มี
คำว่า “โทร” (โทระ) นำหน้า

“โทร” (โทระ) เป็นคำนำหน้าศัพท์ หมายถึง
ไกล เช่น

“โทรคมนาคม” คือ การส่ง การกระจาย หรือ
การรับภาพเครื่องหมายสัญญาณ ข้อเขียน เสียง หรือ
การทำให้เข้าใจด้วยวิธีใดๆ โดยอาศัยระบบสายตัวนำ
ระบบวิทยุสื่อสารหรือระบบแม่เหล็กไฟฟ้าอื่นๆ

“โทรศัพท์” คือ ระบบโทรคมนาคม ซึ่งใช้อุปกรณ์
ทางไฟฟ้าเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ติดต่อถึงกันได้ในระยะไกล
โดยใช้สายตัวนำโยงติดต่อถึงกัน และอาศัยอำนาจแม่เหล็ก
ไฟฟ้าเป็นหลักสำคัญ ซึ่งโทรศัพท์จะมีทั้งโทรศัพท์บ้าน
และโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือ

ส่วน “โทรเลข” เป็นระบบคมนาคม ซึ่งใช้อุปกรณ์
ทางไฟฟ้าส่งข้อความหรือรหัสสัญญาณอื่นๆ จากที่หนึ่ง

ไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยสายตัวนำที่โยงติดต่อกัน และอาศัยแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นหลักสำคัญ

“โทรพิมพ์” หรือเครื่องรับโทรเลข คือระบบโทรคมนาคมที่ใช้เครื่องรับส่งสัญญาณโทรเลข ประกอบด้วยแป้นพิมพ์และแคร่พิมพ์ ลักษณะคล้ายเครื่องพิมพ์ดีดสามารถรับส่งสัญญาณโทรเลขเพื่อพิมพ์เป็นตัวอักษรบนกระดาษพิมพ์ และส่งตัวอักษรที่พิมพ์เป็นสัญญาณโทรเลขผ่านวงจรโทรเลขที่ต่ออยู่กับเครื่องโทรพิมพ์นั้นได้

“โทรภาพ” หรือ “โทรสาร” หรือที่เรามักจะเรียกว่า “แฟกซ์” คือ ภาพหรือรูปที่ส่งมาโดยทางไกล หรืออีกความหมายหนึ่งหมายถึง กรรมวิธีในการถอดแบบเอกสารตีพิมพ์หรือรูปภาพแล้วส่งไปยังผู้รับ โดยทางคลื่นวิทยุหรือทางสายเช่นสายโทรศัพท์

“โทรทัศน์” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าทีวี เป็นกระบวนการถ่ายทอดเสียงและภาพได้พร้อมกัน จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยวิธีเปลี่ยนคลื่นเสียงและภาพให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับจากเครื่องส่งโทรทัศน์ ให้อกลับเป็นคลื่นเสียงและภาพตามเดิมว่า เครื่องรับโทรทัศน์

จากคำที่กล่าวมาแล้วจะสังเกตได้ว่า คำว่า โทร (โทระ) นำหน้าศัพท์คำใด คำนั้นจะเข้ากับคำที่หมายถึงส่งสัญญาณมาจากทางไกลซึ่งเป็นสื่อที่ช่วยย่นระยะทาง ระยะเวลาให้สั้น เร็ว ทันใจ ทันเหตุการณ์

การใช้คำราชาศัพท์

รัตนา ภาณุสุทธิ

เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ-
ชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒
หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหลายหน่วยงาน
พร้อมใจกันจัดทำหนังสือเพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาส
อันเป็นมหามงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใน
วโรกาสอันเป็นมหามงคลนี้ กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ ก็ได้ร่วมกันกับหน่วยงาน ๒ หน่วยงาน คือ
มหาวิทยาลัยรังสิต และองค์การคำของคุรุสภา จัดทำและ
เผยแพร่หนังสือและซีดี-รอม แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์
และเพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนม
พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยแจกจ่ายให้แก่
สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง

และในช่วงนี้จะสังเกตได้ว่า สื่อมวลชนทุกแขนงจะเอ่ยถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองวันเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งเท่าที่รับฟังและอ่านข่าว ยังมีสื่อมวลชนใช้คำราชาศัพท์ยังไม่ถูกต้องนัก ผู้เขียนจึงขอเสนอคำราชาศัพท์ที่ได้ค้นคว้าจากหนังสือราชาศัพท์ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรีมานำเสนอ ดังนี้

“วันเฉลิมพระชนมพรรษา” คำสามัญ คือ “วันทำบุญวันเกิด” คำคำนี้ใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษาครบ ๗๒ พรรษา ซึ่งจะมี “พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา” หรือจะใช้คำว่า “มีพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมฉลองพระชนมพรรษา” หรือบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระชนมายุ” คำใดคำหนึ่งได้ความหมายของคำสามัญของคำทั้ง ๓ คำดังกล่าวหมายถึง “งานบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันเกิด”

“วันเกิด” คำราชาศัพท์ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ ใช้คำว่า “วันพระบรมราชสมภพ” ในการใช้คำ ๒ คำ คือ คำว่า “วันเฉลิมพระชนมพรรษา” และคำว่า “วันพระบรมราชสมภพ” ควรระมัดระวังในการใช้ให้ถูกต้องเพราะคำ ๒ คำนี้ หมายความว่าแตกต่างกัน คือ

“วันเฉลิมพระชนมพรรษา” เป็นวันทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมฉลองในมหามงคลคล้าย “วันพระบรมราชสมภพ” หรือคำสามัญคือ “วันคล้ายวันเกิด” ที่เวียนมาบรรจบอีกปีหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น

“วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ เป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน”

ส่วนคำว่า “วันพระบรมราชสมภพ” มีวันเดียว คำสามัญหมายถึง “วันเกิด” คือวันถือกำเนิด

ตัวอย่างเช่น

“วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นวันพระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน”

คำราชาศัพท์อีกคำหนึ่งคือคำว่า “วันพระราชสมภพ” ซึ่งคำสามัญหมายถึง “วันเกิด” ใช้สำหรับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระบรมราชินี, สมเด็จพระบรมราชชนนี, สมเด็จพระยุพราช, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, สยามบรมราชกุมารี

สำหรับคำราชาศัพท์ที่หมายถึง “อายุ” คือ คำว่า “พระชนมายุ” แทน “อายุ” คำว่า “พรรษา” แทนปี

ยังมีคำราชาศัพท์อีกคำหนึ่งคือ “พระชันษา” หมายถึง “อายุ” ใช้กับพระราชวงศ์ทั่วไป คือ เชื้อพระวงศ์ ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไปทรงศักดิ์ เป็น “พระราชนัดดา” คือ หลานชาย หลานสาว พระปนัดดา คือ เหลนชายหญิง ใน พระมหากษัตริย์และมีพระยศเป็นพระองค์เจ้าและหม่อมเจ้า “พระชันษา” แทน “อายุ” และจำนวน “ปีอายุ” ใช้ว่า “ปี” ตัวอย่างเช่น

“พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา มี พระชันษาครบ ๒๑ ปี ในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๒”

มีคำราชาศัพท์หลายคำที่ยังมีผู้ใช้ไม่ถูกต้อง แม้เรา จะไม่ค่อยได้มีโอกาสใช้บ่อยนัก แต่หากเมื่อใดมีโอกาสได้ใช้ หรือจะต้องใช้อยู่เป็นประจำ ผู้ใช้ควรศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ถูกต้อง โดยเฉพาะสื่อมวลชน พึงระมัดระวังในการใช้ เป็นพิเศษ เพราะคนส่วนใหญ่มักจะยึดถือแบบอย่างจาก สื่อมวลชน

ใช้คำให้ถูกต้อง

รัตนา ฤชาฤทธิ์

เรามักจะได้ยินผู้บริหารระดับสูง เช่น รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี หรือข้าราชการระดับสูงให้สัมภาษณ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โดยใช้คำว่า “กราบเรียน” กับพิธีกรหรือผู้สื่อข่าวอยู่เสมอเช่น

“ผมใคร่ขอกราบเรียนว่า.....”

“ในเรื่องนี้ผมใคร่ขอกราบเรียนชี้แจงว่า.....”

นอกจากจะได้ยินทางวิทยุและโทรทัศน์แล้ว ยังเคยได้ยินโฆษกในงานมงคลสมรส ซึ่งฝ่ายเจ้าบ่าว เจ้าสาวมักจะเลือกโฆษกที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนกับคู่บ่าวสาวที่มีความสามารถในการพูด เสียงดี ชัดเจน เมื่อถึงเวลาเชิญคู่บ่าวสาวขึ้นบนเวทีโฆษกผู้นั้นอาจเกรงว่าจะพูดจาไม่สุภาพ จึงกล่าวว่า

“ขอกราบเรียนเจ้าบ่าวเจ้าสาวบนเวทีเพื่อฟังโอวาท
จากเจ้าภาพและกล่าวขอบคุณท่านผู้มีเกียรติด้วยครับ”

แท้ที่จริงแล้วการพูดจาหรือกล่าวคำสุภาพเป็นสิ่ง
ที่พึงกระทำในสังคม แต่การพูดจาควรคำนึงถึงความ
เหมาะสมกับกาลเทศะเป็นสำคัญ

คำว่า “กราบเรียน” หรือคำว่า “เรียน” มีที่ใช้
แตกต่างกันคือ

คำว่า “กราบเรียน” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดให้ใช้
เฉพาะ ประธานองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา
ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาล
ฎีกา และรัฐบุรุษเท่านั้น สำหรับบุคคลธรรมดาภายนอก
ที่กล่าวมาแล้วให้ใช้คำว่า “เรียน”

ดังนั้น ในกรณีที่รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี
หรือข้าราชการระดับสูง พูดกับพิธีกร หรือนักข่าวหรือกับ
ผู้ฟังการอภิปราย ผู้ฟังการบรรยายโดยทั่วไป ให้ใช้คำว่า
“เรียน” เช่น

“ผมใคร่ขอเรียนว่า.....”

“ผมใคร่ขอเรียนให้ผู้ฟังทราบว่า.....”

ไม่ควรใช้คำว่า “กราบเรียน” เพราะไม่ถูกต้อง
ตามระเบียบและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทย

และยังมีคำอีก ๓ คำ คือ คำว่า “คะ” “ค่ะ” “นะคะ”
 สุภาพสตรีมักจะเปลือยเขียนหรือพูดยังไม่ถูกต้องนัก

คำว่า “คะ” เป็นคำที่แสดงลักษณะการถาม ใช้พูด
 ต่อท้ายคำเชิญหรือต่อท้ายคำถาม แสดงถึงความสุภาพของ
 ผู้พูดซึ่งเป็นสุภาพสตรี โดยเติมคำว่า “คะ” เข้าไปท้ายเสียง
 เช่น

“ไปไหนมาคะ”

“เชิญนั่งก่อนนะคะ”

แต่ก็มีบางคนซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นสุภาพบุรุษที่
 เป็นนักเขียนบางครั้งก็เปลือยใช้ผิดเพราะความไม่เคยชิน
 เช่น เขียนบทสนทนาของสุภาพสตรีว่า

“สวัสดีคะ” ซึ่งอันที่จริงแล้วควรเขียนว่า
 “สวัสดีค่ะ”

เพราะคำว่า “คะ” เป็นคำรับเมื่อตอบคำถามหรือ
 เป็นคำที่เติมท้ายคำบอกเล่าที่แสดงความสุภาพ เช่น

“ไม่ทราบคะ”

“ทราบคะ” หรือ

“วันนี้คุณแม่ไม่อยู่บ้านคะ”

ยังมีคำอีกคำหนึ่งคือ คำว่า “นะคะ” ซึ่งเป็นคำที่
 ผู้หญิงใช้เติมท้ายคำหรือท้ายประโยคซึ่งแสดงถึงการวิงวอน
 ขอร้อง เช่น

“ได้โปรดเถิดนะขอความกรุณาช่วยดิฉันสักครั้ง”

“รอดิฉันสักครูนะคะ”

คำที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๕ คำ แม้ว่าเป็นคำที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน บางครั้งหากไม่ระมัดระวังในการใช้หรือไม่ฝึกใช้ให้ถูกต้องแล้ว คำนาง่ายๆเหล่านี้แหละจะยังคงใช้ผิดต่อไป

สมณศักดิ์ของสงฆ์

ศรีสุภร บุลกะพงษ์

เมื่อถึงวันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกๆ ปี ชาวไทยถือเป็นวันมหามงคลและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราชาวไทยต่างพากันเรียกอย่างติดปากว่า “วันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือวันพ่อ” ต่อมาก็มีการกำหนดคำเพื่อให้เรียกกันอย่างเป็นทางการว่า “วันพ่อแห่งชาติบ้าง หรือ วันที่ห้าธันวาคมมหाराชบ้าง”

ดังได้ทราบกันแล้วว่าในวันดังกล่าว รัฐบาลและห้างร้านเอกชนจะร่วมใจกันจัดงานเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างสมพระเกียรติ แต่ละปีจะเห็นได้ว่าทุกหมู่เหล่าต่างร่วมใจกันจัดงานให้ยิ่งใหญ่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดห่มพระบรมฉายาลักษณ์

พระบรมสาทิสลักษณ์โดยรอบพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เรือยนต์ไปตลอดแนวถนนราชดำเนินจนจดพระบรมมหาราชวัง ประดับด้วยดวงไฟใหญ่น้อยหลายร้อยหลายพันดวง หรือ การจัดพิธีถวายพระพรชัยอันยิ่งใหญ่ทั่วประเทศ เหล่านี้เป็นงานในส่วนที่ประชาชนพร้อมใจกันจัดเพื่อน้อมเกล้า น้อมกระหม่อมถวายพระองค์ท่านนั่นเอง

ในส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะเสด็จออกบำเพ็ญพระราชกุศล และเสด็จออก ณ ศาลาดุสิดาลัย เพื่อให้ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน เข้าเฝ้าฯ แล้ว พระองค์ยังทรงรักษาพระราชประเพณีเดิม ที่มีมาแต่โบราณอีกอย่างหนึ่งคือ การพระราชทานเลื่อน และตั้งสมณศักดิ์ให้แก่พระสงฆ์ไทย ทั้งที่อยู่ในประเทศ และที่อยู่วัดไทยในต่างประเทศ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะเสด็จออก ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง พร้อม พระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อพระราชทานสถาปนาเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์แด่พระสงฆ์ที่ได้พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมดังกล่าว

“สมณศักดิ์” คืออะไร หลายท่านเมื่อได้ฟังแล้ว ก็อาจเข้าใจว่าเป็นเรื่องราวในการเลื่อนยศของพระสงฆ์ และคงไม่ได้สนใจอะไรอีก แต่ผู้เขียนได้รับฟังคำถามอยู่บ่อยๆ

ทั้งจากเพื่อน จากคนใกล้ชิด และจากลูกศิษย์ในฐานะเป็นครู ใกล้วัดเพราะเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนวัดราชบพิธซึ่งเป็นโรงเรียนที่ถือกำเนิดมาจากโรงเรียนสอนภาษาไทย ในยุคต้นของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของไทย ในแผ่นดินของรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปิยะภักษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โรงเรียนนี้จัดตั้งขึ้นในบริเวณวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร ขณะทรงมีสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๘ มา นับถึงปัจจุบันนี้โรงเรียนวัดราชบพิธก็มีอายุรวม ๑๑๓ ปีแล้ว ชาวราชบพิธทุกคนถือว่าวัดราชบพิธมีพระคุณต่อโรงเรียนอย่างอเนกอนันต์ ดังนั้นไม่ว่าวัดจะมีงานใดบุคคลากรของโรงเรียนจะร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังเสมอมา

เกือบจะทุกปีก็ได้ที่พระเถรานุเถระของวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้รับพระราชทานการสถาปนาเลื่อนสมณศักดิ์ ทางวัดก็จะออกประกาศให้พุทธบริษัทและศิษยานุศิษย์ผู้เคารพนับถือได้ทราบโดยทั่วกัน มีการจัดพิธีรับมุขิตาและถวายสักการะที่พระอุโบสถ โดยกำหนดให้เป็นช่วงเวลา ๑๙ นาฬิกา เป็นต้นไป ของวันที่ ๕ ธันวาคม ผู้เขียนก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้เข้าร่วมพิธีรับมุขิตาและถวายสักการะแด่พระมหาเถรานุเถระของวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

อยู่เสมอ ๆ ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้จากเอกสารที่ทางวัดจัดทำขึ้น ดังจะนำมาบอกเล่าดังนี้

“สมณศักดิ์” คือ ยศพระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทาน มีหลายชั้น แต่ละชั้นจะมีพัดยศเป็นเครื่องกำหนดสำหรับ “พัดยศ” เป็นพัดพิเศษที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สร้างขึ้นเพื่อพระราชทานแก่ภิกษุผู้มีฐานันดรในคณะสงฆ์ หรือพระราชทานเป็นกรณีพิเศษมีสูงต่ำตามลำดับยศ และ “ฐานันดร” ก็หมายถึง ลำดับในการกำหนดชั้นบุคคล เช่น ยศ บรรดาศักดิ์

สรุปได้คือ “สมณศักดิ์” หมายถึง บรรดาศักดิ์ของพระสงฆ์ที่ประกอบคุณงามความดีสมควรให้ดำรงสมณฐานันดรตามควรแก่ฐานานุรูป เปรียบได้กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานแก่ข้าราชการ หรือแก่บุคคลที่ทรงคุณงามความดีเป็นกรณีพิเศษ

การสถาปนาเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชประเพณีมาแต่โบราณกาล ถือเป็นราชลักษณะที่พระมหากษัตริย์ องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงมีพระราชศรัทธา ปสาทะในพระบวรพุทธศาสนาถวายแด่พระมหาเถรานุเถระ ผู้สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญให้ดำรงสมณฐานันดรตามควรแก่ฐานานุรูปและเป็นการประกาศเกียรติคุณของพระมหาเถรานุเถระนั้น ๆ ให้ปรากฏชัดแก่สาธุชน

ในการสถาปนาดังกล่าวจะต้องมีการเสนอรายชื่อจากมหาเถรสมาคม เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ โดยผ่านกรมการศาสนา ทั้งนี้ทางมหาเถรสมาคมจะจัดให้มีการประชุมเป็นวาระพิเศษเพื่อพิจารณาเสนอรายชื่อพระสังฆาธิการที่สมควรได้รับการเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ ซึ่งในแต่ละปีจะมีจำนวนไม่เท่ากัน หากขึ้นอยู่กับการประกอบคุณงามความดีของพระสงฆ์เอง ดังเช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มีจำนวน ๕๗ รูป และในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มีจำนวน ๗๙ รูป เป็นต้น

การลำดับสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ไทยแบ่งเป็นลำดับจากสูงสูดดังนี้

๑. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช เป็นพระประมุขฝ่ายสงฆ์ทั้งปวง เช่น สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ซึ่งได้สิ้นพระชนม์ไปแล้ว นับเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๘ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ส่วนสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๙ องค์ปัจจุบันประทับอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร คือ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จะเห็นได้ว่าสมณศักดิ์ของพระองค์จะไม่เหมือนสมเด็จพระสังฆราชองค์ก่อนๆ ทั้งนี้เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ทรงแต่งตั้งเป็นกรณีพิเศษ โดย
พระองค์เป็นสมเด็จพระญาณสังวร องค์ที่ ๒ แห่งกรุง-
รัตนโกสินทร์ ส่วนสมเด็จพระญาณสังวร พระองค์แรก คือ
เจ้าอาวาสวัดราชสิทธิาราม ที่ได้รับการโปรดเกล้าโปรด-
กระหม่อม ในสมัยรัชกาลที่ ๒ ให้เป็น “สมเด็จพระญาณ-
สังวร (ลูก ไก่เถื่อน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ-
ปริณายก”

๒. สมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ แต่เดิม
มี ๖ ตำแหน่ง ปัจจุบันมี ๗ ตำแหน่งตามลำดับดังนี้
สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
สมเด็จพระพุทธมหารจารย์ วัดสระเกศ, สมเด็จพระมหาธีรจารย์
วัดชนะสงคราม, สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดราชประดิษฐ-
สถิตมหาสีมาราม, สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วัดปากน้ำ
ภาษีเจริญ, สมเด็จพระวันรัต วัดเทพศิรินทราวาส และ
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสุวรรณาราม

๓. รองสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นหิรัญบัฏ หรือ
พระราชาคณะเจ้าคณะรอง เช่น พระญาณวโรดม วัดเทพ
ศิรินทราวาส หรือ พระวิสุทธาธิบดี วัดสุทัศนเทพวราราม
เป็นต้น ปัจจุบันรองสมเด็จพระราชาคณะ หรือพระราชา
คณะเจ้าคณะรอง มีอยู่ ๑๗ องค์

๔. พระราชาคณะชั้นธรรม จะมีคำว่า “พระธรรม”
นำหน้า เช่น พระธรรมราชานุวัตร วัดพระเชตุพนวิมล

มังคลาราม หรือที่รู้จักกันดีในนาม “หลวงเตี้ย” ท่านเป็นผู้เริ่มโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่วัดไทยในลอส-แอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ พระธรรมเมธาภรณ์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เป็นต้น ปัจจุบันพระราชกณะชั้นธรรม มีอยู่ ๓๓ รูป

๕. พระราชาคณะชั้นเทพ จะมีคำว่า “พระเทพ” นำหน้า เช่น พระเทพประสิทธิมนต์ รองเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมาราม ณ นครชิคาโก อีกแห่งหนึ่ง หรือ พระเทพวรเมธี และพระเทพกวี แห่งวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เป็นต้น ปัจจุบัน พระราชาคณะชั้นเทพ มีอยู่ ๖๒ รูป

๖. พระราชาคณะชั้นราช จะมีคำว่า “พระราช” นำหน้า เช่น พระราชวรเมธี พระราชกวี หรือ พระราชวิทยาคม วัดบ้านไร่ จังหวัดนครราชสีมา รู้จักกันโดยทั่วไปในนามหลวงพ่อคุณ ปัจจุบันพระราชาคณะชั้นราช มีถึง ๑๓๗ รูปด้วยกัน

๗. พระราชาคณะชั้นสามัญจะมีคำว่า “พระ” นำหน้า เช่น พระพิพิธธรรมสุนทร วัดสุทัศน์เทพวราราม ที่แสดงธรรมทางสถานีโทรทัศน์เป็นประจำหรือ พระอุดมคุณาภรณ์ วัดไตรมิตรวิทยาราม, พระปัญญากรโมลี วัดมิ่งเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นต้น นับถึงปัจจุบันมีพระราชาคณะชั้นสามัญรวม ๓๗๔ รูป

๘. พระราชาคณะในต่างประเทศ หมายถึง พระภิกษุ ที่ปฏิบัติศาสนกิจ ณ ต่างประเทศที่ได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระราชาคณะชั้นต่าง ๆ ตามควรแก่ฐานานุกรม ดังเช่นในปีนี้ พระครูศีลคุณาภรณ์ (มิตร) วัดอูตตาราม รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระวิจารย์ญาณมุนี

๙. พระครูสัญญาบัตร เป็นฐานันดรระดับหนึ่งของพระภิกษุ ต่ำกว่าพระราชาคณะซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้งจะมีคำว่า “พระครู” นำหน้า เช่น พระครูศรีธรรมวิเทศ วัดมกุฏกษัตริยาราม พระครูโกศลกิจวิธาน วัดมุจลินทวาปีวิหาร จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

๑๐. พระครูฐานานุกรม เป็นฐานันดรที่พระราชาคณะมีอำนาจตั้งได้ตามทำเนียบมี ๓ ชั้น คือ

- พระครูปลัด เช่น พระครูปลัดประสิทธิ์ วัดอนงคาราม หรือพระครูปลัดธรรมมงคลวัฒน์ (สุริย์) วัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี

- พระครูวินัยธร มีวงเล็บบอกนามเดิม เช่น พระครูวินัยธร ป.ธ.๓ (เกษม) วัดราชธิวาส, พระครูวินัยธร ป.ธ.๕ (สุวัช) วัดพิชยญาติการาม

- พระครูธรรมธร มีวงเล็บบอกนามเดิม เช่น พระครูธรรมธร (สัมฤทธิ์) วัดชนะสงคราม

๑๑. พระครูประทวน เป็นสมณศักดิ์ชั้นที่ต่ำกว่า พระครูสัญญาบัตร มีคำว่า “พระครู” นำหน้าชื่อเดิม เช่น พระครูชัยพร พระครูสุอน พระครูณรงค์ เป็นต้น

การพระราชทานเลื่อนและแต่งตั้งสมณศักดิ์ของสงฆ์ จะมีตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชลงมาจนถึง พระครูสัญญาบัตรเท่านั้น ส่วนพระครูฐานานุกรมและพระครูประทวน เป็นฐานันดรที่พระราชาคณะมีอำนาจตัวเอง ในการเรียกขานควรเรียกให้ถูกต้องตามสมณศักดิ์ด้วย

ถ้าต้องเขียนขอได้ไหมเขียนให้ถูก

ศรีสุภร มุสิกะพงษ์

ถ้าจะเขียนขอได้ไหมเขียนให้ถูก

จักฝังปลุกผู้อ่านผ่านมาเห็น
เขียนคำผิดติดเอาไว้ให้รำเคญ
ทุกเช้าเย็นชวนจดจำคำผิดไป

เขียนคำใดไม่สัดทัดหรือขัดแจ้ง

สอบถามแหล่งผู้รู้ดูได้ไหม
ลูกจ้างเขียนผู้รับงานมองผ่านไป
คำผิดได้ปรากฏเห็นไม่เว้นวัน

วันนี้ก็ต้องพูดถึงเรื่องของการเขียนกันอีกแล้ว
แต่การเขียนที่จะพูดในวันนี้ขอเน้นเรื่องการเขียนที่ใช้
ในการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดป้ายนิเทศ การจัด

นิทรรศการ เพื่อให้ความรู้ในโอกาสต่าง ๆ การติดประกาศให้ข้อมูลข่าวสารแก่บุคลากรในหน่วยงาน การเขียนป้ายโฆษณา ป้ายคำขวัญ และที่สำคัญอย่างสูงสุดคือ การเขียนข้อความหรือบทอาศิรวาทเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ยังมีการใช้คำถวายพระพรที่เขียนไม่ถูกต้อง นั่นคือประโยคว่า “ทิมายุโก โหตุ มหาราชา” และ “ทิมายุกา โหตุ มหาราชนี” ซึ่งที่ถูกต้องเขียนคำว่า “ทิมา” โดยใช้ ท. ทหาร ส่วนที่เขียนเป็น “ทิมา” โดยใช้ ท. นางมณฑิ นั่นไม่ถูกต้อง

ล่าสุดที่ผ่านมาเมื่อช่วงต้นเดือนสิงหาคม ๒๕๔๑ ก่อนจะถึงวันที่ ๑๒ สิงหาคม อันเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ก็พบว่าสถานที่ราชการที่ใหญ่โตแห่งหนึ่งเขียนประโยคดังกล่าว และใช้คำว่า “ทิมายุกา” คือใช้ ท. นางมณฑิ คิดอยู่นานว่าควรจะโทรศัพท์แจ้งหรือไม่ ถ้าไม่แจ้งก็รู้สึกไม่สบายใจ กระทั่งวันนี้ ก็จะมีอยู่ตรงกันข้ามโรงเรียนของผู้เขียนเสียด้วย ผ่านทุกวันเห็นทุกวันพอดีลูกศิษย์มาถามว่า “อาจารย์ครับ เขาเขียนอย่างนี้ถูกหรือผิดกันแน่ครับ ผมเห็นมาหลายวันแล้ว” ทำให้ต้องตัดสินใจโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่เป็นผู้จัดทำ ซึ่งก็ได้รับคำขอบคุณจากหน่วยงานเจ้าของข้อความ

แต่ก็ไม่มีมีการแก้ไข ป้ายนั้นก็ติดไว้ตลอดเดือนสิงหาคม

เมื่อถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หน่วยงานและสถานที่หลายแห่งต่างนำพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประดิษฐานพร้อมคำถวายพระพร และหน่วยงานเดิมที่ผู้เขียนกล่าวถึงก็ประดับพระบรมสาทิสลักษณ์ไว้แล้วเช่นกัน แต่สิ่งที่ทำให้ผู้เขียนแปลกใจก็คือ ครั้งนี้ได้พระบรมสาทิสลักษณ์เขียนข้อความบรรทัดเดียวว่า “ทรงพระเจริญ”

สิ่งที่กล่าวมานี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร ผู้เขียนเคยย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ใช้ข้อความผิด แต่ก็น่าตลึงที่ประชาชนคนไทยบางคนไม่ปล่อยให้ผ่านไปอย่างผิดๆ บางจังหวัดก็มีผู้เขียนจดหมายแจ้งไปยังหน่วยงานเหล่านั้นผ่านทางหนังสือพิมพ์เพื่อให้เขียนอย่างถูกต้อง

คำว่า “ที่มายู” มาจากคำว่า “ที่ม + อายุ” เป็นคำสมาสที่ประกอบขึ้นจากการสนธิคำบาลี ๒ คำ

- ที่ม (ที่-คะ) แปลว่า ยาว, นาน, ยั่งยืน
 - อายุ แปลว่า เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่, เวลาชั่วชีวิต
- ดังนั้น “ที่มายู” จึงเป็นคำที่ไทยนำมาจากภาษาบาลี

หมายถึง อายุยืน การเขียนคำว่า “ที่มายูโก หรือ ที่มายูกา” จะต้องใช้ ท.ทหรร เท่านั้น

ส่วนการปิดประกาศเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ก็เช่นกัน เมื่อต้องการแจ้งให้ทราบว่างานนั้นจัดอยู่ ณ สถานที่ใด หรือนัดพบกันที่ไหนก็ต้องใช้ผิดกันจนได้นั่นคือ คำว่า นะ เช่น “ณ. หอประชุม....., ณ. โรงแรม.....” มีการใส่จุด ที่เรียกว่า มหัพภาค ไว้ท้ายตัว ณ (ณ เณร) ถ้าให้สันนิษฐานกันน่าเป็นเพราะคิดว่าเป็นคำย่อจึงใส่จุดหรือมหัพภาค ซึ่งเป็นเรื่องที่เข้าใจผิด

ที่ถูกต้องคำว่า “ณ” (นะ) เป็นคำบุพบท แปลว่า ใน, ที่ ใช้เป็นคำบ่งเวลาว่าเวลานั้นเท่านี้ และใช้เป็นคำบ่งสถานที่ว่าตรงนั้นตรงนี้ คำนี้ มีที่มาจากคำว่า “ใน” ที่เขียนหลักและดูล้ายตัว “ณ” บางคนเข้าใจว่าเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต จึงให้อ่านว่า “นะ” และไม่ต้องประวิสรรชนีย์

นอกจากนี้ยังมีเรื่องการเขียนคำย่อที่ใช้จุด หรือมหัพภาคไม่ถูกต้อง ซึ่งตามหลักการเขียนคำย่อมีอยู่ว่า “คำที่มีความหมายเดียว เมื่อเขียนย่อให้ใช้จุดเพียงจุดเดียว” เช่น คำว่า

ผู้อำนวยการ	ให้เขียนย่อว่า ผอ.
โรงเรียน	ให้เขียนย่อว่า รร.
กองการเจ้าหน้าที่	ให้เขียนย่อว่า กจ.

อย่างเขียนคำว่า ผู้อำนวยการ เป็น ผ.อ. (ผอ-จุด-
ออ-จุด) หรือ กองการเจ้าหน้าที่ เขียนย่อผิดเป็น ก.จ.
ถ้าเราท่องเอาไว้ก่อน เราจะเป็นคนที่เขียนหนังสือได้ถูกต้อง
เสมอ “ถ้าจะเขียน ขอได้ไหมเขียนให้ถูก”

การใช้คำคล้าย ความหมายต่าง

ศรีสุภร มุสิกะพงษ์

ในฐานะที่เป็นครูสอนภาษาไทย เมื่อใครพบปัญหาด้านการใช้ภาษาไทยก็มักจะมาสอบถามอยู่เสมอๆ หลายครั้งสามารถตอบได้ทันทีด้วยความมั่นใจ แต่บางครั้งก็ต้องใช้เวลาค้นคว้าหรือสอบถามผู้รู้ก่อนตอบ อย่างเช่นวันหนึ่งอาจารย์จากมหาวิทยาลัยภาษาอังกฤษโทรศัพท์มาถามว่าคำว่า “ศิโรตม์” แปลว่าอะไร สิ่งแรกที่คิดถึงคือที่มาของคำคำนี้มาจากภาษาสันสกฤต เป็นคำสมาสที่เกิดจากคำว่า “ศิร (ศิ-ระ) สนธิกับ อุตตม (อุต-ตะ-มะ)”

- ศิร เป็นคำนาม แปลว่า หัว, ยอด, ด้านหน้า, ส่วนบน, ส่วนสูงของสิ่งต่างๆ

- อุตตม เป็นคำวิเศษณ์ (ไทยย่อลงเป็น อุดม) แปลว่า สูงสุด, ยิ่ง, เลิศ, มากมาย, บริบูรณ์

คำว่า ศิโรตม์ จึงมีความหมายว่า “ศิระะ” หรือ “หัว” นั่นเอง นอกจากนี้ คำที่มีเสียงใกล้เคียงก็มีคำว่า “ศิโรเพฐน์” หรือ “ศิโรเวฐน์” (ผ้าโพกศิระะ) “ศิโรตม์” (ไทยแผลงจากคำว่าศิโรตม์เพื่อใช้ในคำประพันธ์ และมีความหมายว่าศิระะตามเดิม) เป็นอันว่าอาจารย์ท่านนั้นได้รับคำตอบเป็นที่พอใจ ต่อมาก็มีอาจารย์จากหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ตั้งคำถามมาว่า “ได้ยินข่าวว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงได้ตั้งเลขานุการแล้ว สงสัยว่าเลขานุการต่างกับเลขาธิการอย่างไร” นับว่าเป็นครูวิทยาศาสตร์ที่ดี คือสงสัยเมื่อใดต้องหาคำตอบให้ได้

คำว่า “เลขาธิการ” เป็นคำนามหมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงตำแหน่งหนึ่ง เช่น เลขาธิการสหประชาชาติ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน เลขาธิการรัฐสภา เป็นต้น แต่ถ้าแผลงพูดผิดหรือพิมพ์ผิดเป็น “เลขาธิการี” แล้ว ในภาษาสันสกฤตอาจหมายถึงเสมียนของพระเจ้าแผ่นดินก็ได้

ส่วนคำว่า “เลขานุการ” ก็เป็นคำนามเช่นกัน แต่หมายถึง ผู้มีหน้าที่การงานเกี่ยวข้องกับหนังสือตามที่ผู้ใหญ่สั่ง

ถ้าสังเกตดูวิธีประกอบคำ เลขาธิการ มาจากเลข+อธิการ ส่วนเลขานุการ มาจาก เลข+อนุการ “อธิการ”

แปลว่าควบคุม ดูแล ส่วน “อนุการ” แปลว่า ปฏิบัติตาม
กระทำตาม คำว่า “เลข” หมายถึงตัวหนังสือ หรือลวดลาย
ที่เขียน หรืองานหนังสือก็ได้ (ในภาษาไทยมีความหมาย
กว้างกว่านี้มาก)

จะเห็นได้ว่าตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคลที่ต้อง
ปฏิบัติในสองหน้าที่นี้แตกต่างกันมาก “เลขาธิการ” อยู่ใน
ฐานะผู้บริหารระดับสูง แต่ “เลขานุการ” เป็นผู้รับคำสั่ง
จากผู้บริหารฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่งที่ได้ปฏิบัติงาน
ร่วมกันมาทำ

ควรสังเกตด้วยว่า เพศหญิงของ “เลขานุการ” คือ
“เลขานุการินี” แต่เรามักไม่ใช้กัน

สำหรับผู้ฟังที่อยู่ในวัยเรียน หากขยันหมั่นเพียร
เรียนหนังสือให้เก่งๆ เมื่อจบการศึกษาแล้ว ออกไปทำงาน
จะเลือกเป็นตำแหน่ง “เลขาธิการ” หรือ “เลขานุการ” ก็ขึ้น
อยู่กับความสามารถและตัวนักเรียนเอง

ยังมีคำอีก ๒ คำ ซึ่งฟังดูแล้วมีเสียงสระอย่างเดียว
คล้ายๆ กันแต่ความหมายจะแตกต่างกันคือคำว่า “อลังการ
และ อหังการ” ครั้งหนึ่งเคยได้ยินการบรรยายการถ่ายทอด
สดขบวนพยุหยาตราทางชลมารคในงานพระราชพิธีอัน
สำคัญยิ่ง ผู้บรรยายได้กล่าวว่า “ขบวนพยุหยาตราในวันนี้
เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างยิ่งแลดูอหังการยิ่งนัก”

การบรรยายในครั้งนั้นผู้บรรยายอาจจะอ่านบท ผิดพลาด หรือบทอาจจะผิดหรือเปล่ายังไม่แน่ใจ เพราะที่ ถูกจะต้องใช้คำว่า “อสังการ” เพราะคำว่า “อสังการ” เป็น คำนาม หมายถึง การตกแต่ง, การประดับ, เครื่องตกแต่ง, เครื่องประดับ หรือเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง งามด้วย เครื่องประดับหรือเครื่องตกแต่ง ซึ่งขบวนพยุหยาตราจะมี ความอสังการมิใช่ฮังการ

ส่วนคำว่า “อหังการ” หรือบางครั้งอาจใช้ว่า “อหังการ” คือคำว่า การ มีการันต์ ที่ ร เรือ เช่นในงาน ประพันธ์บางเรื่องจะใช้คำว่า “ไอ้ลูกคนนี้นั่นอหังการจริง ๆ” คำว่า “อหังการ หรือ อหังการ” เป็นคำนาม หมายถึง การถือตัว, ความเย่อหยิ่ง, ความทะนงตัว, ความก้าวร้าว ด้วยการถือตัว ถ้าเป็นคำกริยาจะหมายถึง หยิ่ง, จองหงอ, อวดดี

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ในโอกาสต่อไปคงไม่มีใครพูดว่า “มหกรรมคอนเสิร์ตในครั้งนี้เราจัดอย่างอหังการ เลยนะครับ” ถ้ายังคงใช้ผิดก็คงต้องขอบอกว่า

เป็นคนไทยใช้คำไทยยังไม่ถูก

แล้วรุ่นลูกหลานล่ะจะเหลือหรือ

คิดก่อนใช้ได้ถูกต้องลองฝึกปรือ

ชนรำลึกกล่าวขานไปนานเนา

เทศน์มหาชาติ

ศรีสุภร บุษิกะพงษ์

ประเพณีเทศน์มหาชาติเป็นประเพณีมาแต่โบราณทางราชการถือว่าการเทศน์มหาชาติเป็นพระราชพิธีของแผ่นดิน ดังปรากฏตามหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระราชพิธีในรอบปี ในเดือนอ้ายมีพระราชพิธีที่สำคัญพระราชพิธีหนึ่ง คือ การเทศน์มหาชาติและทรงเรียกพระราชพิธีนี้ว่า “พระราชกุศลเทศนามหาชาติ”

สำหรับการเทศน์มหาชาติในส่วนของราษฎร ตามปกติมีระหว่างเดือนสิบสองและเดือนอ้ายเป็นพิธีการทางศาสนาที่สำคัญยิ่งพิธีหนึ่ง ถือกันมาแต่โบราณว่าเทศน์มหาชาติต้องเทศน์ให้จบ ๑๓ กัณฑ์ในวันเดียวโดยเริ่ม

ตั้งแต่เข้าตู่และเทศน์ไปจนจบ ผู้ที่ได้ฟังเทศน์จบ ๑๓ กัณฑ์
จะได้ผลานิสงส์มากมาย ชาวบ้านจะจงเป็นเจ้าของกัณฑ์
ต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องกัณฑ์อย่างพร้อมเพรียง

ดังนั้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม
ของทุก ๆ ปีที่ผ่านมา ผู้ปกครองบางคนอาจได้รับการบอกบุญ
เชิญชวนให้ร่วมกิจกรรมการเทศน์มหาชาติของโรงเรียน
และบางคนอาจสงสัยว่า เทศน์มหาชาติเกี่ยวกับโรงเรียน
ได้อย่างไร

เหตุที่โรงเรียนต่าง ๆ จัดให้มีกิจกรรมการเทศน์
มหาชาติขึ้นในโรงเรียนก็เพราะหลักสูตรรายวิชาภาษาไทย
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
กำหนดให้นักเรียนเรียนเรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร
และกัณฑ์มหาราช เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรม
ในพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม
และวิถีชีวิตไทยเพิ่มเติมจากการเรียนการสอนตามที่หลักสูตร
กำหนด โรงเรียนจึงจัดให้มีกิจกรรมดังกล่าวขึ้นเป็นประจำ
ทุกปี หรือทุก ๆ ๓ ปี หรือจัดขึ้นตามโอกาสที่สำคัญ ทั้งนี้
ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน ผลที่ได้รับจาก
การจัดกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง นักเรียนที่ร่วมกิจกรรม
จะให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมงานอย่างเต็มที่ ในบริเวณ
ที่จัดงานเทศน์มหาชาติจะมีการตกแต่งประดับประดา

เช่นเดียวกับการจัดงานเทศน์มหาชาติที่วัด ทำให้นักเรียนทุกคนได้รับประสบการณ์ตรงนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน

ในการจัดเทศน์มหาชาติของชาวบ้าน โดยปกติจะจัดที่ศาลาการเปรียญในวัด โดยชาวบ้านจะช่วยกันตกแต่งประดับประดาบริเวณด้วยต้นไม้กิ่งไม้ ต้นกล้วย ต้นอ้อย ให้ดูเป็นป่าสมมุติเลียนแบบป่าในโครธารามอันเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเรื่องพระเวฬุวนาราชคฤหาสน์ ในบริเวณจะประดับด้วยราชวัติฉัตรธง ซึ่งหมายถึงรั้วแถวที่ปักฉัตรและธงเป็นระยะ มีการตามประทีปโคมไฟและแขวนกิ่งไม้ ดอกไม้ดูสวยงาม ผู้เป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ต่างก็จัดเครื่องกัณฑ์เทศน์และเครื่องบูชาธรรม มายังสถานที่เทศน์มหาชาติเมื่อถึงเวลาเทศน์กัณฑ์ที่ตนรับไว้

มหาชาติเป็นวรรณคดีสำคัญเรื่องหนึ่งของไทยมีอยู่ ๑๓ กัณฑ์ หรือ ๑๓ ตอน ฉบับที่เก่าที่สุดของไทยได้แก่ “มหาชาติคำหลวง” ซึ่งประพันธ์ขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมื่อห้าร้อยปีก่อนมาแล้ว มหาชาติสำนวนนี้ไม่ได้นำไปให้พระเทศน์ แต่ใช้สวดในอุโบสถ ผู้สวดเป็นคฤหัสถ์สี่คนและใช้เวลาถึงสามวัน ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม คือเมื่อเกือบสี่ร้อยปีมาแล้วมีผู้แต่ง

“กาพย์มหาชาติ” จำนวนใหม่ขึ้นอีกหลายตอน ภาษา
ง่ายกว่าและมีภาษาบาลีแทรกน้อยกว่ามหาชาติคำหลวง
ฟังรู้เรื่องได้ดีขึ้น และได้รับความนิยมมากขึ้น แต่ก็ยังนับว่า
ยาว ไม่อาจนำไปเทศน์ให้จบ ๑๓ กัณฑ์ได้ในเวลาวันเดียว
ภวี่รุ่นต่อมาจึงคิดแต่งร่ายยาวมหาชาติขึ้นใหม่ บางคนแต่ง
เพียงกัณฑ์เดียว บางคนแต่งสองสามกัณฑ์ตามแต่ถนัด
แต่โดยทั่วไปแล้ว เป็นการรวมความให้สั้นเข้าและสามารถ
นำมารวมให้พระเทศน์จบในวันเดียวได้ เป็นการสอดคล้อง
กับประเพณีที่ว่าผู้ที่ฟังเทศน์มหาชาติจบในวันเดียวย่อมได้
อาานิสงส์แรง มหาชาติประเภทหลังนี้มีอยู่หลายสำนวน
และเรียกกันทั่วไปว่า “มหาชาติกลอนเทศน์” ได้รับความนิยม
แพร่หลายไปในพื้นเมืองติดต่อกันเรื่อยมาจนถึง
สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ในพ.ศ. ๒๔๔๙ หรือเกือบร้อยปีมาแล้ว กรม
ศึกษาธิการได้รวบรวม “มหาชาติกลอนเทศน์” ที่มีอยู่
หลายสำนวนมาพิจารณาคัดเลือกสำนวนที่เห็นว่าไพเราะ
รวบรวมพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มรวมทั้ง ๑๓ กัณฑ์เรียกว่า “ร่าย
ยาวมหาเวสสันดรชาดก” ตีพิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓
นอกจากนี้กรรมการหอพระสมุดยังได้คัดเลือกสำนวนอื่นๆ
มารวมเล่มขึ้นอีก เรียกว่า “มหาชาติฉบับหอพระสมุด
วชิรญาณ” ตีพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ อีกเล่มหนึ่ง

ทั้งสองเล่มนี้ต่างก็สืบเนื่องมาจากมหานาฏิกกลอนเทศน์ด้วยกันทั้งนั้น

คำว่า “มหานาฏ” นี้ ถ้าแปลตามตัวก็อาจแปลว่า “ชาติใหญ่หรือชาติสำคัญ” และหมายถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้า วรรณคดีพุทธศาสนาภาษาบาลีรวบรวมเรื่องอดีตชาติของพระพุทธเจ้าไว้ ๕๔๗ เรื่อง แต่ละเรื่องเรียกว่า “ชาดก” ซึ่งแปลว่า “เรื่องของการเกิดในอดีต” และหมายถึง “อดีตชาติของพระพุทธเจ้า” บางคนเรียกชาดก ๕๔๗ หรือเรียกอย่างง่าย ๆ ว่า “พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ” ก็มี หรือเรียกให้ใกล้เคียงจำนวนจริงว่า “พระพุทธเจ้า ๕๕๐ ชาติ” ก็มี สิบชาติสุดท้ายของชาดก ๕๔๗ เรื่องนี้เรียกว่า “ทศชาติ” หรือ “ทศชาดก” เป็นเรื่องที่ยาวกว่าเรื่องอื่นๆ ในตอนต้น และเรื่องสุดท้ายในจำนวนทศชาตินี้ได้แก่มหาเวสสันดรชาดก เป็นเรื่องราวอดีตชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าเมื่อพระองค์เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร และได้บำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวด โดยเฉพาะทานบารมี และถือว่าเป็นพระชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง เมื่อการเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร เป็นพระชาติที่สำคัญหรือเป็นมหานาฏ การเทศน์ หรือการสวดเรื่องพระเวสสันดรจึงได้ชื่อว่าเทศน์มหานาฏหรือสวดมหานาฏด้วย

“ทศชาติ” หรือ “ทศชาดก” จึงเป็นเรื่องที่เล่าถึง

การเสวยพระชาติ ว่าชาติใดทรงเกิดเป็นอะไรและได้ทรงบำเพ็ญบารมีอะไรในชาตินั้น ๆ พระชาติหนึ่งก็ทรงสร้างบารมีหรือคุณธรรมดีเด่นอย่างหนึ่งทุกพระชาติไป เรียกว่า “ทรงบำเพ็ญทศบารมี” และถือว่าพระชาติที่บังเกิดเป็นพระเวสสันดรนั้นสำคัญที่สุดและยิ่งใหญ่มาก เพราะนอกจากจะทรงบำเพ็ญทานบารมีที่เด่นที่สุดแล้ว ยังทรงบำเพ็ญบารมีอื่น ๆ อันได้กระทำมาแล้วใน ๙ พระชาติ เท่ากับว่าพระองค์ได้ทรงกระทำคุณความดีเด่นยิ่งครบ ๑๐ ประการ พระชาตินี้เรียกกันว่า “มหาชาติ” ดังนั้นการเทศน์เรื่อง “พระเวสสันดร” จึงเรียกว่า “เทศน์มหาชาติ” ด้วยเช่นกัน

ทศชาติชาดก และทศบารมีของพระองค์มีดังนี้

๑. เตมียชาดก ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
เนกขัมมบารมี
๒. มหาชนกชาดก ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
วิริยบารมี
๓. สุวรรณสามชาดก ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
เมตตาบารมี
๔. เนมิราชชาดก ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
อธิษฐานบารมี
๕. มโหสถชาดก ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
ปัญญาบารมี

๖. ภูริทัตตชาดก	ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
ศีลบารมี
๗. จันทรกุมารชาดก	ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
ขันติบารมี
๘. พระนารทชาดก	ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
อุเบกขาบารมี
๙. วิฐรชาดก	ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
สัจจบารมี
๑๐. เวสสันดรชาดก	ทรงบำเพ็ญบารมีที่เด่นคือ
ทานบารมี

พุทธศาสนิกชนถือกันว่า “ทศชาดก” เป็นเรื่อง
ศักดิ์สิทธิ์ ถึงกับท่องจำชื่อย่อของชาดกทั้งสิบไว้เพื่อความ
สวัสดี เรียกว่า “หัวใจพระเจ้าสิบชาติ” ที่มีคำย่อว่าไว้ดังนี้

“เต-ชะ-สุ-เน-มะ-ภู-จะ-นา-วิ-เว”

สำหรับผู้ฟังที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ผู้เขียน
ก็ขอเสนอให้ท่องจำคำย่อของหัวใจนักปราชญ์ไว้เพื่อความ
ก้าวหน้าของชีวิตกันอีกสัก ๑ บท ซึ่งมีคำย่อว่าไว้ดังนี้คือ
“สุ-จิ-ปุ-ลิ”

คำว่า “สุ” มาจาก “สุด” แปลว่า “การฟัง”

คำว่า “จิ” มาจาก “จิต” แปลว่า “การคิด”

๙๘

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๙

คำว่า “ปุ” มาจาก “ปุจฉา” แปลว่า “การถาม”
และคำว่า “ลิ” มาจาก “ลิขิต” แปลว่า “การเขียน”
และขอฝากไว้ว่า ถ้าหากเป็นผู้มีหัวใจนักปราชญ์
ไว้เป็นปรัญญาชีวิตแล้ว สังคมจะยิ่งผ่องแผ้วถ้าทุกท่านมี
หัวใจทศชาติไว้นิยตือปฏิบัติ

เรื่องของ จัน จันท์ จันทร

พริ้มเพรา คงธนะ

คำในภาษาไทยหลายคำที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกันและความหมายก็แตกต่างกันด้วย ทำให้เกิดปัญหาในการเขียน คือ เขียนผิดหรือใช้คำไม่ตรงกับ ความหมาย คำที่พบว่าเป็นปัญหาในการเขียนอย่างมาก คือ คำว่า จัน สะกด จ-ัน จันท์ สะกด จ-ัน-ท-น-์ และ จันทร สะกด จ-ัน-ท-ร-์

คำว่า จัน คำแรก สะกด จ-ัน หมายถึง ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง พุ่มใบงามลูกกลมแป้นกลางพุ่ม หรือกลมรี เมื่อสุกเหลืองหอม กินได้ ชนิดที่ลูกกลมรี มักเรียกว่า ลูกอิน คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ จัน คือ ดอกจัน มักเขียนผิดเป็น ดอกจันท์ โดยเติม ท-น์ ต่อท้ายซึ่งสองคำนี้มีความหมายต่างกัน

ดอกจัน ซึ่งสะกดว่า จ- ้น หมายถึง รูปกลมๆ เป็นจกๆ (*) ซึ่งมักใช้เขียนหลังคำหรือข้อความที่ผู้เขียนต้องการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมหรืออ้างอิงสิ่งที่เขียนโดยพิมพ์ไว้ที่ส่วนล่างของหน้าหนังสือหรือตอนท้ายของเรื่อง ซึ่งเรียกว่า เเชิงอรรถ

ตัวอย่างการใช้คำว่า จัน จ- ้น จัน เช่น

เด็กผู้หญิงที่ผมยาวชอบเกล้าผมเป็นทรงลูกจัน

คำศัพท์หรือประโยคที่มีเครื่องหมายดอกจันอยู่ข้างหลัง เราสามารถอ่านคำอธิบายคำศัพท์หรือประโยคนั้นได้ที่เชิงอรรถ

คำว่า จันท์ คำที่สอง สะกด จ- ้น-ท- ้น เป็นคำนาม หมายถึง ชื่อพรรณไม้บางชนิดมีเนื้อ ดอก หรือ ผลหอม ใช้ทำยาไทยและปรุงเครื่องหอม จำพวกที่เนื้อหอม คือ จันท์ชะมดและจันท์หอม จำพวกที่ดอกหอม คือ จันท์กะพ้อ จำพวกที่ผลหอม คือ จันท์เทศ ซึ่งรกหุ้มเมล็ด มีกลิ่นหอมฉุน ใช้ทำยาไทยและปรุงอาหาร นอกจากนี้ ยังมีพรรณไม้ประเภทอื่นๆ อีก เช่น จันท์แดงหรือจันท์ผา และจันทนาหรือจันทขาว พรรณไม้ที่กล่าวมาแล้วล้วนสะกดด้วย จ- ้น-ท- ้น

คำว่า ดอกจันทน์ ซึ่งสะกดว่า จ- ~ น-ท-น์ มีความหมายต่างจาก ดอกจัน ที่กล่าวมาข้างต้น คือดอกจันทน์ ที่มี ท-น์ เป็นคำนาม หมายถึง รกหุ้มเมล็ดจันทน์เทศ เรียกว่า ดอกจันทน์

อีกคำหนึ่งที่สะกด จ- ~ น-ท-น์ คือ ดอกไม้จันทน์ ซึ่งเป็นคำนาม หมายถึง เนื้อไม้จันทน์เป็นต้นที่ไล่เป็นแถบบาง นำมาประดิษฐ์เป็นข้อขนาดเล็กใช้ในงานศพ

ตัวอย่างการใช้คำว่า จันทน์ จ- ~ น-ท-น์ เช่น
 คนนิยมนำไม้จันทน์หอมมาทำพัดเพราะมีกลิ่นหอม
 ประทานในพิธีฌาปนกิจศพเป็นผู้จุดไฟที่ดอกไม้
 จันทน์และวางไว้ใต้โลงศพ

คำว่า จันทร คำที่สาม สะกด จ- ~ น-ท-ร์ เป็น
 คำนาม มีหลายความหมาย ได้แก่ ดวงเดือน ชื่อเทวดา
 องค์หนึ่งในนิยาย ในตำราทศพิธราชธรรมเป็นดาว
 พระเคราะห์ที่ ๒ ชื่อวันที่ ๒ แห่งสัปดาห์ คำศัพท์ที่
 เกี่ยวข้องกับจันทร ได้แก่ จันทรคติ จันทรคราสหรือจันทรุปราคา

จันทรคติ เป็นคำนาม หมายถึง วิธีนับวันอย่างหนึ่ง
 โดยถือเอาการโคจรของดวงจันทร์รอบโลกเป็นหลักคู่กับ
 สุริยคติ ซึ่งเป็นวิธีนับวันอย่างปัจจุบัน โดยถือเอาองศา
 ของดวงอาทิตย์ที่สังเกตเห็นจากโลกเป็นหลัก

จันทรคราสหรือจันทรุปราคา เป็นคำนาม หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และโลก โคจรเข้ามาอยู่ในแนวเดียวกัน โดยโลกอยู่ระหว่างกลาง ทำให้เงาของโลกบังดวงจันทร์ คู่กับสุริยคราสหรือสุริยุปราคา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคล้ายกัน เพียงแต่ดวงจันทร์ จะอยู่กลางระหว่างดวงอาทิตย์และโลก ทำให้เงาดวงจันทร์ บังดวงอาทิตย์

ตัวอย่างการใช้คำว่า จันทร จ-ัน-ท-ร์ เช่น

ดวงเดือนเป็นชื่อหนึ่งของดวงจันทร์

คำว่า จัน จันท์ และจันทร จึงมีความหมาย แตกต่างกันดังกล่าวนี

คำที่มักเขียนผิดจนคิดว่าถูก

พริ้มเพรา คงนะ

คำหลายคำที่เราพบเห็นในหนังสือหรือในที่ต่าง ๆ มีการเขียนผิด และถูกถ่ายทอดต่อ ๆ กันไปนาน ๆ จนหลายคนคิดว่าเป็นคำที่เขียนถูกต้อง วันนี้จึงขอนำเสนอคำเหล่านั้นเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับคนที่ยังเข้าใจผิดอยู่ ดังนี้

พลั่ว เป็นคำกริยา หมายถึง บิด, เบี้ยว เช่น มีดคมพลั่ว, สะบัดเป็นคลื่นไปตามลม เช่น ธงพลั่ว

คำว่า พลั่ว นี้ หลายคนมักเขียนผิด เป็น พรั่ว โดยใช้ร เรือ แทน ล ลิง ซึ่งเป็นคำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน จึงไม่มีความหมาย ตัวอย่างการใช้คำว่า พลั่ว เช่น

ยามเธอหมุนตัวตามจังหวะเพลง กระโปรงที่เธอสวมอยู่จะบานพลั่วไปตามจังหวะการเคลื่อนไหว

รสชาติ เป็นคำนาม หมายถึง รส หรือ สิ่งที่ได้
ด้วยลิ้นโดยเฉพาะ เช่น เป็รียว หวาน มัน เค็ม โดยปริยาย
หมายถึง ความรู้สึกชอบใจ สนุก หรือไพเราะ เป็นต้น คำว่า
รสชาติ มักเขียนผิดเป็นรสชาต คือใช้ตัว ด เด็ก เป็นตัว
สะกดแทน ตี ซึ่งผิด ตัวอย่างการใช้คำว่า รสชาติ เช่น

ถ้วยเตี้ยวน้ำรำนนี้มีรสชาติดี เพราะคนขายใช้น้ำ
ต้มกระดูก

โล่ เป็นคำนาม ความหมายแรกหมายถึง ชื่อแพรร
ชนิดหนึ่ง เล้นไหมโปร่ง ใช้เรียกผ้าบางๆ เช่น ผ้าป่านโล่
โล่ อีกความหมายหนึ่งหมายถึง เครื่องปิดป้องคัสตราวุธ
อย่างหนึ่งมีรูปร่างต่างๆ เช่น โล่ตั้ง โล่เขน โดยปริยาย
หมายถึง การเอาคนหรือสิ่งอื่นต่างโล่ เพื่อกันความ
เสียหายแก่ตัว ใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงโล่ สำหรับ
มอบแก่ผู้ชนะการประกวดหรือการแข่งขันกีฬา เป็นต้น
คำว่าโล่ มักเขียนผิด เป็น โลห์ โดยเติม ห์ เข้าไป ซึ่งไม่มี
ความหมาย ตัวอย่างการใช้คำว่า โล่ ในประโยคต่างๆ เช่น

นักรบไทยสมัยโบราณใช้ดาบกับโล่เป็นอาวุธใน
การต่อสู้กับข้าศึก

เธอไปเที่ยวกับเพื่อนชายโดยพาน้องสาวไปเป็นโล่
เพื่อป้องกันคำครหา

นักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นเข้ารับ

พระราชทานโล่รางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

ลู่ ซึ่งสะกดด้วย ล ลิง เป็นคำกริยา หมายถึง
เลื่อนหลุดจากที่ เพราะคลายตัวไม่แน่นเหมือนเดิม เช่น
ผ้าถุงลู่ คลายออกเป็นเส้นๆ เช่น ชายผ้าลู่ อีกความ
หมายหนึ่งใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง ไม่มีทางสู้ เช่น แพ้ลู่
หรือแพ้หลุดลุ่ย

คำว่า ลู่ บางคนใช้คำว่า รู่ แทน ซึ่งไม่ถูกต้อง
เพราะความหมายไม่เหมือนกัน

ตัวอย่างการใช้คำว่า ลู่ ที่ถูกต้อง เช่น

เสื้อผ้าที่ไม่ได้เย็บริมผ้าหรือสอยชายผ้า มักจะเกิด
ปัญหาชายผ้าลู่

เขาทรายชกคู่ต่อสู้ด้วยหมัดหนักของเขาจนคู่ต่อสู้
ล้มลงแพ้หลุดลุ่ยไปในที่สุด

รู่ ซึ่งสะกดด้วย ร เรือ เป็นคำนาม หมายถึง ต้นไม้
ชนิดหนึ่งคล้ายไม้โกงกางแต่ผลยาวเหมือนฝักถั่ว อีก
ความหมายหนึ่งใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง หลุดออกจาก
ที่เดิมทีละเล็กละน้อย

คำว่า รู่ร้าย เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ตกๆ หล่นๆ
เก็บงำไม่เรียบร้อย

ตัวอย่างการใช้คำว่า รู่ เช่น

เธอรวบผมแล้วมัดผมไม่แน่น ผมส่วนหนึ่งจึงหลุดร่ยออกมา

เล้าโลม เป็นคำกริยา หมายถึง ปลอบ, เอาใจ, โลม คำว่า เล้าโลมมีผู้เขียนผิดเป็น “เร้าโลม” โดยเข้าใจผิดว่ามาจากคำว่า เร้า ซึ่งสะกดด้วย ร เรือ ซึ่งเป็นคำกริยา หมายถึง กระตุ้น ปลุกใจ

ตัวอย่างการใช้คำว่า เล้าโลม ที่ถูกต้อง เช่น

แม่พูดเล้าโลมลูกให้อาบน้ำแล้วจึงพาลูกเข้านอน

คำในภาษาไทยที่มักเขียนผิดเพราะเห็นตัวอย่างที่ผิด หรือเขียนผิดเพราะไม่ทราบความหมาย ยังมีอีกมาก ดังนั้นในการเขียนควรเขียนให้ถูกต้องตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

เสียงใกล้เคียงความหมายต่าง

พริ้มเพรา คงระ

คำในภาษาไทยหลายคำมีเสียงใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดปัญหาการใช้คำไม่ตรงกับความหมายที่ต้องการ จะขอยกตัวอย่างคำที่มักใช้สลับกันบ่อยๆ เพราะมีเสียงใกล้เคียงกัน ดังนี้

คำว่า จำกัด กับ กำจัด

จำกัด เป็นคำกริยา หมายถึง กำหนดหรือขีดค้นไว้ โดยเฉพาะ เช่น จำกัดอายุ จำกัดความรู้ คำว่า จำกัด มักใช้สลับกับคำว่า กำจัด

คำว่า กำจัด มี ๒ ความหมาย ถ้าเป็นคำนาม หมายถึง ชื่อต้นไม้ขนาดกลางชนิดหนึ่ง ต้นและกิ่งก้านเป็นหนาม มีใบย่อย ๖-๘ คู่ ผลเล็ก ๆ ขนาดเมล็ดพริกไทย ผิวขรุขระมีกลิ่นฉุนคล้ายกลิ่นเหม็นผักชีเยี่ยวว่า เมล็ดดกกลม ๆ

ดำเป็นมัน ใช้ผสมสมเป็นเครื่องแกงปรุงให้ชูรส กำจัด ที่เป็นคำกริยา หมายถึง ขับไล่ ปราม ทำให้สิ้นไป

ตัวอย่างการใช้คำว่า จำกัด กับ กำจัด เช่น

กฎหมายจำกัดอายุคนที่จะทำใบขับขี่ได้ว่าต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์

เราต้องช่วยกันกำจัดสิ่งเสพติดให้สิ้นจากแผ่นดินไทย

คำว่า สลัก กับ ปัก (อ่านว่า ปะ-หฺรัก)

สลัก เป็นคำกริยา ความหมายแรกหมายถึง สกัดกัน เช่น สลักไว้ อีกความหมายหนึ่งหมายถึง ทำให้เป็นลวดลายโดยวิธีใช้ส่วเจาะ เป็นต้น หรือใช้สิ่งอื่นขีดเขียนเป็นตัวหนังสือ คำว่า สลัก ถ้าเป็นคำนาม หมายถึง เครื่องกันหรือกลอนประตูหน้าต่างแบบเก่าที่ลงไว้เพื่อไม่ให้เลื่อนหรือผลักเข้าไปได้ เช่น สลักประตู คำว่า สลัก มักใช้สลับกับคำว่า ปัก (อ่านว่าปะ-หฺรัก)

คำว่า ปัก (อ่านว่าปะ-หฺรัก) เป็นคำกริยา หมายถึง หัก มักใช้คู่กับคำว่า หักพัง เป็นปักหักพัง หมายถึง ชำรุด ทรุดโทรมใช้กับสิ่งก่อสร้าง

ตัวอย่างการใช้คำว่า สลัก กับ ปัก (ปะ-หฺรัก) เช่น

ก่อนนอนต้องลงสลักกลอนประตูหน้าต่างให้แน่นหนาเพื่อป้องกันขโมยเข้าบ้าน

ช่างกำลังแกะสลักบานประตูเป็นลวดลายเกี่ยวกับ
พุทธประวัติ

กรุงศรีอยุธยาถูกพม่ายกทัพมาตีหลายครั้งซากปรัก
หักพังยังมีให้เห็นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจนถึงทุกวันนี้

คำว่า นิสัย กับ วิสัย

นิสัย เป็นคำนาม หมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน
เช่น ทำจนเป็นนิสัยอีกความหมายหนึ่งใช้ในการบวชใน
พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะคือ ที่ฟัง ที่พักพิง ที่อาศัย เช่น
ขอนิสัยในการอุปสมบท

ส่วนคำว่า วิสัย เป็นคำนาม หมายถึง ขอบ, เขต,
แดน, ลักษณะที่เป็นอยู่

ตัวอย่างการใช้คำว่า นิสัย กับ วิสัย เช่น

เราต้องปลูกฝังให้เด็กทั้งขยะลงถังขยะจนเป็นนิสัย
การช่วยเหลือจุนเจือคนตาบอดข้ามถนน อยู่ในวิสัยที่
คนปรกติพึงกระทำได้

คำว่า มาตรฐาน กับ มาตรการ

มาตรฐาน เป็นคำนาม หมายถึง สิ่งที่ดีเอาเป็นหลัก
สำหรับเทียบกำหนด

ส่วนคำว่า มาตรการ เป็น คำนาม หมายถึง วิธีการ
ตัดสินใจ เช่น ใช้มาตรการเด็ดขาดวิธีการที่จะปรับเข้าสู่ผล
สำเร็จ เช่น วางมาตรการในการดำเนินงาน

ตัวอย่างการใช้คำว่า มาตรฐาน กับ มาตรการ เช่น
 วิธีสังเกตสินค้าว่าได้มาตรฐานหรือไม่ ให้สังเกตที่
 เครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งปรากฏอยู่บนฉลาก
 สินค้า

กรมวิชาการกำหนดมาตรการในการนำหลักสูตรไป
 ใช้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

เราจำเป็นต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดกับผู้ฝ่าฝืน
 ระเบียบนี้

แผ่ กับ เผยแพร่

แผ่ เป็น คำกริยา หมายถึง คล้ายขยายกระจายออก
 ไปให้มีลักษณะแบนราบหรือกว้างกว่าเดิมหรืออาการอื่นๆ
 ที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น แผ่อาณาเขต หรือความหมายว่า
 ให้ เช่นแผ่ส่วนบุญ

คำว่า แพร่ เป็นคำกริยา หมายถึง กระจายออกไป
 เช่น เชื้อโรค แพร่ ออกไปในบริเวณ หรือข่าวนี้แพร่ไปทั้ง
 โรงเรียนแล้ว

ส่วนคำว่า เผยแพร่ เป็น คำกริยา หมายถึง โฆษณา
 ให้แพร่หลาย

ตัวอย่างการใช้คำว่า แผ่ กับ เผยแพร่ เช่น

เสร็จจากการทำบุญตักบาตรแล้ว เราจะกรวดน้ำ
 แผ่ส่วนบุญไปให้ญาติผู้ล่วงลับและเจ้ากรรมนายเวร

หนังสือพิมพ์พร้อมที่จะเผยแพร่ข่าวให้แก่ประชาชน
อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

คำในภาษาไทยที่มักนำมาใช้ผิดความหมายเพราะ
มีเสียงใกล้เคียงกันยังมีอีกมาก ซึ่งจะได้นำเสนอในโอกาส
ต่อไป

คำใกล้ใช้แตกต่าง

พริ้มเพรา คงธนะ

ในการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่านหรือการเขียน ถ้าผู้ส่งสารหรือผู้รับสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาที่ใช้สื่อสารกัน การสื่อสารนั้น ๆ ก็ยากที่จะบรรลุตามจุดประสงค์ คำในภาษาไทยหลายคำมีเสียงและความหมายใกล้เคียงกัน แต่ก็มีการใช้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทหรือข้อความแวดล้อมว่าสมควรจะใช้คำใดเพื่อให้ได้ความหมายตรงกับเนื้อความมากที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ หลานชายซึ่งเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ อ่านหนังสือนิทานเรื่องสโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด พบคำที่ไม่เข้าใจความหมายจึงมาถามคุณป้า

หลานชาย : “คุณป้าครับ สโนไวท์ทำให้ รำให้
แปลว่าอะไรครับ”

คุณป้า : “รำให้ ก็แปลว่า ร้องไห้ นั่นแหละจ๊ะ”

หลานชาย : “แล้วทำไมเขาไม่เขียนว่า ร้องไห้
ล่ะครับ”

คุณป้าถึงกับอึ้งเมื่อเจอคำถามนี้ ไม่รู้ว่าจะตอบ
หลานชายอย่างไร

ร้องไห้ เป็นคำกริยา หมายถึง อาการที่น้ำตาไหล
เพราะประสบอารมณ์อันแรงกล้า บางทีใช้คู่กับคำว่า
ร้องไห้ เป็น ร้องไห้ร้องไห้ หรือ ร้องไห้ร้องไห้

รำไห้ เป็นคำกริยาเหมือนกัน หมายถึง ร้องไห้
รำพันไม่หยุด ดังนั้น เมื่อพิจารณาความหมายแล้ว คุณป้า
อาจตอบคำถามหลานชายว่า “ที่ผู้เขียนใช้คำว่า รำไห้
แทนคำว่าร้องไห้นั้น หมายถึง ตัวละครคือ สโนไวท์นั้น
เสียใจอย่างมากจนร้องไห้รำพัน ไม่หยุดร้องง่ำๆ จึงใช้
คำว่า รำไห้”

ตัวอย่างที่ ๒ พิจารณาในงานประกวดสาวงามงานหนึ่ง
พูดขึ้นระหว่างรอผลการประกวดจากคณะกรรมการว่า
“นาที่ระทึกขวัญใกล้เข้ามาแล้วนะครับ” ผู้ฟังได้ยินแล้วตั้ง
คำถามว่า พิจารณาใช้คำว่า ระทึกขวัญ ในประโยคนี้ถูกต้อง
หรือไม่ คำว่า ระทึกขวัญ ต่างกับคำว่า ระทึกใจอย่างไร

ระทึก เป็นคำกริยา หมายถึง ใจเต้นตึกๆ

ขวัญ เป็นคำนามหมายถึง มิ่งมงคล สิริ ความดี
 สิ่งที่ไม่มิดัวตน นิยมกันว่ามียอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่
 เกิดมา ซึ่งเชื่อกันว่า ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล เป็น
 สุขสบาย จิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็ออก
 จากร่างไปเสีย ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี หรือ ขวัญบิน

ส่วนคำว่า ใจ เป็นคำนาม หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่
 รู้สึกนึกและคิด หรือหมายถึงหัวใจ นำไปใช้ประกอบคำอื่น
 เช่น ใจหาย เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง รู้สึกวาบวามใจ
 ใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว

ดังนั้น นาที่แห่งการรอคอยผลการประกวดที่พิธีกร
 กล่าวข้างต้นซึ่งเป็นการรอคอยสิ่งที่ดีจึงไม่น่าที่จะทำให้
 ระทึกขวัญ เหมือนกับการดูภาพยนตร์สยองขวัญที่ดูแล้ว
 เกิดความระทึกขวัญพร้อมที่จะตื่นเต้นตกใจหรือเสียขวัญ
 คำที่จะใช้ให้เหมาะในบริบทนี้จึงควรเป็นคำว่า ระทึกใจ คือ
 เป็นการรอคอยผลที่จะทำให้ผู้เข้าประกวดรู้สึกตื่นเต้นดีใจ
 หรือเสียใจในกรณีที่ไม่ได้ตำแหน่งแต่ไม่มีเรื่องใดต้อง
 หวาดกลัวหรือกระทบกับขวัญจนทำให้เสียขวัญ

ตัวอย่างที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กำลัง
 ช่วยกันขุดและพรวนดินในแปลงเกษตรเพื่อเตรียมดิน
 สำหรับการเพาะปลูก นักเรียนคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “เราต้อง
 ช่วยกันไถ่เกลี่ยหน้าดินให้เสมอกันก่อนที่จะหว่านเมล็ดผัก
 และรดน้ำ” นักเรียนที่ได้ฟังดังคำถามอยู่ในใจว่าที่เพื่อน

พูดว่า ไกล่เกลี่ย ในบริบทนี้ถูกต้องหรือไม่ ไกล่เกลี่ย
เหมือนหรือต่างคำว่า เกลี่ย อย่างไร

เกลี่ย เป็นคำกริยา หมายถึง กระจายของออกไป
ให้เสมอกัน

ไกล่เกลี่ย หรือ เกลี่ยไกล่ เป็นคำกริยา หมายถึง
พูดจาให้ตกลงกัน พูดให้ปรองดองกันทำให้เรียบร้อย ทำให้
มีส่วนเสมอกัน

เมื่อพิจารณาความหมายของ เกลี่ย และไกล่เกลี่ย
จะเห็นว่ามีความหมายเหมือนกันอยู่ส่วนหนึ่ง คือ ทำให้
เสมอกัน แต่ความหมายโดยรวมแล้วจะแตกต่างกัน
ประโยคที่นักเรียนพูดมาแล้วข้างต้นจึงต้องใช้คำว่าเกลี่ย
คือหมายถึง กระจายดินออกไปให้หน้าดินเสมอกัน

ส่วนคำว่า ไกล่เกลี่ย หรือ เกลี่ยไกล่ จะใช้ในกรณี เช่น
พนักงานที่ทำงานอยู่แผนกเดียวกันชอบมีเรื่อง
ทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ หัวหน้าแผนกจึงต้องคอย
ไกล่เกลี่ยให้ปรองดองกันอยู่เสมอ

ยังมีคำในภาษาไทยอีกหลายคำที่มีเสียงและ
ความหมายใกล้เคียงกัน แต่มีการใช้แตกต่างกันถ้าศึกษา
ความหมายของคำให้ละเอียดลึกซึ้งจะทำให้สามารถเลือก
คำมาใช้ได้ถูกต้องตามความหมายและสอดคล้องเหมาะสม
กับสถานการณ์หรือบริบทนั้น ๆ ยิ่งขึ้น

คำที่มักใช้ผิดความหมาย

พริ้มเพรา ควณะ

ปัญหาในการใช้ภาษาไทยมีหลายประการ ปัญหาหนึ่งที่พบอยู่เสมอ คือ การใช้คำผิดความหมาย เนื่องจากไม่เข้าใจความหมายของคำที่นำมาใช้ ตัวอย่างของคำที่มักใช้ผิดความหมาย เช่น

ราด กับ ลาด

คำว่า ราด ซึ่งเขียนด้วย ร. เรือ เป็นคำกริยา หมายถึง เทของเหลวๆ เช่น เทน้ำให้กระจายแผ่ไปหรือแพร่กระจายไปทั่ว เช่น ราดน้ำ ราดยาง โดยหมายถึงอาการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น เยียวราด ขี้ราด ตัวอย่างเช่น

ช่างซ่อมถนนกำลังราดยางมะตอยลงบนถนน

แดงเข้ารับการฝึกโดดหอเป็นครั้งแรก เขาตกใจจน

เยียวราด

ส่วนคำว่า ลาด ซึ่งเขียนด้วย ล. ลิง เป็นคำกริยา หมายถึง เอาสิ่งที่มีวนอยู่ปูแผ่ออกไป เช่น ลาดพรม โดยปริยายหมายถึง สิ่งที่มีอาการคล้ายคลึงเช่นนั้น ลาดที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง เทต่ำลงหรือเอียงขึ้นน้อยๆ ลาดที่เป็นคำนามใช้เรียกชื่อท้องที่ซึ่งมีลักษณะเช่นนั้นว่า ลาด เช่น ลาดกระบัง ลาดยาว

ตัวอย่างเช่น

พนักงานโรงแรมกำลังลาดพรมลงบนพื้นห้อง

พนักงานขับรถต้องใช้เกียร์ต่ำเวลาขับรถขึ้นภูเขาซึ่งเป็นทางลาดชัน

อาหารจานเดียวชนิดหนึ่งที่น่าเล้นก้วยเดี่ยวมาผัดกับซีอิ๊ว แล้วนำผักคะน้าที่ผัดกับหมูหรือเนื้อสัตว์อื่นๆ โดยผสมแป้งมันให้ข้นมาราดลงบนเส้นก้วยเดี่ยวซึ่งเราเรียกอาหารชนิดนี้ว่า ราดหน้า แต่ร้านค้าหลายแห่งเขียนผิดเป็นลาดหน้าโดยใช้ ล. ลิง แทน ร. เรือ ซึ่งผิดความหมาย

ร่วง กับ ล่วง

ร่วง เป็นคำกริยา ความหมายแรก หมายถึง หล่น หลุด คำว่า ร่วงโรย เป็นคำกริยาหมายถึง เลื่อมไป สั่นไป เชียวไป ร่วง อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง รุ่ง, เรือง คำว่า ร่วงรู้ เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง พรายแสง ซึ่งใช้กับเพชร ตัวอย่างเช่น

ผลไม้สุกงอมจนร่วงจากต้น

เพชรร่วงเป็นประกายแวววาว

ส่วนคำว่า ล่วง เป็นคำกริยา หมายถึง ผ่านข้ามจากจุดหนึ่งเข้าไปยังอีกจุดหนึ่ง เช่น ล่วงพ้น ล่วงเลย หมายถึง ผ่านพ้น ล่วงล้ำ หมายถึง ผ่านพ้นเกินเข้าไป โดยปริยาย หมายถึง บุกรุก หรือ ละเมิด ตัวอย่างเช่น

ฉันทำงานตั้งแต่หัวค่ำและเสร็จเมื่อเวลาล่วงเข้าสู่วันใหม่

อย่าล่วงล้ำเข้าไปในบ้านของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
ระบบ กับ ระบอบ

ระบบ เป็นคำนาม หมายถึง ระเบียบเกี่ยวกับการรวมสิ่งต่างๆ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนให้เข้าลำดับประสานกันเป็นอันเดียว ตามหลักเหตุผลทางวิชาการ ปรัชญาการณทางธรรมชาติซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ประสานเข้ากัน โดยกำหนดรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

โลกเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งอยู่ในระบบสุริยจักรวาล

ระบอบ เป็นคำนาม หมายถึง แบบอย่าง ธรรมเนียม ระเบียบการปกครอง ตัวอย่างเช่น

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

คำที่มีความหมายต่างกัน แต่มักนำมาใช้ผิดความหมาย ยังมีอีกมากมายหลายคำซึ่งจะได้นำเสนอในตอนต่อไป

ลักษณะนามตามหลังจำนวน ควรช่วยกันอนุรักษ์

ประยงค์ วนิชผล

ลักษณะนามเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาไทย และเป็นเรื่องของวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย ที่มีความละเอียดลึกซึ้ง เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีศิลปะการใช้ภาษาเป็นอย่างมาก การใช้ลักษณะนามส่วนมากอยู่หลังคำบอกจำนวน หรือหลังสามาณยนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วันนี้ฉันอ่านหนังสือพิมพ์ ๓ ฉบับ

คุณยายรับประทานอาหารได้ ๒ จาน

นาฬิกาเรือนนี้สวย

บ้านหลังสีฟ้าเป็นของใคร

การใช้ลักษณะนามในปัจจุบัน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ นิยมเลียนแบบภาษาอังกฤษ ซึ่งข้อความดังกล่าว ถ้า

ใช้พาดหัวข่าวก็คงจะอนุโลมให้ เนื่องจากต้องการประหยัดคำหรือข้อความให้สั้น แต่เท่าที่สังเกตจากเนื้อความทั่วไป ปรากฏว่ามีการใช้ลักษณนามตามหลังจำนวนไม่ถูกต้องหลายฉบับ ดังตัวอย่าง

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กล่าวถึง เรื่องกลุ่ม ๑๒ งูเห่า ว่าตนยังไม่เห็นรายละเอียดคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบาลประกาศศึกกับมือบทำลายป่าดงลานแล้ว
ออกหมายจับ ๓ แกนนำ

พลตำรวจโท ล้วน ได้สั่งการให้พนักงานสอบสวน
นำหมายค้นไปตรวจค้นที่พักของสองผู้ถูกกล่าวหา

๓ ทหารเสืออเมริกัน ได้ร่วมกันทำงานอย่างหนัก
ปกป้องเศรษฐกิจสหรัฐไม่ให้ถูกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก

๓ ธนาकरใหญ่ จะอยู่ไม่ไหวแน่ถ้าดอกเบียเงินกู้
ถูกกดให้ต่ำลงเหลือเลขตัวเดียว

๕๐ สาวงามเตรียมชิงประชันโฉม เริ่มประกวด
คืนนี้แล้ว

ในจำนวน ๖๐ กีฬา ฟุตบอลดูจะมีคนให้ความสนใจมากที่สุด

วัดบวรฯ สุดสลด ๒ พระเถระ มรณภาพสยอง
เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายสัมพันธลิก ๖ ลีลา

ประโยคเหล่านี้ถ้าพิถีพิถันใช้ลักษณนามให้ถูกต้องตามลักษณะการใช้ภาษาไทยก็จะได้ว่ามีส่วนช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาผู้อ่านให้ทราบถึงลักษณนามที่ถูกต้องด้วย

จากประโยคดังกล่าว ถ้าแก้ไขประโยคโดยใช้ลักษณนามตามหลังจำนวนจะเป็นดังนี้

กลุ่ม ๑๒ งูเห่า	เปลี่ยนเป็น	กลุ่มงูเห่า	๑๒ คน
๓ แกนนำ	เปลี่ยนเป็น	แกนนำ	๓ คน
สองผู้ถูกกล่าวหา	เปลี่ยนเป็น	ผู้ถูกกล่าวหา	๒ คน
๓ ทหารเลื่อยอเมริกัน	เปลี่ยนเป็น	ทหารเลื่อยอเมริกัน	๓ คน
๓ ธนาคารใหญ่	เปลี่ยนเป็น	ธนาคารใหญ่	๓ แห่ง
๖๐ กีฬา	เปลี่ยนเป็น	กีฬา	๖๐ ประเภท
๒ พระเถระ	เปลี่ยนเป็น	พระเถระ	๒ รูป
๖ สีกา	เปลี่ยนเป็น	สีกา	๖ คน

นอกจากนี้ยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ใช้ลักษณนามประกอบการพูดคือมักตัดลักษณนามออกไปและพูดลอยๆ ผู้เขียนเคยได้ยินจากร้านอาหารแห่งหนึ่งเด็กตะโกนสั่งเจ้าของร้านว่า

“ไต่ะ ๑ แห่ง ๓ น้ำ ๒ ไม่งอก”

“ไต่ะ ๒ หมี่ ๕ หน้า ๖ เลี้ยง ๑”

“ไต่ะ ๓ เป๋า แข็งหมด ผัดไทย ๓ ที่ ไช้ ๑ ไม่ไช้ ๒

“ไต่ะ ๔ ล้ม ๒ ไย ๒ ยำ ๒ ตีน

ผู้เขียนคอยสังเกตดูว่าอาหารตามที่ได้กะเกณฑ์นั้นจะเป็นอะไรบ้าง ลึกครู่ก็ได้เห็นมีผู้นำอาหารบริการให้ตามโต๊ะจึงเข้าใจดังนี้

แห้ง ๓ น้ำ ๒ ไม่ออก คือ ก๋วยเตี๋ยวแห้ง ๓ ชาม ก๋วยเตี๋ยวน้ำ ๒ ชาม ไม่ใส่ถั่วงอก (คำสุภาพ เรียกว่า ถั่วพะาะ)

หมี ๕ หน้า ๖ เลี้ยง ๑ คือ บะหมี่ ๕ ชาม ภาชนะ ๖ จาน โอเลี้ยง ๑ แก้ว

เป่ล่า แข็งหมด คือ น้ำแข็งเป่ล่าทั้งหมดมี ๔ คน ๔ แก้ว

ผัดไทย ๓ ที่ ไช้ ๑ ไม่ไช้ ๒ คือ ผัดไทย ๓ จาน ใส่ไช้ ๑ จาน และไม่ใส่ไช้ ๒ จาน

ส้ม ๒ โย ๒ คือน้ำส้ม ๒ แก้ว น้ำลำไย ๒ แก้ว

ยำ ๒ ตีน คือ ยำ ๒ จาน ตีนเป็ด ๑ จาน ตีนไก่ ๑ จาน

อาจเป็นเพราะในสภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ เป็นยุคที่ทุกคนต้องประหยัดและทำงานแข่งกับเวลาก็ได้ จึงทำให้ภาษาถูกตัดออกไปเพื่อต้องรีบบริการอย่างรวดเร็ว จึงใช้ภาษาที่สื่อแล้วสามารถเข้าใจกันเองภายในกลุ่มของตนเท่านั้น ผู้เขียนเกรงว่าเด็กรุ่นใหม่ถ้าได้ยินบ่อยๆ จนเกิดความเคยชินแล้วนานไป ลักษณะนาม ตามหลังจำนวนที่ถูกตัดไปนั้นจะหายไป ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่ง

ขอเล่าประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ที่
ปรึกษา ทุกเช้าหลังจากเคารพธงชาติแล้ว ผู้เขียนจะเดิน
สำรวจดูนักเรียนว่ามาเรียนครบหรือไม่ คำถามที่มักจะใช้
ถามนักเรียนอยู่เสมอคือ

“วันนี้มาเรียนกันกี่คนจ๊ะ” ถ้าไม่มีใครขาดเรียน
ก็จะได้คำตอบว่า “ครบครับ” หรือ “เต็มค่ะ” แต่ถ้าวันใด
มีนักเรียนมาไม่ครบก็จะได้รับคำตอบว่า “มา ๔๓ ค่ะ”
ผู้เขียนต้องยั่วว่า “๔๓ อะไร” นักเรียนหญิงจะตอบ “๔๓
คน ค่ะ” ถ้าเป็นนักเรียนชายก็จะตอบว่า “๔๓ คนครับ”

ผู้เขียน “เพื่อน ๒ คนไปไหน ทำไมไม่มา
เข้าแถว”

นักเรียนหญิง อยู่ห้องพยาบาล ๑ ค่ะ

นักเรียนชาย บนห้องเรียน ๑ ครับ

ผู้เขียน “๑ อะไรคะ ๑ ตัวหรือ ๑ คน” (แก้ง
ถาม)

นักเรียนหญิง อยู่ห้องพยาบาล ๑ คนค่ะ

นักเรียนชาย บนห้องเรียน ๑ คนครับ

ผู้เขียน “ดีมากจะนักเรียนอย่าพูดลอยๆ นะคะ
ภาษาไทยมีลักษณะนามตามหลังจำนวน
ไว้ให้เลือกใช้อยู่แล้ว ทำไมไม่พูดให้
ถูกต้อง”

ลองพิจารณาบทสนทนาของนักเรียน ๓ คนดังนี้

นักเรียนคนที่ ๑ “เธอไปโรงอาหารก่อนนะเดี๋ยวฉันจะตามไป”

นักเรียนคนที่ ๒ “เธอจะไปไหนล่ะ”

นักเรียนคนที่ ๑ ไปสหกรณ์ซื้อยางลบ

นักเรียนคนที่ ๒ ฝากซื้อปากกาด้วย ๑ นะ

นักเรียนคนที่ ๓ ซื้อสมุดมาให้ ๒ ด้วยนะ

ผู้เขียนอยู่ในเหตุการณ์นั้น จึงถามนักเรียน คนที่ ๒ และ ๓

ผู้เขียน “ลักษณะนามของปากกาเรียกว่าอะไรคะ”

นักเรียน “ด้ามค่ะ”

ผู้เขียน “สมุดล่ะคะ ลักษณะนามคืออะไร”

นักเรียน “เล่มค่ะ”

ผู้เขียน “นักเรียนลองพูดใหม่ ซิคะ”

นักเรียนคนที่ ๒ “ปากกา ๑ ด้าม”

นักเรียนคนที่ ๓ “สมุด ๒ เล่ม”

ผู้เขียน “ดีมากจะ ต่อไปนักเรียนต้องพูด ให้ถูกต้องนะคะ”

นักเรียน “ขอบคุณค่ะ”

บทสนทนาของนักเรียนนั้น ผู้เขียนมีความรู้สึกคล้ายกับเป็นสัญญาณเตือนว่า ในอนาคตการพูดจากันของเด็กไทยรุ่นหลังๆ คงจะดัดลักษณะนามตามหลังจำนวน

ออกไปเป็นแน่ จึงขอให้ช่วยกันอนุรักษ์ลักษณะนามตามหลัง
จำนวนให้คงไว้ให้นาน หากได้ยินได้ฟังเด็กของเราพูด
อะไรที่ไม่ถูกต้อง อย่าคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แล้วปล่อย
ปละละเลย ต้องช่วยกันรีบทักท้วงทันที เพื่อจะได้จดจำสิ่งที่
ถูกต้องไปใช้ เพราะปัจจุบันนี้มีสื่อต่างๆ ที่ทำให้เด็กของเรา
ไขว้เขวไปได้โดยเฉพาะภาษาโฆษณา ก็เป็นอีกประเภทหนึ่ง
ที่ใช้ลักษณะนามผิดเพี้ยนไป เช่น

ขายด่วน ! ๓ นอน ๒ น้ำ ราคาล้านต้นๆ เท่านั้น

ลูกอม ชนิดใหม่ ๓ กลิ่น ๓ รส ๓ ความสดชื่น

เรียนวิชาชีพอันนี้แล้วหางานทำง่าย

เศรษฐกิจหลายตัว กำลังจะล่มสลาย มาสมัคร
เป็น....เพื่อขายตรงกันดีกว่า

จากตัวอย่างที่ยกมานี้

๓ นอน ๒ น้ำ ควรเติมคำว่า “ห้อง” อีกเพียง ๑ คำ
เท่านั้นเป็น ๓ ห้องนอน ๒ ห้องน้ำ ก็จะทำให้ชัดเจนขึ้น
และเข้าใจความหมายได้ทันทีว่า “ขายบ้าน” ไม่งุนงงสงสัย
“๓ นอน ๒ น้ำ” คือ อะไร

๓ ความสดชื่น ควรจะเป็น ความสดชื่น ๓ แบบ,
๓ อย่าง หรือ ๓ ประเภท

วิชาชีพอันนี้ ควรจะเป็น วิชาชีพแขนงนี้

เศรษฐกิจหลายตัว ควรจะเป็นเศรษฐกิจหลายอย่าง,
หรือหลายประเภท

สื่อต่างๆ ปัจจุบันมาเร็วมาก และมีผลกระทบ
อย่างแน่นอน เพราะได้ยินได้ฟังและได้เห็นอยู่ทุกวัน จึง
น่าเป็นห่วงเด็กรุ่นหลัง ที่จะมีเรื่องของการใช้ภาษาไทยที่
ถูกต้องมาทำความเข้าใจให้มากขึ้นกว่าเดิม ความเจริญ
ทางวัตถุมีมากเท่าไร วิวัฒนาการทางภาษาก็เปลี่ยนแปลง
ตามไปมากเท่านั้น ถ้ามองดูผิวเผินก็เป็นที่น่ายินดีเพราะ
แสดงว่าภาษาวิวัฒนาการดีกว่าภาษาตาย ภาษาจะวิวัฒน์
หรือวิบัติอยู่ที่ใคร หากไม่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งดีๆ ที่มีอยู่แต่
เดิมให้คงไว้

วรรคตอนนั้น สำคัญไฉน

ประยวศ์ ธนียผล

การเขียนหนังสือไทย การเว้นวรรค เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดความแจ่มแจ้งแก่ผู้อ่าน เป็นการช่วยให้อ่านสะดวกไม่ลืงเล และสามารถเข้าใจ “สาร” ได้อย่างถูกต้องตรงกันทั้งผู้เขียนกับผู้อ่าน

สิ่งพิมพ์ต่างๆ ปัจจุบันปรากฏว่า เว้นวรรคไม่สู้สม่ำเสมอนัก ทั้งนี้เพราะวิธีจัดหน้าในการพิมพ์ ฉะนั้นการอ่านในปัจจุบันจะยึดการเว้นวรรคในสิ่งพิมพ์เป็นหลักตายตัวไม่ได้ ต้องอาศัยดุลยพินิจของตนประกอบด้วย

ภาษาไทยไม่เว้นวรรคเป็นคำๆ อย่างภาษาอังกฤษ เรานิยมเขียนถ้อยคำติดกันไปจนกว่าจะจบช่วงความ ซึ่งอาจเป็นการจบประโยคหรือจบส่วนสำคัญของประโยค แล้วเราก็เว้นช่องว่างไว้ เรียกว่า เว้นวรรค แล้วจึงเขียน

ต่อไป การใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่จะมาช่วยบอกขอบเขตของความเป็นเครื่องหมายที่ขอยืมมาจากภาษาอังกฤษเช่น เครื่องหมาย . มัธยมศึกษาสำหรับค้นข้อความที่มีขนาดยาวหรือเมื่อจบข้อความบริบูรณ์

เครื่องหมาย , จุลภาคสำหรับค้นข้อความที่ไม่ยาวนัก อาจเป็นคำเพียงคำเดียว กลุ่มคำรวมทั้งตัวเลขตั้งแต่ ๔ หลักขึ้นไป

แต่คนไทยไม่ค่อยชอบใช้กัน เครื่องหมายวรรคตอนที่เป็นของไทยจริง ๆ นั้นก็น้อยเท่าที่ปรากฏอยู่เพียงไม่กี่เครื่องหมาย เช่น

- ๐ ฟองมัน สำหรับเขียนไว้ต้นวรรคและต้นบรรทัด
- ๐ โคมูตร สำหรับเขียนสุดท้ายข้อความเมื่อจบเรื่อง
- ๑ อังคั่นเดี่ยว สำหรับเขียนเมื่อจบประโยคหนึ่ง ๆ หรือเขียนไว้ท้ายสุดของโคลงกลอน

เครื่องหมายไทย ๆ แบบนี้ก็ยังไม่นิยมใช้กัน ดังนั้นเมื่อจะอ่านหรือเขียนข้อความใด ๆ จึงต้องระมัดระวังเรื่องวรรคตอนให้มาก ๆ มิฉะนั้นจะได้ความหมายต่างกันไปคนละเรื่อง

ผู้เขียนมีประสบการณ์จากการตรวจผลงานด้านการเขียนของนักเรียน ได้พบข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้องดังนี้

๑. การเขียนโดยไม่เว้นวรรคเลย เช่น

ภรรยาผมชอบรับประทานอาหารประเภทเนื้อสุนัข
ผมก็ชอบ

ผู้อ่านอาจเข้าใจได้ ๒ ทางคือ

ภรรยาผมชอบรับประทานอาหารประเภทเนื้อ
สุนัขผมก็ชอบ คือ ภรรยาของผมและสุนัขของผมต่าง
ก็ชอบกินเนื้อ หรือ ภรรยาผมชอบรับประทานอาหาร
ประเภทเนื้อสุนัข ผมก็ชอบ คือภรรยาและสามีชอบ
รับประทานเนื้อสุนัข

คุณแม่ให้มาถามว่าน้ำแข็งหมดหรือยังคะ
ประโยคนี้อาจเข้าใจได้ว่า

คุณแม่ให้มาถามว่าน้ำในตู้เย็น หมดหรือยัง
คือน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง หรือ คุณแม่ให้มาถามว่า
น้ำแข็งหมดหรือยัง คือน้ำแข็งยังมีหรือไม่

๒. ที่ที่ควรเว้นวรรคกลับไม่เว้น ก็จะทำให้เกิด
ความเข้าใจผิดได้

ตัวอย่างเช่น

เกิดโศกนาฏกรรมลูกพ่อค้าขายหมูตาย (เว้นวรรค)
ศพส่งกลิ่นเหม็นทั่วตลาด

การตัดกิ่งหรือการชำเรา (เว้นวรรค) ต้องเตรียม
มีดคม ๆ ไว้เพื่อจะได้ไม่ซ้ำ

ห้ามข้าราชการกาลสตรีนุ่งกางเกงใน (เว้นวรรค) ขณะปฏิบัติราชการ

๓. ที่ซึ่งไม่ควรเว้นวรรคกลับเว้นวรรค

ตัวอย่าง

เด็กกินกล้วย (เว้นวรรค) แกร้อนจนตาเหลือก

แม่มีหน้า (เว้นวรรค) ที่ต้องดูแลบรมลูกให้เป็นคนดีของสังคม

ตั้งแต่วันที่หล่อนท้อง (เว้นวรรค) เสียโอกาสสัมภาระที่จะได้ไปต่างประเทศเลยพลาด

การอ่านภาษาไทยเพื่อให้ได้ความหมายที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นนั้น ต้องศึกษาและสังเกต ให้ดีเพื่อจะได้ตีความได้ตรงกัน หากมีความกำกวมก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์แวดล้อมด้วยว่าแท้ที่จริง ตัวอักษรที่เรียงติดกันนั้นคืออะไร เคยได้ยินผู้จัดรายการสถานีวิทยุกล่าวเชิญชวนให้ไปร่วมงานกุศลว่า

“วันนี้ทางวัดจะทำการบรรพชาสาม (เว้นวรรค) เณรภาคฤดูร้อนเชิญมาร่วมกันบริจาคเงินเป็นเจ้าภาพบวชลูกหลานกัน” การพูดเช่นนี้เป็นการอ่านเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้องอาจทำให้เข้าใจว่าทั้งวัดบวชสามเณร ๓ รูป

“เครื่องบินเสียหลักชนภูเขาข้าว (เว้นวรรค) ของนักบินตกกระจาย”

การพูดเช่นนี้ทำให้เข้าใจว่านักบินแอบชนข้าวขึ้น
เครื่องจนเกินอัตรา

ข่าวอัคคีภัยรายงานว่า

“เมื่อเกิดไฟไหม้ แม่ (เว้นวรรค) ตกใจมากรีบอุ้ม
ลูกจาก (เว้นวรรค) เติงวิ่งร้องให้ไปตามถนน”

ข่าวโฆษณา เชิญชวน ว่า

“ยานี้กินแล้วแข็ง (เว้นวรรค) แรงไม่มี (เว้นวรรค)
โรคภัยเบียดเบียน”

สองประโยคหลังถ้าแบ่งวรรคตอนใหม่ให้ถูกต้อง
จะได้ความหมายที่ดีกว่าเดิม ดังนี้

เมื่อเกิดไฟไหม้ แม่ตกใจมาก รีบอุ้มลูกจากเตียง
วิ่งร้องให้ไปตามถนน”

“ยานี้กินแล้วแข็งแรง ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน.

ภาษาไทยเป็นภาษาดำโคด ไม่มีการเปลี่ยนรูปคำบอก
หน้าที่ความสัมพันธ์ระหว่างคำ ถ้าเขียนข้อความติดต่อกันไป โดยใช้ลำพั้งแต่รูปพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
จะทำให้อ่านจับใจความได้ยากอาจทำให้เกิดความสับสน
คลุมเครือในการตีความหมายของคำและประโยคได้
การเขียน หรือการอ่านภาษาไทย จึงจำเป็นต้องรู้จักแบ่ง
วรรคตอน เพื่อแยกและเน้นข้อความให้ได้ใจความชัดเจน
และเพื่อชี้ให้เห็นชัดว่า ต่างคำ ต่างข้อความ และต่าง
ประโยคกัน แต่ก็ยังมีความเกี่ยวเนื่องกัน

ขอฝากคำประพันธ์เกี่ยวกับการอ่านวันวรรณคดี
ให้คิดดังนี้

การอ่านหนังสือไทย	วันวรรณคดีถูกขึ้นตอน
ความหมายคงแน่นอน	ไม่คลอนแคลนปรวนแปรไป
ถ้าวันไม่ถูกที่	ความดีดีเสียหายได้
เชิญชวนพี่น้องไทย	วันวรรณคดีให้ความเอ๋ย

ภาษางาน ภาษาาง

ประยงค์ ธนียผล

ในภาวะเศรษฐกิจเช่นทุกวันนี้มีคนตกงานและว่างงาน หลายคนได้หันเหชีวิตเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอื่นตามที่ตนเองมีความสามารถเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งก็เป็นการดี การหารายได้มีหลากหลาย บ้างก็เขียนป้ายประกาศรับจ้างเอง และจะพบป้ายต่าง ๆ ตามริมถนนทั่วไปในเขตชุมชนหรือตามแผงลอย บางป้ายใช้สำนวนภาษาไม่ถูกต้อง อ่านแล้วใจความกำกวมชวนให้สงสัย เท่าที่พอสังเกตได้

ตัวอย่างเช่น

รับ ปะ ชุน เปลี่ยน ชิป และแก้ผ้าทุกชนิด

คำที่กำกวม คือ แก้ผ้า ควรเปลี่ยนเป็น แก่รูปทรงทุกชนิด หรือรูปทรงเครื่องแต่งตัวทุกชนิด

รับอัดพระ

คำที่กำกวม คือ อัดพระ ควรเปลี่ยนเป็น อัดกรอบพระ

รับ ชัก ผ้า รีดทุกชนิด

คำที่กำกวม คือ รีดทุกชนิด ควรเปลี่ยนเป็น
รับชักรีดผ้าทุกชนิด

รับทำนาฬิกาเสีย

คำที่กำกวม คือ ทำนาฬิกาเสียควรเปลี่ยนเป็น
แก้นาฬิกา

มีหมอรักษาตาพม่า

คำที่กำกวม คือ หมอรักษาตาพม่า ควรเปลี่ยนเป็น
หมอพม่ารักษาตา

นอกจากป้ายรับจ้างหารายได้ดังกล่าวมาแล้ว
ยังมีป้ายประกาศรับสมัครงานที่ใช้ภาษาเขียนไม่ถูกต้อง
ติดตามสถานที่ต่างๆ บ้างก็พิมพ์เป็นใบปลิวแจก เท่าที่
รวบรวมได้ มีดังนี้

รับสมัครพนักงานทำความสะอาดหญิง

คำที่กำกวม คือ ความสะอาดหญิง ควรเปลี่ยนเป็น
รับสมัครพนักงานหญิงทำความสะอาด

รับสมัครพนักงานขับรถบรรทุกชาวไทย

คำที่กำกวม คือ ขับรถบรรทุกชาวไทย ควรเปลี่ยน
เป็น รับสมัครพนักงานชาวไทย ขับรถบรรทุก

รับสมัครเด็กเสิร์ฟสาวนวดแผนโบราณ

คำที่กำกวม คือ เด็กเสิร์ฟสาว ควรเปลี่ยนเป็น
รับสมัครพนักงานสาว นวดแผนโบราณ

บางครั้งเราจะพบรiddleเปิดท้าย (รiddleกระบะ) ขยาย
ของถูก เช่น เสื้อผ้าบ้าง รับซื้อของเก่าบ้าง ขยายอาหารบ้าง
อาหารมีหลายประเภท ที่ยังเขียนวรรคตอนและเขียนคำ
ไม่ถูกต้อง เช่น

ก๋วยเตี๋ยวหมูตุ๋นยา จีนรสเด็ด
เปิดพะโล้ว (มี ว แหวนสะกด)

ส้มตำรสแซ่บ, ซุปหน่อไม้

ก๋วยจั๊บน้ำ, จั๊บน้ำ, เกี้ยววะหมี่

ก๋วยเตี๋ยวหมูตุ๋นยาจีนรสเด็ด ไม่ควรเขียนเว้นวรรค
เปิดพะโล้ว คำว่า พะโล้ว พจนานุกรมไม่มีตัว ว
กำหนดให้เขียนพะโล้ว (พ-สระ-อะ-ล-สระโอ-วรรณยุกต์
โท) หมายถึง อาหารแบบจีนชนิดหนึ่งมีไข่ต้มปอกเปลือก
เต้าหู้ หมู เป็ด หรือไก่เป็นต้น ประคองด้วยเครื่องเทศ เช่น
อบเชย รสค่อนข้างหวาน

ส้มตำรสแซ่บ คำว่า แซ่บไม่ต้องใส่ วรรณยุกต์เอก
แซ่บเป็นภาษาถิ่นอีสาน แปลว่า อร่อย

ซุปหน่อไม้เป็นภาษาถิ่น-อีสาน เป็นชื่ออาหาร
ชนิดหนึ่ง จำพวักยำ เรียกชื่อตามสิ่งของที่นำมาประกอบ

เป็นหลัก เช่น ซุปหน่อไม้ ซุปเห็ด

ซूप (สะกดด้วย ป. ปลา) มาจากคำอังกฤษว่า soup เป็นอาหารน้ำชนิดหนึ่ง ต้มด้วยเนื้อสัตว์หรือผักเป็นต้น

ก้วยจับ เขียนผิด ภาษาเขียนที่ถูกต้องคือ กวยจับ เป็นภาษาจีน หมายถึง ชื่อของกินชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้งที่ใช้ทำเส้นกวยเตี๋ยว แต่หันเป็นชิ้นใหญ่ ๆ

จับไข่ คำที่ถูกคือ จับจ่าย เป็นภาษาจีนเช่นกัน หมายถึง ชื่อแกงอย่างจีน ชนิดหนึ่งที่ใส่ผักหลาย ๆ อย่าง

เกี้ยวพะหมี่ คำว่า เกี้ยว ต้องใช้ไม้ตรี เป็นภาษาจีนเช่นกัน เป็นของกินชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งสาลีเป็นแผ่นห่อหมูสับ เป็นต้น

ร้านรับซื้อของเก่า มีการเขียนวรรณยุกต์ คลาดเคลื่อนหลายคำ เช่น

คำว่า หม้อ วรรณยุกต์โทต้องไว้บน พยัญชนะ ม ไม่ใช้บนพยัญชนะ ห

คำว่าตู้เย็น ไม้ไต่คู้ต้องอยู่บน ย ไม้ไต่อยู่บน น

การวางสระ และวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องนั้น ทำให้ผู้เขียนนึกถึงเด็กนักเรียนชายคนหนึ่ง เป็นเด็กชาวเขา เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ในโรงเรียนที่ผู้เขียนสอนอยู่ วันหนึ่งที่โรงเรียน มีการจัดงานกีฬา เด็กคนนี้ลงแข่งกีฬาประเภทมวย เมื่อถึงเวลาคณะกรรมการประกาศว่า

“ต่อไปนี่เป็นการ แข่งขันชกมวยประเภทรุ่นกลาง นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ระหว่างสีเหลือง ด.ช พยัคฆ์ กับ
สีแดง คือ ด.ช.สมิง (ชื่อเดิม ชินมิง) เชิญชมว่า เสือเหลือง
(พยัคฆ์) จะล้มคนภูเขาคือได้หรือไม่” พอประกาศจบแล้ว
ด.ช.พยัคฆ์เดินขึ้น เวที แต่เด็กชาวเขา ไม่ยอมขึ้นเวที
ผู้ประกาศพยักหน้า เรียกให้เด็กชาวเขาขึ้นเวที เด็กคนนั้น
สิ้นศรัทธา บอกว่า “สระอิ อยู่ข้างหลัง ครูประกาศชื่อผิด”
ครูก็ประกาศให้ใหม่ ด.ช.สมิง เชิญขึ้นเวทีได้แล้วครับ
เด็กคนนั้นก็เฉยอีก ครูถามว่าทำไมอีกล่ะ เด็กตอบว่า
“ผมสมิงครับ เสือเหมือนกัน ไม่ใช่ว่า พยัคฆ์ เป็นเสือ
ผู้เดียว” ทุกคนพอใจคำตอบของ ด.ช. สมิง มาก ประบมือ
ให้เสียงดัง ผู้เขียนเองก็รู้สึกถึงความฉลาดของเด็กคนนี้
มาก และดีใจที่เขาเป็นเด็กกล้า ไม่ยอมรับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
บางคนอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่ถ้าพิจารณา
ความหมาย แล้วต่างกันมาก

เดิมเขาชื่อ สมิง เมื่อนำมาสะกดตัวตามระเบียบ
ของไทย การอ่านออกเสียงจะมีได้ถึง ๓ อย่าง แล้วแต่
ตำแหน่งของสระอิ คือ ถ้าสระอิอยู่บนตัว ส หรือบน
พยัญชนะตัวหน้าก็จะออกเสียงว่า ส-มิง

ถ้าสระอิเลื่อนไปไว้ข้างหลัง ออกเสียงเป็น สม-งิ

ถ้าสระอิเลื่อนไปไว้ตรงกลาง ออกเสียงเป็น สะ-หมิง

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ ถ้าเรา (คนไทย) ได้ระมัดระวัง การเขียนกันให้มาก ๆ ช่วยกันใส่ใจ อย่างจริงจัง ภาษาก็จะ ไม่วิบัติ ฉะนั้นคำใดที่สงสัย หรือไม่แน่ใจว่า เขียนอย่างไร จึงจะถูกต้อง ควรถามผู้รู้ก่อน หรือเปิดพจนานุกรมตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจะเขียนให้ปรากฏแก่สาธารณชนทั่วไป เพราะการเห็น (คำที่เขียนผิด) บ่อย ๆ จะทำให้เขียนผิดต่อไปได้

อนิจจาภาษาไทยในยุคนี้

ช่างไม่มีใครแลเหลียวเลยเชียวหนา
เขียนเพียงเพื่อสื่อกันได้คร่ำอุรา
ยลแล้วพากลุ่มกลัดอึดอัดใจ

ถ้าผู้เขียนเป็นฝรั่งแขกไม่แปลกนัก
คนจีนมักพูดไม่ชัดตัดใจได้
แต่ไทยพูดไทยเขียนไทยต้องใส่ใจ
เชิญชวนให้เขียนถูกต้องขอร้องเอย

เสียงครวญจาก ร เรือ

ประยงค์ ธนียผล

ปัจจุบันนักจัดรายการวิทยุตามสถานีต่าง ๆ มักมีวิธีการที่ทำให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมสนุกกับรายการด้วย เช่น ให้เขียนจดหมายไปถามปัญหาข้อข้องใจ หรือโทรศัพท์ที่ไปทนายชื่อเพลงที่นักจัดรายการเปิดเพลงให้ฟัง บางครั้งก็ให้ทนายชื่อผู้ขับร้อง

ผู้เขียนได้เคยฟังนักจัดรายการเพลงจากสถานีวิทยุแห่งหนึ่ง ประกาศว่า “ต่อไปนี่เชิญฟังเพลง อ่าวอาลม ได้แล้วคับ” จบแล้วนักจัดรายการเพลงผู้นั้นก็เปิดเพลง “อ่าวอารมณ์” ให้ฟัง ต่อมาสักครู่ก็มีเสียงโทรศัพท์จากผู้ฟังโทรศัพท์ เข้ามาในรายการ จับใจความได้ว่าผู้ฟังได้เสนอแนะให้นักจัด รายการ ผู้นั้นพูดภาษาไทยให้ถูกต้องชัดเจน สืบเกิดจากน้ำเสียงที่พูดคุยนักจัดรายการผู้นั้นเป็น

คนอารมณ์ดีพูดคุยนุกสนาน ร่าเริง หลังจากนั้นผู้เขียนได้ยินประกาศอีกว่า “เพลงต่อไปนี้เป็นเพลงเก่า เป็นเพลงคำขอเช่นเคยครับ “รักข้ามขอบฟ้า” ครับ เป็นยังไงบ้างครับ ชัดเจนถูกใจแล้วใช่ไหมครับ”

ผู้เขียนฟังแล้วคิดในใจว่า “ถูกใจแต่ไม่ถูกต้อง”

ถูกใจ ที่ผู้ประกาศพูดได้ชัดเจนดีแต่ไม่ถูกต้องเพราะบางคำไม่ควรออกเสียง ร. เรือ เพราะผิดความหมาย ผู้เขียนฟังแล้วเข้าใจว่า ผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้าไปร่วมรายการด้วยนั้นคงไม่ต้องการที่จะให้พูดคำว่า “เพลง” เป็น “เพง” หรือ “เพรง” แน่ ๆ คงต้องการฟังคำว่า “อารมณ์” แทนที่จะเป็น “อาลม” คำว่า “ครับ” แทนที่จะพูดว่า “คับ”

ส่วนคำว่า “เพลง” ต้องไม่ใช่ “เพง” เพราะ “เพง” ไม่มีในพจนานุกรม

คำว่า “เพลง” เป็นคำนามตามพจนานุกรมฯ ให้ความหมายไว้ว่าสำเนียงขับร้อง, ทำนองดนตรี, ชื่อเพลงร้องแก่กัน

คำว่า “เพรง” เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ก่อน เก่า มักพบในโคลงโบราณดังตัวอย่างข้อความบางตอนจากนิราศนรินทร์ ซึ่งแต่งโดยนายนรินทร์วิเศษ

อยุธยาคล่มแล้ว	ลอยสวรรค์ ลงญา
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร-	เจ็ดหล้า
บุญเพรงพระหากสวรรค์	ศาสน์รุ่ง เรืองแฮ
บังอบายเบิกฟ้า	ฝึกพินใจเมือง

และอีกบทหนึ่งจากโคลงทวาทศมาส ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งโดยกวี ๓ ท่านในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

เพรงเราเคยพรากเนื้อ	นุกไกล คู่ญา
ริบราชเอาของชิง	คังไว้
มาทนนปลดสายใจ	จรรจาก รยมนา
มานิรารสให้	ห่างไกล

จะเห็นได้ว่า “เพลง” กับ “เพรง” ความหมายต่างกัน โดยสิ้นเชิง ผู้พูด หรือผู้ประกาศ จึงควรระมัดระวังออกเสียงในการอ่านให้ถูกต้อง เพื่อมิให้ผู้ฟังเกิดความสับสน

นอกจากการประกาศ (โดยการพูด) ตัว ร. ล. สับสนแล้วการเขียนก็เช่นกันต้องระมัดระวังด้วย ผู้เขียนได้พบป้ายประกาศต่าง ๆ ซึ่งเขียนไม่ถูกต้องหลายคำมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. อ่านว่า ชัง	๒. อ่านว่า คั้ง
๓. อ่านว่า ทัน	๔. อ่านว่า จัน
๕. อ่านว่า เรียม	

๑. คำที่ควรใส่ตัว “ร” กลับไม่ใส่ เช่น

เชิญชิมยำหอยแครง

คำว่าแครงไม่มีความหมายควรจะเขียนว่า “หอยแครง” หมายถึงหอยทะเลกาบคู่ตัวป้อมๆ กาบเป็นร่องๆ อาศัยอยู่ตามบริเวณพื้นที่เป็นโคลนปนทราย

ข้าวผัดกระเพา

คำว่า “เพา” แปลว่างาม ไม่ใช่ความหมายของข้าวผัดชนิดนั้น คำที่ถูก คือ กระเพรา เป็นชื่อไม้ล้มลุก กลิ่นฉุนใช้ปรุงอาหารพันธุ์ที่กึ่งและก้านใบสีเขียวอมแดงเรียก “กระเพราแดง” ใช้ทำยาได้

รับซ่อมเครื่องจักรทุกชนิด

คำว่า “จักร” แปลว่า ทำให้เป็นแฉกๆ หรือหยักๆ คล้ายฟันเลื่อย ส่วน “จักร” (มี ร. ตาม) แปลว่า เครื่องกลบางชนิด เช่น เครื่องจักร, รถจักร

๒. คำที่ไม่ควรใส่ตัว “ร” กลับใส่ เช่น

แกงหอยขม

ขม หมายความว่า เอ็ดอึง แะ แต่ ขม หมายถึง หอยน้ำจืดกาบเดี่ยว เปลือกขนาดประมาณเท่าหัวแม่มือ ยอดแหลม สีเขียวหรือดำออกลูกเป็นตัว

รับตัด.....ประผุ และซ่อมรถยนต์ทุกชนิด

ประ แปลว่า ปะทะ เช่น ประหมัด ส่วน ปะ แปลว่า

เอาวัตถุ เช่น ผ้า หรือไม้เป็นต้นปิดทับส่วนที่ชำรุดเป็นช่อง
เป็นรู เช่น ปะผ้า ปะว่าว ปิดทับ เช่น ปะหน้า

๓. ตัว ร. ล. เขียนลับสน เช่น

ก้วยเดี่ยวลาดหน้า

ลาด เป็นคำกริยา แปลว่า ปู แผ่ออกไป เช่น
ลาดพรม, ปูลาดอาสนะ เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า เทต่ำ
หรือเอียงขึ้นน้อยๆ เช่น ที่ลาด ส่วนลาด มีความหมายว่า
เทของเหลวๆ เช่น น้ำให้กระจายแผ่ไปหรือให้เรียวยาว
ไปทั่ว เช่น ราดน้ำ หรือข้าวราดแกง

เต้าเจี้ยวหรน

คำว่า “หรน” ไม่มีความหมาย

หลน มีความหมายว่า เคี้ยวของบางอย่างให้
ละลาย และงวด

นอกจากนี้ยังมีคำพูดธรรมดาๆ อีกหลายคำที่มัก
ไม่พูดให้ชัดถ้อยชัดคำ เช่น

พิจารณา พุดเป็น พิ-จา-นา (เสียง ระ หายไป)

สาธารณสุข พุดเป็น สา-ทา-นะ-สุข (เสียง ระ หายไป)

วิจารณ์ญาณ พุดเป็น วิ-จา-นะ-ยาน (เสียง ระ หายไป)

จริยบรรณ พุดเป็น จะ-ลิ-ยะ-บัน (เสียง ริ กลายเป็นลิ)

การพุดผิดๆ และพุดไม่เต็มเสียงเต็มคำ นอกจาก
จะทำให้ความหมายผิดและภาษาวิบัติแล้วยังแสดงว่าเป็น

คนด้อยการศึกษา ฉะนั้นจึงต้องระมัดระวังการอ่านออกเสียง
ตัว ร. ล. และการเขียนให้ดีเพื่อมิให้เกิดความไขว้เขว

ก่อนจากขอฝากบทร้อยกรองไว้เป็นข้อคิดในการ
ออกเสียง ร. เรือ และ ล. ลิง ให้ถูกต้อง

ตัว “ร.” ขอเรียกร้อง ให้พี่น้องมองไทยเรา
ออกเสียงอย่าตู่เดา โม่เมเอาเป็นเสียง “ล”

ตัว “ร” กับ “ล” นั้น เสียงต่างกันที่ลิ้นหนอ
เสียง “ล” ยกลิ้นพอ ตะเพดานเพียงครั้งเดียว

ส่วน “ร” ลิ้นต้องรว ย่อพันพัวปนกันเทียว
ความหมายแตกต่างเขี้ยว ออกเสียงต้องชัดถ้อยคำ

พูดอังกฤษคำ ไทยคำ ดีจริงหรือ

พิชณิ สวัสดิ์ดียวงศ์

ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่การสื่อสารติดต่อกันทั่วโลก ประกอบกับคนไทยมีความรู้มากขึ้น จึงไม่แปลกที่คนไทยจะรู้จักและใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้น

ในการสนทนาพูดคุยจะพบว่าเกือบทุกอาชีพใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักการเมือง นักธุรกิจ สื่อสารมวลชน หรือนักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

เหตุที่มีการนำคำในภาษาอังกฤษมาใช้ควบคู่กับคำในภาษาไทย อาจเป็นเพราะคำภาษาอังกฤษคำนั้นในภาษาไทยไม่ได้บัญญัติศัพท์ไว้ หรือคำภาษาอังกฤษคำนั้นเป็นคำที่ภาษาไทยได้บัญญัติศัพท์ไว้แล้ว ใช้เรียกสิ่งๆ เดียวกันและมีความหมายตรงกันกับภาษาอังกฤษ แต่คำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นนี้ไม่เป็นที่นิยมของผู้ใช้ภาษา เพราะผู้ใช้

ภาษาอาจเคยชิน และสะดวกที่จะใช้คำคำนั้นในรูปแบบที่เป็นภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทยก็ได้ หรือผู้ใช้ภาษาไม่ทราบว่ามีการบัญญัติเป็นภาษาไทยไว้ก็ได้ เช่น คำว่า Computer (คอมพิวเตอร์) ในภาษาอังกฤษ คำคำนี้ได้บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า คณิตกรณ์ แต่คนส่วนมากคุ้นเคยกับการใช้คำรูปภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย จึงมักพบว่าผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่จะใช้คำว่า คอมพิวเตอร์ ในภาษาอังกฤษมากกว่าที่จะใช้คำว่า คณิตกรณ์ ในภาษาไทย

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว อาจเป็นเพราะกลุ่มคนบางกลุ่มเข้าใจว่า เมื่อใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลแล้ว จะช่วยเสริมบุคลิกของผู้พูดให้ดูดี ดูเป็นผู้มีการศึกษาสูง มีความรู้ และมีความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

การใช้คำในภาษาอังกฤษควบคู่กับการใช้คำในภาษาไทยเช่นนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้ เช่น ไม่เข้าใจสารที่ผู้พูดพูด ทำลายสัมพันธภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังหรือทำลายบุคลิกภาพของผู้พูด เป็นต้น

เมื่อผู้พูดพูดคำในภาษาอังกฤษควบคู่กับคำในภาษาไทย ถ้าผู้พูดเป็นผู้มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดีสามารถใช้คำภาษาอังกฤษได้ตรงความหมายที่ต้องการจะสื่อ ออกเสียงสำเนียงได้ถูกต้องชัดเจน และในขณะที่

เดียวกัน ถ้าผู้ฟังมีความรู้ทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเดียวกับผู้พูด การสื่อสารนั้นจะไม่มีปัญหา เพราะผู้ฟังเข้าใจสารที่ผู้พูดต้องการจะสื่อได้ชัดเจนแต่หากผู้ฟังมีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ดีนัก หรือไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษเลย จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้ เพราะผู้ฟังจะตีความและคาดเดาสารจากผู้พูด โดยอาศัยคำในภาษาไทย และน้ำเสียง สีหน้า กิริยาท่าทางของผู้พูดเป็นหลัก ส่วนคำภาษาอังกฤษที่ผู้พูดใช้นั้นผู้ฟังจะตีความไม่ออก และยังถ้าคำภาษาอังกฤษที่ผู้พูดใช้นั้นเป็นคำที่สำคัญเป็นคำหลักของประโยค ก็ยิ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในการรับสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ฟัง เข้าใจสารที่ผู้พูดสื่อสารออกมาได้ไม่ชัดเจน หรืออาจไม่เข้าใจ โดยส่วนมากในการสนทนา ถ้าผู้ฟังไม่มีความหมายของคำภาษาอังกฤษที่ผู้พูดพูด ผู้ฟังส่วนใหญ่มักจะไม่วางความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผู้พูดใช้ เพราะผู้ฟังอาจเกรงว่า จะเป็นการขัดจังหวะในการพูดของผู้พูด หรืออาจกลัวว่าผู้พูดจะมองผู้ฟังว่าผู้ฟังเป็นผู้ไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษ ผู้ฟังจึงแสร้งทำเป็นเข้าใจสารนั้นๆ ทั้งๆ ที่ไม่เข้าใจอย่างแจ่มชัด นอกจากผู้ฟังจะไม่เข้าใจสารที่ผู้พูดต้องการจะสื่อแล้ว ผู้ฟังยังรู้สึกอึดอัดไม่อยากจะสนทนา กับผู้พูดผู้นี้อีก ซึ่งเป็นการทำลายสัมพันธภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ในมุขกลับกัน หากผู้ฟังเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษดี และมีความรู้มากกว่าผู้พูดและหากผู้พูดพูดภาษาไทยโดยใช้คำภาษาอังกฤษควบคู่กับคำภาษาไทย และใช้คำภาษาอังกฤษผิดความหมายจากที่ตนต้องการจะสื่อหรือออกเสียงภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องชัดเจน ก็อาจส่งผลให้ความหมายของคำในภาษาอังกฤษนั้นเปลี่ยนไป กลายเป็นคำอีกคำหนึ่งได้ นอกจากจะทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจสารตีความหมายสารผิดแล้ว ผู้พูดอาจถูกมองว่าเป็นผู้ไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษจริงแล้วแต่ก็ยังใช้ภาษาอังกฤษอีก ซึ่งเป็นการทำลายบุคลิกภาพของผู้พูดเป็นอย่างมาก เช่น ทำลายความน่าเชื่อถือ ทำให้ดูว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษแบบหลอกคือ รู้ไม่จริง

นอกจากนี้ผู้ที่พูดคำภาษาอังกฤษควบคู่กับคำภาษาไทย ทั้งที่คำภาษาอังกฤษคำนั้นเป็นคำที่มีบัญญัติเป็นภาษาไทยไว้แล้วและเป็นคำที่คนส่วนใหญ่ใช้กัน ผู้ที่พูดคำภาษาอังกฤษควบคู่กับคำภาษาไทยในลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกหมั่นไส้เพราะผู้ฟังจะคิดว่า “ทำไมต้องใช้ภาษาอังกฤษด้วย ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาพ่อ ภาษาแม่ก็มีใช้ และคนทั่วไปก็นิยมใช้ ทำไม ไม่ใช้”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษคำ ภาษาไทย คำไม่ใช้ว่าจะดีเสมอไป

เมื่อนั้นและบัดนั้น

พิชณี สวัสดิ์ตยวงศ์

วรรณคดีจัดว่าเป็นมรดกของชาติ และเป็นเครื่องยืนยันถึงความเจริญของประเทศชาติอันเป็นกระจกส่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คน สภาพสังคม การเมืองตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องชี้วัดถึงวิวัฒนาการทางภาษาไทยแต่ละยุคสมัย

ในวรรณคดีไทย ชนรุ่นหลังจะได้พบความแยบคาย เฉลียวฉลาดในภูมิปัญญาของกวีที่แต่งวรรณคดีในแต่ละเรื่อง (แต่ละประเภท) ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงความรู้สึกถึงนางอันเป็นที่รักของกวี ขณะที่กวีจะต้องจากนางเพื่อเดินทางไปที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งเรียกว่า นิราศหรือแต่ง

ขึ้นเพื่อเป็นแบบเรียน หรือแต่งขึ้นเพื่อเป็นนิทานให้ผู้อ่าน
อ่านอย่างสนุกสนาน หรือแต่งขึ้นเพื่อใช้สำหรับแสดง
ละคร

เมื่ออ่านวรรณคดีที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงละคร
เช่น อิเหนา รามเกียรติ์ ถ้าสังเกตให้ดีถึงถ้อยคำที่ใช้ใน
การประพันธ์ โดยเฉพาะคำที่ใช้ขึ้นต้นบทละครในแต่ละ
ช่วงตอน มักจะพบคำว่า เมื่อนั้น และบัดนั้นเสมอ คำ ๒ คำนี้
เป็นคำที่มีความสำคัญมากในวรรณคดีประเภทนี้ เพราะ
เป็นคำที่ชี้ให้ผู้อ่านหรือผู้ชมทราบว่าในตอน ๆ นั้น กล่าวถึง
ตัวละคร ว่ามีสถานภาพเป็นอย่างไร เป็นตัวเอก ตัวเจ้า
หรือไม่ อีกทั้งยังเป็นการบอกให้ผู้อ่านหรือนักแสดงละคร
ทราบว่าในช่วงตอนบทนี้เป็นบทของใคร และผู้ใดจะต้อง
เป็นผู้แสดง

ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
พิมพ์ครั้งที่ ๖ ได้ให้บทนิยามของคำว่า เมื่อนั้น และคำว่า
บัดนั้น ไว้ดังนี้

เมื่อนั้น เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง คำขึ้นต้นข้อความ
ของบทละคร ใช้กับตัวละครที่เป็นตัวเจ้า หรือเป็นตัวเอก
ในตอนนั้น ๆ เช่น

เมื่อนั้น สองกษัตริย์พึงตรัสพระเชษฐา
จะเข้าซีกี่จะขัดพระอชฌา
ต่างกัมพัตราไม่พาที

กลอนบทนี้มีเนื้อหากล่าวถึงพระมหากษัตริย์ จึงใช้คำว่า
เมื่อนั้น ขึ้นต้นเพราะคำว่า เมื่อนั้น ใช้กับตัวละครเอกหรือ
ตัวเจ้า จากวรรณคดีเรื่องอิเหนา ตอนท้าวกะหมังกุหนิง
เตรียมรบกับตุนาหวัน ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ของ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ส่วนคำว่า “บัดนั้น” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง คำ
ขึ้นต้นข้อความของบทละคร ใช้กับตัวละครที่ไม่ใช่ตัวเจ้า
หรือมิได้เป็นตัวเอกในตอนนั้นๆ” เช่น

บัดนั้น สามกระบี่ฤทธิแรงแข็งขัน
ถวายเป็นมงคลลาพากัน
มาจัดสรรพพลโยธา

กลอนบทนี้มีเนื้อหากล่าวถึงทหารของพระราม คือ หนุมาน
องคต และชมพูพาน จึงใช้คำว่า บัดนั้น ขึ้นต้น เพราะคำว่า
บัดนั้น ไม่ใช่กับตัวละครเอกหรือตัวเจ้า จากวรรณคดีเรื่อง
รามเกียรติ์ ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ดังนั้น จะเห็นความฉลาดแยบคายของกวีไทยที่นำ
คำว่า เมื่อนั้น และคำว่า บัดนั้น มาใช้ บอกถึงสถานภาพ
ของตัวละครในวรรณคดีที่แต่งขึ้น เพื่อใช้แสดงละครใน
แต่ละตอนซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้แสดง ผู้ชม และผู้อ่านละคร
ได้ทราบว่าในตอน ๆ นี้ของเรื่องเป็นบทของตัวละครใด

หมายกำหนดการและกำหนดการใช้ย่ำไร

พิชญ์ สวัสดิ์ดยวงศ์

การใช้ภาษาไทยทุกวันนี้ มีคนจำนวนมากที่ใช้คำในภาษาไทยไม่ถูกต้องไม่ตรงกับควมหมายที่แท้จริงและใช้ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะหรือผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ยีนได้อ่านมาจากสื่อต่างๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ซึ่งใช้คำในภาษาไทยผิด การที่สื่อมวลชนใช้คำผิดนี้ มีผลเสียกระทบต่อภาษาไทยเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนทั่วประเทศผู้ซึ่งรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ จะได้รับข่าวสารข้อมูลที่มีการใช้คำในภาษาไทยไม่ถูกต้อง ประกอบกับความไม่รู้ของประชาชนเอง จึงนำคำที่ตนได้ยีนได้อ่านมาซึ่งไม่ถูกต้องนั้นไปใช้

หากทุกคนยังคงปล่อยปละละเลยไม่รีบช่วยกันแก้ไข ก็อาจส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของเยาวชนรุ่นหลังได้ โดย

เยาวชนรุ่นหลังจะไม่รู้จักการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่องของคำ เช่น ใช้คำผิดความหมายผิดกาลเทศะ และท้ายที่สุดจะส่งผลให้คำที่ใช้ผิดในปัจจุบันกลายเป็นคำที่ถูกต้องในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่รู้และใช้ต่อ ๆ กันไปในที่สุดจึงส่งผลให้ความหมายของคำและการใช้คำๆ นั้น หายไป

คำที่คนส่วนมากมักใช้ผิดหรือใช้สับสน เช่น

คำว่า “หมายกำหนดการ” และคำว่า “กำหนดการ” คำ ๒ คำนี้มีความหมายไปในแนวเดียวกัน แต่มีลักษณะการใช้ที่ต่างกัน คำว่า “หมายกำหนดการ และกำหนดการ” นี้หนังสือ เรื่อง รวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนักของสำนักพระราชวัง พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

“หมายกำหนดการ” เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธี โดยเฉพาะลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือ ขึ้นต้นด้วยข้อความว่า “นายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า...” และในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่จะต้องส่งต้นหมายกำหนดการดังกล่าวนี้ เสนอนายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เพื่อให้เป็นพระบรมราชโองการที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนคำว่า “กำหนดการ” ได้อธิบายไว้ดังนี้ คือ เป็น

เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการ หรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้นเอง แม้ว่าจะงานนั้น ๆ จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องถึงเบื้องพระยุคลบาท เช่น เป็นงานที่เสด็จพระราชดำเนิน แต่ถ้างานนั้นมิได้เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้ว เรียกว่า กำหนดการทั้งสิ้น เช่น ขั้นตอนของงานสวนสนาม ลำดับความสวามิภักดิ์ของทหารรักษาพระองค์ก็ใช้ว่า กำหนดการ เพราะงานนี้มีใช้พระราชพิธีที่มีพระบรมราชโองการให้จัดขึ้น หากแต่เป็นทางราชการทหารจัดขึ้นเพื่อลำดับความสวามิภักดิ์ต่อเบื้องพระยุคลบาท

ฉะนั้น คำว่า หมายกำหนดการและกำหนดการ นี้ใช้ต่างกัน คือ หมายกำหนดการ จะเป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีที่กำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการ ส่วนกำหนดการนั้น เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานที่กำหนดขึ้นโดยทางราชการหรือทางเอกชน ไม่ได้เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการ

ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

พัทธนี สวัสดิ์ดยวงศ์

ธรรมชาติของภาษาโดยทั่วไปแล้วย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และตามสภาพแวดล้อมของผู้ใช้ภาษา คำบางคำถ้าเจ้าของภาษาไม่ค่อยได้ใช้คำๆ นั้น จะค่อยๆ หายไปจากภาษา จนไม่มีผู้ใช้เลยในที่สุด

แต่หากคำนั้นเป็นคำที่เจ้าของภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจะส่งผลให้คำคำนั้นยังคงอยู่ในภาษา และอาจมีความหมายกว้างขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือสามารถนำคำคำนี้ไปใช้ได้หลากหลายสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

และในขณะเดียวกันผู้ใช้ภาษาจะเป็นผู้สร้างคำใหม่ขึ้นมา เพื่อใช้เรียกสิ่งประดิษฐ์วิทยาการความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ในที่นี้จะยกตัวอย่างคำ เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

คำว่า “ร่น” ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเวลา เป็นคำที่มีใช้กันมาแต่เดิม แต่ในยุคสมัยใหม่นี้ไม่ค่อยมีใครใช้กันมากนัก โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มิได้ยินและใช้คำว่า “ร่น” ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเวลา แต่จะใช้คำว่า “เลื่อน” แทน

หากมีการนัดพบใครในเวลาใดเวลาหนึ่งแล้วไม่สามารถไปตามเวลาที่นัดไว้ได้จะต้องขอเปลี่ยนเวลานัด ถ้าเป็นการเปลี่ยนเวลานัดให้ใกล้เข้ามายิ่งขึ้น สมัยก่อนจะใช้คำว่า “ร่น” แต่หากเป็นการเปลี่ยนเวลานัดให้ไกล หรือ ยืดเวลาออกไปจะใช้คำว่า “เลื่อน”

เช่น นัดเพื่อนไว้เวลา ๑๐.๐๐ น. แต่ไม่สามารถไปตามเวลาที่นัดได้จึงขอร่นเวลานัดให้ใกล้เข้ามาเป็นเวลา ๙.๐๐ น. หรือ ขอเลื่อนนัดเวลาออกไปเป็นเวลา ๑๑.๐๐ น.

จึงเห็นได้ชัดคำว่า “ร่น” คำที่ในสมัยก่อนเคยใช้ ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเวลาในลักษณะที่เปลี่ยนเวลาให้ใกล้เข้ามานั้นผู้ใช้ภาษาในยุคปัจจุบันจะไม่ค่อยได้ยินและไม่ค่อยได้ใช้จึงส่งผลให้คำว่า “ร่น” ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเวลาค่อยๆ หายไปจากภาษา และในที่สุดอาจจะหายไปก็ได้

ส่วนคำศัพท์ที่มีการสร้างใหม่ เพื่อใช้เรียกสิ่งประดิษฐ์ หรือวิทยาการความรู้ใหม่ถ้าเป็นคำใหม่ที่ใช้ภาษายอมรับ นิยมใช้คำๆ นี้จะคงอยู่ในภาษาต่อไป

เช่น คำว่า “โลกาภิวัตน์” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “globalization” คำว่าโลกาภิวัตน์นี้ผู้ใช้ภาษายอมรับ และใช้กันอย่างกว้างขวางจึงส่งผลให้คำๆ นี้ยังคงมีใช้อยู่ในภาษา

แต่ถ้าคำศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ไม่เป็นที่ยอมรับ และไม่เป็นที่นิยมใช้ของผู้ใช้ภาษา คำๆ นี้ก็จะค่อยๆ หายไปจากภาษาในที่สุด

เช่นคำว่า “ปมจิต” ความหมายตามพจนานุกรม หมายถึงอารมณ์ และความรู้สึกของบุคคลที่เก็บกดสะสมไว้ในจิตให้สำนึกมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ปมจิตนี้จะทำให้บุคคลผู้นั้นแสดงออกในด้านความผิด ความรู้สึก และการกระทำในลักษณะที่ซ้ำกันจนเกิดเป็นอุปนิสัยประจำตัว ซึ่งคำคำนี้ศัพท์บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษว่า “complex” ซึ่งคำว่า “ปมจิต” นี้ผู้ใช้ภาษาไม่นิยมใช้ แต่นิยมที่จะใช้ทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษมากกว่า คือใช้คำว่า “คอมเพล็กซ์” แทนจึงทำให้คำว่าปมจิตไม่ค่อยเป็นที่นิยมคุ้นหูผู้ใช้ภาษาเท่าไรนัก

ดังนั้น จะเป็นไปได้ชัดว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

บรรณาธิการและบรรณาธิการ

วรรณิ จันทศิริ

คำว่า บรรณาธิการ มีผู้ใช้กันมากในสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจุลสาร วารสาร นิตยสาร หนังสือเล่ม หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ คำที่ใช้เกี่ยวกับบรรณาธิการจะมีหลายคำ เช่น บรรณาธิการ บรรณาธิการอำนวยการ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการข่าว บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา เป็นต้น นอกจากคำว่าบรรณาธิการแล้วยังมีคำอีกคำหนึ่งที่มีการใช้กัน นั่นคือคำว่า บรรณาธิการ

เนื่องจากคำว่า บรรณาธิการ ได้ปรากฏอยู่ตามสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นเราจึงควรจะทราบความหมายของคำดังกล่าว รวมทั้งความหมายของคำ บรรณาธิการ ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกันด้วย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้คำนิยามของคำ บรรณาธิการ ว่าหมายถึง ผู้จัดเลือกเฟ้น รวบรวม ปรับปรุง และรับผิดชอบเรื่องลงพิมพ์ ส่วนพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้ให้ความหมายของคำ บรรณาธิการ ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์หรือสิ่งอื่น ในหนังสือพิมพ์

สำหรับคำว่า บรรณาธิการ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง รวบรวมและจัดเลือกเฟ้นเรื่องลงพิมพ์ แต่หากเป็นความหมายทางด้านหนังสือพิมพ์ คำว่า บรรณาธิการ หรือ งานบรรณาธิการ จะหมายถึง กระบวนการที่กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ดำเนินการกับข่าวก่อนที่จะไปสู่สายตาประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ข่าวมีความถูกต้องสมบูรณ์ งานบรรณาธิการจึงต้องประกอบด้วย การเลือกข่าวว่าสมควรจะตีพิมพ์หรือไม่ เพียงใดและหลังจากการเลือกข่าวแล้วจะต้องมีการตรวจแก้ต่อไป

ผู้ที่บัญญัติศัพท์คำว่า บรรณาธิการ ขึ้นใช้ก็คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยได้ประธานคำแปลศัพท์ editing ซึ่งเดิมมีผู้ใช้ว่า ตรวจแก้ ต้นฉบับ มาเป็นคำว่า บรรณาธิการ แทน ปัจจุบันคำว่า

บรรณาธิการ มีผู้นิยามใช้กันอย่างแพร่หลาย และได้รับการบรรจุไว้ในศัพท์บัญญัติวิชาการหนังสือพิมพ์อังกฤษ-ไทย ของราชบัณฑิตยสถานด้วย โดยบรรจุคำว่า บรรณาธิการ, ตรวจแก้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า edit

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า บรรณาธิการ และบรรณาธิการ จากคำนิยามข้างต้น ก็สามารถบอกความแตกต่าง ของคำทั้งสองได้ในเบื้องต้นว่า คำว่า บรรณาธิการ เป็นคำนามและหมายถึงตัวบุคคล ส่วนบรรณาธิการ เป็นคำกริยา และเป็นการกระทำ

สำหรับบทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและขอบเขตความรับผิดชอบในการบรรณาธิการมีดังนี้

ในการจัดทำหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทใดก็ตาม เช่น จุลสาร วารสาร นิตยสาร หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือสารคดี หนังสือเสริมความรู้ หรือหนังสือวิชาการทั้งหลาย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมาก ในการทำให้หนังสือนั้นมีคุณภาพก็คือ บรรณาธิการ โดยจะต้องทำหน้าที่เริ่มตั้งแต่การวางแผนในการจัดทำหนังสือ การสรรหาผู้เขียนที่เหมาะสม การตรวจสอบต้นฉบับในด้านต่าง ๆ เช่น การเสนอเนื้อหา ความถูกต้องของเนื้อหาปริมาณของเนื้อหา สิลการเขียน การใช้

สำนวนภาษา การใช้คำหรือศัพท์ทางวิชาการ ความถูกต้อง และความสม่ำเสมอของการใช้คำให้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม ความเป็นระบบของหัวข้อต่างๆ การลำดับเนื้อหา การเว้นวรรคตอน การย่อหน้า ความสอดคล้องของภาพประกอบกับเนื้อหาที่เขียน การตั้งชื่อเรื่อง การตรวจสอบสารบัญ คำนำ ตลอดจนเชิงอรรถ ศัพท์านุกรม บรรณานุกรม และดัชนี ให้ถูกต้อง และเหมาะสมเป็นต้น นอกจากนี้จะต้องทำหน้าที่จัดหาหรือจัดทำภาพประกอบหนังสือโดยอาจทำหน้าที่ร่วมกับบรรณาธิการฝ่ายศิลป์ ตลอดจนการเตรียมต้นฉบับสำหรับส่งโรงพิมพ์ การประสานงานการจัดพิมพ์ และรับผิดชอบในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายด้วย

แต่บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการหนังสือแต่ละเล่ม อาจ会有ความแตกต่างกันไปบ้างขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือ และตัวบรรณาธิการเอง เช่น ในกรณีที่เป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาใดวิชาหนึ่ง ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาตามหลักวิชา อาจจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะเนื้อหาวิชานั้นๆ ส่วนบรรณาธิการจะทำหน้าที่ตรวจสอบต้นฉบับในด้านอื่นๆ ที่จะทำให้นหนังสือมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ แต่ในกรณีที่บรรณาธิการเป็นผู้ที่มี

ความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชานั้นหรือเรื่องนั้นๆ บรรณาธิการก็สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาได้เลยโดยไม่ต้องสรรหาผู้ตรวจมาดำเนินการตรวจต้นฉบับอีก เช่น หนังสือวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ในกรณีนี้หากบรรณาธิการมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือสำหรับเด็กเป็นอย่างดีอยู่แล้ว บรรณาธิการก็สามารถตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาได้เองโดยไม่ต้องสรรหาผู้ตรวจท่านอื่น มาตรวจต้นฉบับ เป็นต้น

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการในการจัดทำหนังสือแต่ละประเภท แต่ถ้าหากเป็นหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ จะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการแยกย่อยออกไปอีกซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์หรือสถานีโทรทัศน์นั้นๆ เช่น หนังสือพิมพ์บางฉบับจะมีทั้งตำแหน่งบรรณาธิการ อำนวยการ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการข่าว บรรณาธิการบทความ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา เป็นต้น ในขณะที่หนังสือพิมพ์บางฉบับอาจจะไม่มีตำแหน่งบรรณาธิการอำนวยการ และบรรณาธิการ เนื่องจากได้ใช้ตำแหน่งหัวหน้ากองบรรณาธิการแทน

สำหรับคำว่า บรรณาธิกร ขอบเขตและความ
รับผิดชอบในการบรรณาธิกร โดยเฉพาะทางด้านหนังสือ
พิมพ์นั้นมี ๓ ประการ คือ ๑) การตรวจแก้และปรุงแต่ง
ข่าว หรือเรื่องให้ดีขึ้น ๒) การเขียนหัวข้อหรือพาดหัวข่าว
และ ๓) การตรวจสอบข้อความทั้งหมดของข่าวให้
สอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์

การสื่อสารมวลชนกับสื่อมวลชน เหมือนกันหรือต่างกัน

วรรณี จันทร์ศิริ

ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในวงการสื่อสารมวลชนจำนวนมาก จะไม่เข้าใจความหมายของคำว่า การสื่อสารมวลชน กับ สื่อมวลชน ดังจะเห็นได้จากการใช้คำทั้งสองที่มักจะใช้อย่าง ไม่ถูกต้องหรือไม่ถูกความหมายอยู่เนือง ๆ โดยส่วนใหญ่ จะเข้าใจว่าคำทั้งสองคือคำคำเดียวกัน มีความหมาย เหมือนกัน และใช้แทนกันได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วคำ ทั้งสองมีความแตกต่างกัน และเนื่องจากปัจจุบันการ สื่อสารมวลชน และสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับประเทศหรือสังคม โลกก็ตาม ดังนั้นไม่ว่าโอกาสใดก็โอกาสหนึ่ง เราจะต้อง

ประสบพบเห็นหรือใช้คำดังกล่าวซึ่งอาจจะเป็นในรูปของการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน ฉะนั้นเพื่อให้การใช้คำทั้งสองเป็นไปอย่างถูกต้อง ผู้เขียนจึงขอแนะนำว่าการสื่อสารมวลชนและสื่อมวลชนมาเสนอดังนี้

สื่อสารมวลชน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๖ พุทธศักราช ๒๕๓๙ หน้า ๘๔๒ ได้ให้คำนิยามของคำสื่อสารมวลชนว่าหมายถึง การติดต่อสื่อสารสู่มหาชนโดยอาศัยเครื่องมือหรือสื่อกลางต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

ส่วนคำว่า สื่อมวลชน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๘๔๒ เช่นเดียวกัน ได้ให้คำนิยามของคำสื่อมวลชนว่าหมายถึง สื่อกลางที่นำข่าวและความรู้ไปสู่มหาชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

เนื่องจากคำนิยามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ไว้นั้นค่อนข้างสั้น ซึ่งอาจทำให้คนทั่วไปไม่เข้าใจว่าคำทั้งสองแตกต่างกันอย่างไร ผู้เขียนจึงขออธิบายเพิ่มเติมตามหลักและทฤษฎีของการสื่อสาร ดังนี้

การสื่อสารมวลชน หรือที่ภาษาอังกฤษใช้ว่า mass communication ตามหลักและทฤษฎีของการสื่อสาร หมายถึงกระบวนการสื่อสารประเภทหนึ่งที่เป็นกระบวนการสื่อสารกับมวลชนซึ่งต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ ๔ ประการ

คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร

ผู้ส่งสาร ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า Source ในระบบของการสื่อสารมวลชน ผู้ส่งสารจะมีลักษณะเป็นองค์การหรือสถาบันที่มีการบริหาร จัดการ หรือการปฏิบัติงานในรูปขององค์การที่สลับซับซ้อน มีการดำเนินกิจการโดยการแบ่งงานกันทำอย่างกว้างขวาง และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการค่อนข้างสูง ตัวอย่างเช่น การสื่อสารมวลชน ด้านหนังสือพิมพ์ จะมีสำนักงานหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารในรูปขององค์การ มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ ทั้งฝ่ายกองบรรณาธิการ กองจัดการ กองโฆษณา และกองการผลิต เป็นต้น ในกองบรรณาธิการก็จะมีการแบ่งออกเป็นแผนกต่างๆ เช่น แผนกข่าวการเมือง แผนกข่าวการศึกษา แผนกข่าวสังคม แผนกข่าวกีฬา แผนกข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น

สาร หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Message เนื่องจากการสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะรวดเร็ว และไม่คงทนถาวร ดังนั้นลักษณะของสารที่จะเผยแพร่ออกไปจึงเป็นไปตามลักษณะของการสื่อสารมวลชน ดังกล่าวด้วย เช่น ในลักษณะความเป็นสาธารณะ เนื้อหาของสารที่เผยแพร่ออกไปจะต้องกว้างขวางเพื่อให้ประชาชน ทั่วไปได้รับรู้ และทำให้ผู้รับ

สารทั้งหลายสามารถที่จะรับทราบข่าวสารเดียวกันได้
ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารที่มุ่งไปยัง
สาธารณชนไม่ได้มุ่งไปยังผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ ตัวอย่าง
ของการเสนอข่าวสารอย่างกว้างขวางนี้จะเห็นได้จากการ
เสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งจะมีการเสนอข่าว
หลายประเภท เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม
ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และนอกจากสารจะ
เสนอ ในรูปของข่าวแล้ว อาจมีการเสนอในรูปของบท
ความต่าง ๆ ด้วย เป็นต้น

ส่วนลักษณะของความรวดเร็ว เราจะสามารถเห็น
ได้ชัดเจนจากการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์ กล่าวคือผู้ฟังหรือผู้ดูแต่ละคนสามารถที่จะฟัง
รายการวิทยุหรือดูรายการโทรทัศน์ได้ทันทีและได้พร้อม ๆ
กัน แม้แต่หนังสือพิมพ์ คนที่อยู่ในที่ต่าง ๆ กันก็สามารถ
หาซื้อหรืออ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว
ภายในเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการสื่อสารมวลชน
มีจุดมุ่งหมายในการส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมาก
ด้วยความรวดเร็ว ผู้รับสารจะได้รับสารพร้อม ๆ กันภายใน
เวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับลักษณะที่ไม่คงทนถาวรซึ่งเป็นลักษณะอีก
ประการหนึ่งของการสื่อสารมวลชน สารที่ส่งออกไปจะมี

ลักษณะใช้ให้หมดไป ซึ่งเราสามารถเห็นได้ชัดเจนจากรายการวิทยุกระจายเสียง เช่นรายการ ๕ นาที รายการ ๓๐ นาที เมื่อจบรายการนั้นๆ แล้ว เนื้อหาก็จมตไป ผ่านไป และมีรายการใหม่เข้ามาแทนที่ เป็นต้น

สื่อ หรือภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า Channel สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชน เราเรียกว่า สื่อมวลชน ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า mass media ซึ่งหมายถึงสื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร ภาพยนตร์ หรือสื่ออื่นๆ ที่มุ่งไปยังมวลชน

ผู้รับสาร หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Receiver ผู้รับสารจะต้องมีเป็นจำนวนมากและมีความแตกต่างกัน เช่น แตกต่างกันในเรื่องอายุ เพศ ระดับการศึกษา และสถานที่ เป็นต้น นอกจากนั้นผู้รับสารจะต้องไม่เป็นที่รู้จักของผู้ส่งสาร ทั้งนี้เพราะการส่งสารจะมุ่งไปยังมวลชน ไม่ได้มุ่งไปยังผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ

จากองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการสื่อสารมวลชนหมายถึง กระบวนการสื่อสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากที่มีความหลากหลาย แตกต่างกัน โดยอาศัยสื่อกลางคือ สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการส่งสาร

ไปยังประชาชนหรือผู้รับสารด้วยความรวดเร็วภายในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ผู้ส่งสารมักจะมีลักษณะเป็นองค์การที่สลับซับซ้อน การสื่อสารมวลชนจึงเป็นกระบวนการที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการที่ค่อนข้างสูง

สำหรับลักษณะสำคัญของการสื่อสารมวลชนที่จะทำให้เราทราบว่ามีแตกต่างจากการสื่อสารประเภทอื่นๆ จะมีอยู่ ๒ ประการ คือ ประการแรก ผู้รับสารจะต้องเป็นกลุ่มคนจำนวนมากหรือเป็นกลุ่มชนขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลาย แตกต่างกัน และไม่จำเป็นต้องรู้จักกันหรือมีประสบการณ์คล้ายกันมาก่อน ประการที่สอง สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชนมักจะเป็นสื่อมวลชน เนื่องจากสามารถจะสื่อสารหรือถ่ายทอดข่าวสารไปยังกลุ่มคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ในบางครั้งอาจมีการใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลเข้ามาใช้ในการสื่อสารมวลชนแทนสื่อมวลชนก็ได้

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่าคำว่า “การสื่อสารมวลชน” มีความหมายที่กว้างขวางกว่าคำว่า “สื่อมวลชน” และมีความแตกต่างกับสื่อมวลชนตรงที่ “การสื่อสารมวลชน” เป็นกระบวนการสื่อสารซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร อย่างครบถ้วน ส่วน “สื่อมวลชน” เป็นเพียง

ภาษาไทย-ทูตทางวัฒนธรรม

อภิวัน นันตา

องค์ประกอบหนึ่งของการสื่อสารมวลชนเท่านั้น

คำว่า วัฒนธรรม ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นที่เข้าใจตรงกันว่ามีความหมายกว้าง อาจหมายถึง ประเพณี เช่น การผูกข้อมือรดน้ำดำหัว ซึ่งนั่นคือวัฒนธรรมของชาวภาคเหนือและภาคอีสาน บางครั้งคำว่า วัฒนธรรม อาจหมายถึง ศิลปะ เช่น การตีระนาด สีซอ เป่าขลุ่ย เราจะเรียกว่าเป็นสังคีตศิลป์ที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ คำนี้ยังหมายถึง แบบแผนหรือระบบการดำเนินชีวิต โดยมองภาพรวมทั้งการแต่งกาย ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ อาหารการกิน ดนตรี ภาษา ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดแบบไทย ได้อีกด้วย

ในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้คนไทยทุกคนมีส่วนช่วยกันถ่วงและสืบทอดวัฒนธรรมไทย ด้วยการใช้อย่างไทย ชื้อของไทย

เที่ยวเมืองไทย กินข้าวไทย รวมทั้งใช้ภาษาไทย โดยใช้ภาษาในการสื่อสารตามปกติอย่างถูกต้อง ใช้คำสำนวนถูกต้องตามความหมายเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล สร้างผลงานประพันธ์ที่ไพเราะมีความงดงามทางภาษา หมั่นศึกษาวรรณคดีอันเป็นมรดกทางภาษาที่มีค่าเพื่อไม่ให้สูญหายไป และรักษาภาษาถิ่นมิให้ถูกกลืนไปเพราะคนบางกลุ่มละเลย ไม่สนใจ

ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แสดงปาฐกถาเนื่องในโอกาสฉลองวันครบรอบ ๓๖ ปี ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ตอนหนึ่งว่า

“...ภาษาถิ่นก็คือภาษาไทย การให้ความสำคัญกับภาษาถิ่น ก็คือการให้ความสำคัญกับภาษาไทย...”

คนไทยทุกคนจึงน่าจะได้ใช้แนวความคิดนี้ในการรักษาภาษาถิ่นเอาไว้ เพื่อเป็นการรักษาภาษาไทยของเราเอาไว้ทางหนึ่ง

เมื่ออ่านวรรณคดีพบข้อความที่กล่าวถึงวัฒนธรรมไทย ซึ่งหาเกือบจะไม่ได้แล้วดังเช่น ในบทพระราชนิพนธ์กาพย์แห่ชมเครื่องคาวหวานฯ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยตอนที่กล่าวว่า

หมากปรางนางปอกแล้ว ใส่โถแก้วแพรวพรายแสง
ยามขึ้นรื่นโรยแรง ปรางอ้อมอาบซาบนาสา

บทประพันธ์ตอนนี้เป็นกรกล่าวถึงการปอก
มะปรางริว ที่แสดงถึงความสามารถของหญิงไทยซึ่งนับวัน
วัฒนธรรมด้านนี้จะหมดไปจากวิถีชีวิตแบบไทยอย่างสิ้นเชิง
หรือภาพสะท้อนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปรากฏ
ในวรรณคดี เช่น จากเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนหนึ่งกล่าวว่า

ถึงเดือนสิบวันสารทยังขาดวัน คิดกันจะมีเทศน์ด้วยศรัทธา
พระมหาชาติทั้งสิบสามกัณฑ์ วัดป่าเลไลย์นั้นวันพระหน้า

บทประพันธ์ตอนนี้เป็นกล่าวถึงประเพณีการเทศน์
มหาชาติ ที่สืบทอดกันมาช้านาน และยังอาจพบประเพณี
นี้ได้ในในสังคมไทยบางกลุ่ม

และจากบทพระนิพนธ์กาพย์แห่ชมเครื่องคาวหวานฯ
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยตอนหนึ่ง
กล่าวไว้ว่า

ดลเดือนเรียกมหาระทรา ขึ้นสองค่ำแขกตั้งการ
เจ้าเซ็นสิบวันวาร ประหารอกฟกฟุมนัน

แบบแผนการดำเนินชีวิตจากบทประพันธ์นี้ แสดงให้เห็นถึงพิธีสำคัญของพี่น้องชาวไทยมุสลิม พอถึงเดือนมะหะร่า ตรงกับเดือนอ้ายขึ้นสองค่ำ ชาวไทยมุสลิมนิกายฮูเซ็น จะทำพิธีทางศาสนา มีควั่นศีรษะบ้าง ทูบอกบ้าง เพื่อบูชาพระเจ้าเป็นเวลาสิบวัน โดยร้องคร่ำครวญถึงพระเจ้าผู้เป็นศาสดาในลัทธิของตน ภาพสะท้อนวัฒนธรรมเช่นนี้ ดูจะไม่ปรากฏอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยได้สะท้อนวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นประเพณี ศิลปะ หรือการดำเนินชีวิต ที่ปรากฏในสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ คำในภาษาไทยยังได้ทำหน้าที่เป็นทูตทางวัฒนธรรม คือคำว่า สวัสดิ์ และ ไฮโย ที่ได้ใช้ในการประกอบการแสดงในพิธีเปิดและปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓ และการใช้เลขหนึ่งไทย (๑) ประกอบการแสดง ในพิธีเปิดกีฬาเฟลปิกส์เกมส์ครั้งที่ ๗ ที่ได้ผ่านไปแล้ว คำเหล่านี้ได้แสดงวัฒนธรรมไทยให้ชาวต่างชาติได้รู้จักความเป็นไทยได้ดีขึ้น

คำว่า สวัสดิ์ พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) ได้คิดขึ้น โดยนำคำสันสกฤต สวัสดิ์ มาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการทักทายปราศรัยให้เป็นไปในทำนอง

เดียวกัน สวัสดิ์ นี่จึงได้ใช้เป็นทูตทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความมีน้ำใจไมตรี มอบสิ่งที่ดีงามให้แก่กัน

คำว่า ไชโย ซึ่งเป็นชื่อช้าง สัญลักษณ์ที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓ และยังอาจพบในรูปของของที่ระลึกต่างๆ นั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยินดี ความพอใจ ความรื่นเริงสนุกสนาน ความมีชีวิตชีวา ความสำเร็จ ได้อย่างเด่นชัด

ส่วนเลขหนึ่งไทย (๑) ที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงคิดประดิษฐ์ขึ้นใช้นั้น นับได้ว่าเป็นมรดกทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติอย่างแท้จริง เลขหนึ่งไทยเป็นทูตทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นหนึ่ง ความร่วมมือร่วมใจ ความมีใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ดังนั้น นอกจากภาษาจะแสดงถึงวัฒนธรรมของชาติแล้ว ยังอาจทำหน้าที่เป็นทูตทางวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างได้อีกด้วย

ด้วยความสำคัญที่ว่า วัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผูกพันคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เช่นนี้ ภาษาไทยได้ทำหน้าที่เชิดชูวัฒนธรรมของชาติมาอย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างจิตสำนึกให้คนไทยทุกคนภูมิใจในมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ถ่ายทอดสืบสานมาแต่ครั้งบรรพกาล

คือสำนักในพระคุณมั่งรักษา

คือซาบซึ่งในคุณค่าจึงสืบสาน

คือชีวิตวิญญูณแต่บรรพกาล

คือปณิธานอ้างไว้...วัฒนธรรม

แม้ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลจะได้ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องเข้าไปมีบทบาทด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติโดยตรง โดยได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีบทบาทและหน้าที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาติ ด้วยการกำหนดนโยบาย แผนงานโครงการ ส่งเสริมประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการบริหารบ้านเมือง กระตุ้นและสนับสนุนสร้างเสริมการนำภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศหรือกำหนดให้เป็นหน้าที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมให้ได้อย่างจริงจังแล้วก็ตาม หากการดำเนินงานใดๆ ดังกล่าวนี้นี้ย่อมจะไม่เกิดผลอย่างเด่นชัด ถ้าคนไทยละเลย ไม่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทย ภาษาประจำชาติ ภาษาสื่อสาร ภาษาวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน
พระราชดำรัส เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน
ในการประชุมของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ตอนหนึ่งว่า

“...ภาษาไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษา
ทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทาง
สำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงาม
อย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้น จึงจำเป็นต้อง
รักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราซึ่งต้อง
หวงแหน...”

ภาษาไทยจะยังคงทำหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรม และ
ธำรงวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไปตราบนานเท่านานได้
หากคนไทยทุกคนช่วยกันรักษาภาษาไทยไว้และใช้ให้ถูกต้อง
ตามแบบแผนที่เคยกระทำมา

การให้พร : วัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

อภิวัน นันตา

วิถีชีวิตของคนไทยเนื่องในประเพณีสงกรานต์วันขึ้นปีใหม่ของไทยนั้นนับได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่งดงามที่สืบทอดต่อกันมาช้านานแล้ว การทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ การก่อพระเจดีย์ทราย ตลอดจนจนถึงการเล่นน้ำรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้ งานสงกรานต์ของคนไทยทั่วทุกถิ่น แต่กิจกรรมสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการรดน้ำอวยพรผู้ที่ตนเคารพนับถือ ซึ่งสะท้อนภาพชีวิตของคนในสังคมไทยได้อย่างน่าประทับใจ

พร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่าคำแสดงความปรารถนาดี สิ่งที่ขอเลือกเอาตามประสงค์

คำ พร นี้มาจากคำบาลี-สันสกฤตว่า วร (อ่านว่า

วะ-ระ หรือ วอ-ระ) นอกจากจะมีความหมายอย่างที
กล่าวข้างต้นแล้วยังมีความหมายว่า ยอดเยี่ยม ประเสริฐ
เลิศ อีกด้วย

คำ พร นี้ อาจปรากฏร่วมกับคำ อวย หรือ อำนวย
เป็น อวยพร หรือ อำนวยพรก็ได้ อวย และ อำนวย เป็น
คำกริยาภาษาเขมร หมายถึง ให้ ดังนั้น อวยพร หรือ
อำนวยพร จึงหมายถึง การให้พร นั่นเอง

การให้พร เป็นกิจกรรมที่คู่กับการขอพร จัดเป็น
วัฒนธรรมทางภาษาที่นอกจากจะพบเห็นได้ในประเพณี
สงกรานต์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คนไทยยังแสดงออกถึง
วัฒนธรรมด้านนี้ในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญของคนในแต่ละ
ท้องถิ่น การไหว้พระขอพร การให้พรของผู้หลักผู้ใหญ่
การขอพรของผู้น้อยจากผู้ใหญ่ในโอกาสสำคัญของชีวิต
เช่น การแต่งงาน การเดินทางไกล การสำเร็จการศึกษา ฯลฯ
คำพรที่ผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ให้แก่ผู้รับพรนั้น มักกล่าว
เป็นสำนวนสั้น ๆ ว่า อยู่ดีมีสุข ไปดีมาดี ขอให้ร่ำไห้ววย
หรือ โชคดี ได้แสดงถึงความปรารถนาดี ความจริงใจ
ความหวัง ที่มอบให้แก่ผู้นั้นในรูปของคำพรแล้ว

หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดวรรณสารวิจักษณ์
เล่ม ๑-๔ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕
และชุดวรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๑-๒ สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ได้นำเสนองานวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาถึงคุณค่าของงานประพันธ์เหล่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมได้ ทั้งวัฒนธรรมรูปธรรมที่เป็นวัตถุสิ่งของ เช่น โบสถ์วิหาร เืองกราน ตลับตะถมทอง และวัฒนธรรมนามธรรมที่เป็นคุณธรรมต่าง ๆ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารี ความกตัญญู เป็นต้น ในหนังสือแบบเรียนดังกล่าวมีเรื่องการให้พรไว้ในหลายเรื่องหลายตอน เช่น

ขอให้พระทูลกระหม่อมแก้วจงสำเร็จแก่พระวิสุทธิ
สร้อยสรเพชญพุทธอัครอนาวรณญาณ ในอนาคตกาลโน้นเถิด
(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร)

หรือ

แม่คงเรียกขวัญอัญเชิญ เทพเจ้าเขาเงิน
ให้ช่วยอำรุงลูกรัก
(คำสัญญาของลูกน้อย)

การศึกษาการให้พรจากงานประพันธ์ เรื่องอิเหนา พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ลิลิตตะเลงพ่าย ราชากิสดุติ ขัตติย-พันธกรณี ขุนช้างขุนแผน รัชสกุติ และคำสัญญาของ

ลูกน้อยจากแบบเรียนที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ทราบว่าเรื่องของ
การให้พรมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง พอที่จะสรุปได้
ดังนี้

ประการแรก ผู้ให้พร ผู้ขอพร เป็นผู้มีความ
ปรารถนาดี มีความหวังดี อาจมีอาวุโส หรืออ่อนอาวุโส
มีความสำคัญมีเกียรติหรือเป็นบุคคลธรรมดาสามัญก็ได้
ดังเช่น การพระราชทานพรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวแก่นักเรียนอาชีวศึกษา จากเรื่องพระบรมราโชวาท
หรือจากเรื่องคำสัญญาของลูกน้อย ลูกขอพรให้แม่

ประการที่สอง สื่อที่ใช้ในการขอพร ถ้าผู้ให้พรมี
ความสำคัญ อาจบอกกล่าวให้พรได้เลย เช่น พระเจ้ากรุง
หงสาวดีตรัสพระราชทานพรแก่พระมหาอุปราชา ในเรื่อง
ลิลิตตะเลงพ่าย หากผู้ให้พรมีอาวุโสน้อยย่อมกล่าวอ้างถึง
สิ่งที่ตนนับถือเพื่อให้พรนั้นแทน เช่น การอ้างถึงพระรัตนตรัย
การอ้างเทวดา หรืออาจมีการอ้างสิ่งอื่น เช่น บุญ เพื่อ
เป็นสื่อในการให้พรนั้นก็ได้ ดังที่ปรากฏจากเรื่องขุนช้าง
ขุนแผนตอนลูแก่โทษว่า เดชะบุญให้ตลอดรอดสักที ล้นคต
แล้วเจ้าจงกลับมา เป็นต้น

ประการสุดท้าย ลักษณะของพรที่ขอ คือการขอ
ให้เกิดผลดีแก่ผู้รับพรโดยเน้นการมีความสุขกายสุขใจ
ความเจริญ ความสมหวัง บางครั้งพรที่ขอแสดงถึงผลดีต่อ

ส่วนรวม เช่น การขอให้เกิดความสามัคคีในหมู่คนไทย และขอให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า ดังที่ปรากฏจากเรื่องราวาภิสดุดี เป็นต้น

ตัวอย่างพรที่นับได้น่าสนใจจากหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ คือ พรของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่ปรากฏในเรื่อง พรมงคล กล่าวไว้ดังนี้

คิดดีพูดดีทำดี เป็นศรีเป็นพรสูงสุด
ไม่มีพรเทพพรมนุษย์ เปรียบประดุจความดีที่ทำเอง

จะเห็นได้ว่าพรที่เป็นเพียงคำกลอนบทนี้ ได้เสนอว่าพรที่ดีที่สุดเกิดจากการคิดดี พูดดีและการทำดีของบุคคลผู้นั้นเอง ไม่ได้เกิดจากการอ้อนวอนร้องขอจากสิ่งใดความคิดเช่นนี้ย่อมแปลกไปจากค่านิยมการขอพร การให้พรของคนไทย ดังที่เคยพบเห็นโดยทั่วไป

ในความเป็นจริงการให้พรมิได้ปรากฏเฉพาะในหนังสือแบบเรียนเท่านั้น คนไทยให้พรทั้งการกล่าวเป็นวาจา และการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในวาระโอกาสต่างๆ ดังเช่น ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่นี้ ประชาชนชาวไทยทุกคนได้รับพรปีใหม่จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังข้อความในบัตรอวยพรปีใหม่ (ส.ค.ส.) เขียนไว้ว่า

สวัสดีปีใหม่

นี้ใคร เมื่อแลไม่เห็นฝั่ง ก็อุตสาหพยายามว่ายอยู่
ท่ามกลางมหาสมุทร ท่านรู้อำนาจประโยชน์อะไร จึงพยายาม
ว่ายอยู่อย่างนี้นักหนา

ถึงจะมองไม่เห็นฝั่ง เราก็ต้องพยายามว่ายอยู่ท่ามกลาง
มหาสมุทร โภคะทั้งหลายมิได้สำเร็จด้วยเพียงคิดเท่านั้น

ขอจงมีความสุขความเจริญ

ท่านที่ได้อ่านข้อความนี้โปรดใคร่ครวญดูเถิดจะ
พบว่าคำพจน์นี้ให้ คนไทยทุกคนมีความอดทนอดกลั้นต่อ
การดำเนินชีวิตในยุคภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ นับเป็นพรมิ่ง
มงคลสำหรับเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างแน่นอน

คนไทยคงจะหลีกเลี่ยงการให้พรการขอพรได้ยาก
การที่เราได้ศึกษาเรื่องพรและนำมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม
กับสถานการณ์กาลเทศะและบุคคลเชื่อว่าวัฒนธรรมทาง
ภาษาด้านนี้จะคงอยู่ตราบนานเท่านาน ไม่สูญหายไปตาม
กาลเวลา ไม่ถูกกลืนไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมใหม่ ๆ
และในที่สุดวัฒนธรรมทางภาษาของไทยก็จะได้รับการยก
ย่องว่าเป็นวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
อย่างแท้จริง

ใช้คำไม่ค่อยถูก

ชัชวาลย์ ชินชาคำ

ในภาษาไทยของเรานั้น มีระดับคำที่ให้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลหลายระดับ หลายคำโดยเฉพาะการใช้ราชาศัพท์

มีคำราชาศัพท์และคำที่เกี่ยวกับคำราชาศัพท์ อยู่หลายคำที่คนสงสัยเรื่องการใช้ ว่าใช้อย่างไรจึงจะถูกต้อง และมักมีการใช้กันอย่างไม่ถูกต้องนัก

อย่างคำว่า “หม่อม” นั้น มีความหมายอย่างไร ควรจะใช้อย่างไรถึงจะถูกต้อง

คำว่า “หม่อม” มีความหมายอยู่ ๒ ประการ คือ หนึ่ง หม่อมราชวงศ์ ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเลื่อนฐานันดรเป็นหม่อม อย่างกรณี ของ “หม่อมราชวงศ์กระต่าย

อิศรางกูร” ที่ได้เป็นหม่อมราโชทัย และอีกท่านหนึ่ง ได้แก่ หม่อมราชวงศ์ ถวัลย์ศักดิ์ เป็นหม่อมทวิวงศ์ ถวัลย์ศักดิ์ ซึ่งหม่อมประเพณี ถือว่าเป็นเกียรติอันสูงแก่สกุลแห่งตน ก็ว่าได้

ดังนั้น ทุกคนจึงต้องเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “หม่อม” จะเรียกว่า “คุณชาย” เช่นเดิมไม่ได้อีกต่อไปแล้ว

สำหรับ “หม่อม” อีกความหมายหนึ่ง ก็คือ หญิงสามัญที่เป็นภรรยา (คือเป็นหม่อมห้าม) ของพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ซึ่งเราคงจะเคยได้ยินชื่อกันไปบ้างแล้ว ทั้งที่เคยปรากฏชื่อในข่าวใหญ่และไม่มีชื่อในข่าวก็มี

อย่างไรก็ตาม อีกส่วนหนึ่งที่น่าจะทราบกันไว้ และเผยแพร่การใช้ให้ถูกต้อง ก็คือ การขานเรียกเชื้อพระวงศ์ระดับหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง

สำหรับหม่อมเจ้านั้น เราเรียกว่า “ท่าน” แล้วควรต่อด้วยหญิงหรือชายแล้วแต่เพศ เช่น ท่านชายแล้วตามด้วยชื่อ หรือท่านหญิงแล้วตามด้วยชื่อ

สำหรับหม่อมราชวงศ์ เรียกว่า “คุณหญิง” หรือ “คุณชาย” แล้วแต่กรณี เช่น คุณชายถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นต้น

ส่วนหม่อมหลวง เรียกว่า “คุณ” ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย

นอกจากคำว่า “หม่อม” แล้ว ยังมีคำอื่นๆ ที่มีแบบแผนโดยเฉพาะและควรใช้ให้ถูกต้องอย่างเช่นคำว่า “ได้รับพระมหากรุณา” ซึ่งการจะใช้คำว่า “ได้รับพระมหากรุณา” ได้ก็ต้องเป็นในกรณีที่ใครก็ตามได้รับพระราชทานสิ่งใดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เกี่ยวกับเรื่องนี้ปรากฏว่าใช้กันผิดเขียนกันผิดบ่อยๆ

คำว่า “พระมหากรุณา” คือความเมตตากรุณาซึ่งในชีวิตประจำวันของไทยเรานั้นถ้าผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือผู้น้อย เราเรียกว่า ได้รับเมตตาบ้าง ได้รับกรุณาบ้าง

ความรู้สึกสำนึกถึงบุญคุณ หรือขอบคุณ ชั้นสูงสุด เรียกว่า “สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ”

สำหรับในกรณีที่พระสงฆ์ หรือคฤหัสถ์ ชั้นผู้ใหญ่ ได้รับนิมนต์และได้รับเชิญจากเจ้าภาพที่จัดพิธีมาปณิกกิจของท่านผู้มีพระคุณ เช่น บิดา หรือ มารดา เป็นต้นแล้ว ถ้าเจ้าภาพต้องการที่จะบรรยายการขอบคุณเป็นตัวหนังสือ ก็ดี ด้วยคำพูดก็ดี ก็ควรจะออกมาเป็นภาษาไทยว่า

ขอบพระเดชพระคุณหลวงพ่อบ้านเจ้าคุณเป็นอย่างยิ่ง

หรือสำหรับคฤหัสถ์ชั้นผู้ใหญ่ในงานเดียวกัน ก็ใช้ในงานองค์คล้ายๆ กัน

คำว่า “เมตตา” ซึ่งบางทีอาจเป็นกรณาก็ได้นั้น ถ้าเปลี่ยนเป็นสมมติฐานว่า พระมหากษัตริย์เสด็จพระ-

ราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานเพลิงศพญาติผู้ใหญ่ของ
เจ้าภาพ ก็จะใช้คำว่า

“ทรงมีพระมหากรุณา เสด็จพระราชดำเนินมาใน
พิธีพระราชทานเพลิงศพ”

แต่ถ้าการแสดงสำนึกที่ภาษาสามัญเรียกว่า “ขอบคุณ”
ราชาศัพท์ในระดับสูงสุดแล้ว ก็ต้องใช้ว่า “รู้สึกสำนึกใน
พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม” สิ่งที่ต้องจำ
คือ พระมหากรุณา กับ พระมหากรุณาธิคุณ นั้นแตกต่างกัน

ในกรณีที่เชื้อพระวงศ์ให้ของแก่คนสามัญ ก็อาจ
กล่าวว่า “มีพระเมตตาประทาน (หรือพระราชทานแล้ว
แต่กรณี).....แก่.....”

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
สำคัญถ้าใช้แก่คุณหัสดี จะเป็นว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม

ยังมีคำราชาศัพท์อีกหลายต่อหลายคำ ที่คนไทย
เรายังใช้กันไม่ถูกต้อง คำราชาศัพท์มีระดับการใช้กับบุคคล
หลายระดับ คนรุ่นใหม่มักจะเห็นเป็นความยุ่งยาก แต่เมื่อ
เป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของไทยก็ควรจะ
ศึกษาและใช้ให้ถูกต้อง

ช่างสิบหมู่ของไทย

ชัชวาลย์ ชินชาคำ

ท่านผู้ฟังคงเคยได้ยินคำว่า “ช่างสิบหมู่” กันมาแล้ว โดยเฉพาะในช่วงหลัง รู้สึกว่าจะมีการรณรงค์ ให้มีการส่งเสริม รักษาและสืบสานงานของช่างสิบหมู่ ให้คงอยู่ เมืองไทยสืบไปอีกยาวนานแสนนาน

หลายคนเมื่อได้ยินคำนี้ ก็คงจะแปลความหมายเองโดยอัตโนมัติ ว่าคงหมายถึง ช่างไทยประเภทต่างๆ ที่สำคัญ ของประเทศที่มีอยู่ด้วยกันสิบประเภท หรือจัดไว้เป็นหมวดหมู่ได้สิบหมู่

แต่แท้ที่จริงคำนี้ อาจจะได้ไม่ได้มีความหมายอย่างที่แต่ละท่านเข้าใจทั้งหมดก็ได้

ขณะนี้คำว่า “ช่างสิบหมู่” นี้ มีผู้ที่สงสัยจำนวนหลายต่อหลายคนทีเดียว ว่ามีช่างอยู่จำนวนสิบหมู่จริง

หรือ เพราะเท่าที่ทราบน่าจะมีการจำแนกช่างไทยออกมาได้มากกว่าสิบหมื่น

จริง ๆ แล้ว สำหรับคำว่า “ช่างสิบหมื่น” นี้มีผู้รู้เข้าใจและเห็นว่าน่าจะเป็นไปได้มากที่สุดก็คือว่า คำว่า “ช่างสิบหมื่น” น่าจะหมายถึง “ช่างศิลป์” หรือ “ช่างศิลปะ” ส่วนจะหมื่นไหนก็แล้วแต่

สำหรับคำว่า “ศิลป์” หรือ “ศิลปะ” ที่หมายถึงความสวยงามนั้น ในภาษาบาลีใช้คำว่า “สิปปะ” หรือสิปปิ อ่านว่า “สิบ” ต่อมาคงจะเขียนตามเสียงอ่านเลยกลายเป็น “สิบ” ที่หมายถึงจำนวนนับ ไปในที่สุด

ความจริงแล้ว จากการที่มีผู้รู้ได้ค้นคว้าจากหนังสืออ้างอิงที่มีอยู่ ก็ได้ทำความย้อนไปในยุคต้น ๆ กรุงรัตนโกสินทร์ เรื่อยมา

กล่าวคือ ตำแหน่งเจ้านายผู้ทรงกำกับกรมช่างสิบหมื่นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ จะมีอยู่พระองค์เดียวและต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็มีเจ้านายผู้ทรงกำกับกรมช่างสิบหมื่นก็มีพระองค์เดียวเช่นกัน

แต่พอมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ จะมีเจ้านายผู้ทรงกำกับกรมช่างสิบหมื่น ๒ พระองค์ และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ก็มีเจ้านายผู้ทรงกำกับกรมช่างสิบหมู่ สองพระองค์ เช่นกัน ได้แก่ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า ประดิษฐวรการ ทรงกำกับกรมช่างสิบหมู่ และหลังจากที่พระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว พระวรวงศ์เธอฯ กรมหมื่นปราบปรปักษ์ ทรงบัญชาการกรมช่างสิบหมู่ ต่อมากรมนี้ ได้มารวมอยู่ในกรมศิลปากร

สำหรับกรมช่างสิบหมู่ มีหน้าที่ในการก่อสร้าง และทำงานช่างทุกประเภท เช่น สร้างพระเมรุ วัด พระพุทธรูป ต่อเรือ และงานศิลปะอื่น ๆ

แต่เดิม ช่างสิบหมู่อาจจะมีอยู่เพียง ๑๐ หมู่เท่านั้น ก็ได้ ต่อมามีการขยายออกไปถึง ๒๙ แผนก ได้แก่ ช่างเลื่อย ช่างต่อ ช่างดอกไม้เพลิง ช่างไม้ลำภา ช่างปั้น ช่างสนะ (จีน) ช่างสนะ (ไทย) ช่างขุนพราหมณ์เทศ ช่างรัก ช่างมุก ช่างบากไม้ ช่างเรือ ช่างฉลุ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างบุ ช่างปูน ช่างหุง กระจัก ช่างประดับกระจัก ช่างหยก ช่างชาดสีสด ช่างตีบุก ช่างต่อกำป็น และช่างทอง

สำหรับช่างสิบหมู่นี้ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ทรงนิพนธ์แยกหมู่ไว้ดังนี้

หมู่ที่หนึ่ง หมู่ช่างเขียน ประกอบด้วย ช่างเขียน ช่างปิดทอง หมู่ที่สอง หมู่ช่างแกะ มีช่างแกะตรา แกะลาย

แกะพระหรือภาพ หมูที่สาม หมูช่างหุ่น มีช่างไม้ ช่างไม้สูง ช่างเลื่อย ช่างบากไม้ หมูที่สี่ หมูช่างปั้น มีช่างขึ้นผึ้ง ช่างปูน ช่างขึ้นรูป หมูที่ห้า หมูช่างปูน มีช่างปูน ช่างปูนก่อ ช่างปูนลาย ช่างปั้นปูน หมูที่หก หมูช่างรัก มีช่างลงรัก ช่างปิดทอง ช่างประดับกระจก ช่างมุก หมูที่เจ็ด หมูช่างบุ เป็นช่างเดียว หมูที่แปด หมูช่างกลึง มีช่างไม้ หมูที่เก้า หมูช่างสลัก มีช่างฉลุ ช่างกระดาศ ช่างหยวก ช่างเครื่องสด และหมูที่สิบ หมูช่างหล่อ มีช่างหุ่นดิน ช่างขึ้นผึ้ง และช่างผสมโลหะ

ซึ่งการจัดแบ่งช่างออกเป็นสิบหมูดังกล่าวนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ดูสมจริงกับชื่อ “สิบหมู” แท้จริง ๆ แล้ว เมื่อนับประเภทและจำนวนช่างแล้ว มีถึง ๒๙ ช่าง หรือ ๒๙ จำพวกด้วยกัน ก็ล้วนแต่จำเป็นทุกช่าง

ดังนั้นคำว่า “สิบหมู” น่าจะเป็นคำโบราณ เพราะหนังสือเก่าเขียนว่า “สิบปีหมู” คำว่า “สิบปี” ตรงกับคำว่า ศิลปะหรือศิลป์ในภาษาสันสกฤต

ส่วน คำว่า “สิบ” ที่หมายถึงจำนวนนับ จึงมิได้มีความหมายเดียวกับคำว่า “สิบปี” เลย

ดังนั้น คำว่า “สิบหมู” ของคนโบราณ จึงน่าจะหมายถึง หมวดยุคหรือหมูคนที่มือมีฝีมือทางการช่างมากกว่า ส่วนจะเป็นกี่ประเภทหรือกี่หมูก็ได้ ไม่จำกัดว่าต้องเป็น

สิบหมู่เสมอไป แต่เมื่อกาลเวลาล่วงเลยมา คำว่า “สิบปี” จึงเลื่อนหรือเพี้ยนไปเป็น “สิบ” จึงจำเป็นต้องมีการจัดหมู่ช่างของไทยให้ครบสิบหมู่ให้ได้ตามคำที่เพี้ยนไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเราจะรักษาคำไทยดั้งเดิมเอาไว้ไม่ได้ ดังเช่นคำว่า “สิบ” นี้ แต่หากเรารักษา “ช่างสิบหมู่” ของไทยเอาไว้ให้เป็นสมบัติของชาติไทยสืบต่อไปได้ ก็นับว่าเราคนไทยช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติได้มากพอสมควร

เกาเหเลา

ประมวล น้อยเจริญ

ตามข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อไม่นานมานี้ เมื่อ
เอ่ยถึงใครบางคนที่เป็นนักการเมืองหรือรัฐมนตรี ไม่ถูก
กับใครอีกคนเพราะมีเรื่องกินแหนงแคลงใจกัน ไม่พอใจกัน
สื่อมวลชนจะกล่าวขานคน ๒ คนนั้นว่า “กินเกาเหเลา”
ผู้อ่านอาจจะงงงสงสัยว่า คนไม่ค่อยจะถูกกันทำไมต้อง
กินเกาเหเลา ไม่เห็นจะเกี่ยวกันตรงไหน เมื่ออ่านไปจับ
ประเด็นไปก็จะถึงบางอ้อ เพราะสื่อมวลชนเขาอธิบายว่า
คนที่ชอบกินเกาเหเลากัน ๒ คน ก็คือคนที่ไม่กินเส้นกัน
หรือไม่ถูกกันนั่นเอง ในที่นี้เราจึงต้องแปลความหมายถึง
๒ คำ คือว่า “เกาเหเลา” และคำว่า “ไม่กินเส้น”

คำว่า “เกาเหเลา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตย-
สถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า แกงมีลักษณะอย่าง

แกงจืด คือ ไม่ใช่แกงเผ็ด แกงส้ม แต่นักบริโภคทั้งหลาย นิยามคำว่า “เกาเหลา” คือ อาหารจำพวกก๋วยเตี๋ยว เย็นตาโฟ ชนิดที่ไม่ใส่เส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นหมี่ขาว หรือเส้น บะหมี่สีเหลือง คือมีแต่เนื้อสัตว์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่าง เช่น ลูกชิ้นเนื้อ ลูกชิ้นปลา ลูกชิ้นหมู หมูสับ เนื้อหมู ไก่ เป็ด เกี้ยว และผักประเภทคะน้า ถั่วงอก ผักบุ้ง ต้นหอม ผักชีหั่นละเอียดโรยหน้า ใส่ น้ำต้มกระดูกหมู พร้อมเครื่องปรุง นักบริโภคที่ชอบกินเกาเหลาไม่ใส่เส้น บางทีสั่งข้าวเปล่ามากินกับเกาเหลา นั่นเป็นความนิยม ของนักบริโภค และเป็นความสะดวกในการร้องสั่งอาหาร ให้เป็นที่เข้าใจกันทั้งผู้บริโภคและผู้ปรุง

“ขอเกาเหลา ๑ ชาม” ก็เป็นอันรู้กันว่าไม่ใส่เส้น หรือไม่กินเส้น ไม่ว่าจะเป็นเส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นหมี่ขาวหรือ เส้นบะหมี่เหลืองก็ตาม

คำว่า “ไม่กินเส้น” อีกความหมายหนึ่งไม่ได้ หมายความว่า “ไม่กินเส้นก๋วยเตี๋ยว” หรือ “ไม่กินเส้นบะหมี่” แต่หมายถึงการที่คนสองคนไม่ชอบกันไม่ถูกกันเข้าทำนอง ที่ว่าเส้นใครก็เส้นของคนนั้น อย่าเข้ามาใกล้ หรือเข้ามา ทับเส้นกันไม่ได้

คำว่า “เส้น” ในที่นี้น่าจะหมายความว่า “เส้นอะไร” จักขอยก ความหมายตามที่ ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์)

ผู้แต่งหนังสือ “สำนวนไทย” อธิบายว่า ทาง ช่อง รสนิยม จุด สิ่งทีก่อให้เกิดความพอใจ มูลของสำนวนมาจากการ นวดอันเป็นวิธีบำบัดความปวดเมื่อยของร่างกายซึ่งถือว่า เกิดจากเส้นหรือเอ็นในกายตัวผิดปกติ เมื่อปวดเมื่อยก็หา หมอนวด หมอจับเส้นถูกก็พอใจ ดังนี้เราเลยเอาคำว่า เส้น มาใช้เป็นสำนวนพูดต่างๆ เช่น “จับเส้นถูก” หมายความว่า เข้าถูกช่องถูกทางอันจะทำให้เป็นผลดี “เส้นดี” หรือ “เส้นสายดี” หมายความว่า มีอะไรดีที่จะทำให้บังเกิดผล “เดินเส้นไหน” หมายความว่า จะเข้าช่องไหน หรือจุดไหน จึงจะได้ผล “ถูกเส้นกัน” หมายความว่า มีรสนิยมถูกกัน ต้องกัน คือจับเส้นกันถูก ดังนั้น จึงพอคาดคะเนตามเหตุ ผลได้ว่า “ถูกเส้น” กับ “กินเส้น” น่าจะมีความหมายอย่าง เดียวกัน เพราะในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้อธิบายความหมายคำว่า “กินเส้นกัน” คือ ชอบกัน เข้ากันได้ มักใช้ในความปฏิเสธว่า “ไม่กินเส้นกัน”

นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวกับ “เส้น” อีกหลายคำ เช่น “เส้นดั้น” หมายถึง หัวเราะง่ายมีอะไรนิดหน่อยก็ขัน ง่าย เส้นก็หมายถึงเส้นเอ็น ซึ่งเปรียบเหมือนว่าอยู่ตื้น “จีเส้น” คือ พุดหรือทำให้ถูกจุดที่จะให้เกิดความพอใจ รู้สึกขบขันหัวเราะครั้นครว “เสียเส้น” หมายความว่า เสียท่า “เส้น” คือเส้นเอ็นในกายตัว เราถือว่าเส้นเป็นส่วนสำคัญ

เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เมื่อจะใช้อวัยวะส่วนไหนทำอะไรก็ต้องเกี่ยวกับเส้นทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อจะทำอะไรแล้วไม่ได้ทำ เป็นเหตุให้เส้นชะงักค้างอยู่จึงพูดกันว่า “เสียเส้น”

การที่สื่อมวลชนจับเอาคำว่า “ไม่กินเส้นกัน” ดังกล่าวข้างต้นนั้น มาใช้กับความหมายของการกินเกาเหลาชนิดที่ไม่ใส่เส้น คือ ไม่กินเส้นกัน นับว่าเป็นการสร้างความหมายของคำขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมของคน ๒ คน เป็นเชิงล้อเลียน

คำว่า “เกาเหลา” ในความหมายของคนไม่กินเส้นกันหรือไม่ถูกกันนี้ เริ่มจากสื่อมวลชนก่อน แต่จะแพร่หลายต่อไปอีกนานเท่าใด เราคงต้องติดตามกันต่อไป ข้อสำคัญท่านผู้ฟังทั้งหลายที่มีมิตรสหาย เพื่อนฝูงที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง หรือที่ทำงานด้วยกันต้องหมั่นรักษามิตรภาพให้ราบรื่นยั่งยืน ระวังอย่าให้ต่างคนต้องกินเกาเหลาเหมือนอย่างที่เป็นข่าวนั้นเลยครับ

สำนวนที่มาจากปาก

ชุดิมา ปิซโซตินงษ์

อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายที่อยู่ใต้จมูกเหนือคาง
ระหว่างแก้มก็คือปาก

คำว่า “ปาก” เป็นคำนาม พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมาย
ไว้หลายความหมาย “ปาก” หมายถึง ส่วนหนึ่ง ของ
ร่างกายคนและสัตว์ อยู่ที่บริเวณใบหน้า มีลักษณะเป็น
ช่องสำหรับกินอาหารและใช้สำหรับเปล่งเสียงได้ด้วย
โดยปริยายหมายถึงส่วนต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณปาก เช่น
ปากเปื่อย หมายถึง ขอบช่องแห่งสิ่งต่างๆ เช่น ปากหม้อ
ปากไห หมายถึง ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง
ปากตรอก ถ้าเป็นทะเลเรียกปากน้ำ ปากแม่น้ำ เช่น
ปากพูน ปากเซ หมายถึงกลีบดอกกล้วยไม้คล้ายรูปกรวย

หรือหลอดที่อยู่ตรงกลางเป็นท่อยุ่ของเกสรก็ได้ กระเป๋าก็เรียก และยังใช้เป็นลักษณนามของสิ่งบางอย่างเช่น แห อวน หรือ พยานบุคคล เช่น แหปากหนึ่ง อวน ๒ ปาก พยาน ๓ ปาก เป็นต้น

“ปาก” ถ้าเป็นคำกริยา แปลว่าพูด เช่น ดีแต่ปาก หรือดีความว่า ดีแต่เพียงพูดด้วยปากก็ได้

ในที่นี้ จะกล่าวถึงสำนวนอันเกิดจากปาก มีหลายคนที่ได้ดีเพราะปากและก็มีอีกไม่น้อยที่โชคร้ายเพราะปาก เช่นเดียวกัน หรือเรียกว่าปากเสีย คนเขาไม่อยากจะคบหาสมาคมด้วย ทำให้ขาดเพื่อน ขาดบริวาร และคนที่ขาดเพื่อน ขาดบริวารคือคนที่ขาดทุก ๆ สิ่งในชีวิต

ถ้าปากดี รู้จักใช้ปากให้เป็นประโยชน์ก็จะเป็นประโยชน์ในการสื่อสารด้วยคำพูดที่ถูกต้อง เป็นการสร้างสื่อสัมพันธ์ ซึ่งใคร ๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย และทำงานร่วมกันอย่างดีมีมิตรภาพ เพราะพูดจาภาษาดอกไม้หรือพูดดีต่อกัน ที่สำคัญก็คือ ในการทำงานร่วมกันจะต้องมีผู้นำ ผู้นำที่ดีต้องพูดเป็น ดังสำนวนที่ว่า “ผู้นำทำงานด้วยปาก ผู้ตามทำงานด้วยมือ” ผู้นำจึงพูดมากกว่าทำ ถ้าเป็นผู้นำจะทำมากกว่าพูด แต่สำนวนที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นสำนวนที่ต้องฝึกการพูดทั้งนั้น เช่น

ปากกล้า	หมายถึง	พูดไม่เกรงกลัวใคร
ปากคม	หมายถึง	พูดจาเสียดแทงใจ
ปากคัน	หมายถึง	อาการที่ปากอยู่ไม่สุข ชอบพูด ชอบฟุ้ง อาจ เรียกปากตำแย หรือปาก บอน
ปากจัด	หมายถึง	ชอบพูดจาโต้เถียงด้วย ถ้อยคำแข็งกร้าว ไม่สุภาพ
ปากตลาด	หมายถึง	ถ้อยคำที่โจษจัน หรือเล่า ลือกัน หรือหมายถึงการ ที่ผู้พูดไม่ระมัดระวังในการ ใช้ถ้อยคำ พูดจาไม่สุภาพ
ปากปลาร้า	หมายถึง	ชอบพูดคำหยาบ
ปากเป็นชกยนต์	หมายถึง	ว่ากล่าวสั่งสอนไม่รู้จักหยุด
ปากโป้ง	หมายถึง	ชอบพูดเปิดเผยสิ่งที่ไม่ สมควรพูดออกมาโดยไม่ คำนึงถึงความผิดพลาด เสียหาย
ปากมาก	หมายถึง	ชอบพูดว่าคนอื่น ชำ ๆ ซาก ๆ พูดมาก พูดขยาย เรื่องเล็กน้อยให้มากออกไป

ปากไม่ลั่นกลืนน้ำนม	หมายถึง	ยังเป็นเด็กความคิดตื่น
ปากร้าย	หมายถึง	มักดูดำดูว่าร้าย
ปากสว่าง	หมายถึง	ชอบเปิดเผยเรื่องของผู้อื่น
ปากหนัก	หมายถึง	ไม่มีใครพูดขอรับรองต่อใคร ๆ ไม่มีใครหักทลายใคร
ปากหวาน	หมายถึง	พูดจาไพเราะ ทำให้ผู้ฟัง ชื่นใจ แต่อาจไม่จริงใจ
ปากหอยปากปู	หมายถึง	ชอบนินทาเล็กนินทาน้อย ไม่กล้าพูดหรือพูดไม่ขึ้น หรือพูดไม่มีใครสนใจฟัง
ปากแข็ง	หมายถึง	พูดผิด หรือทำผิดแล้ว ไม่ยอมรับง่าย ๆ
ปากเปี่ยกปากแฉะ	หมายถึง	การที่ต้องว่ากล่าวตักเตือน ซ้ำแล้วซ้ำอีกก็ยังไม่ได้ผล
ปากหวานกันเปรี้ยว	หมายถึง	คนที่พูดจาอ่อนหวานด้วย แต่ไม่เคยจริงใจด้วย
ปากดำแย	หมายถึง	ปากอยู่ไม่สุข ชอบพูด ชอบฟัง มีความหมายเดียวกับ ปากคัน หรือปากบอน
ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ	หมายถึง	พูดดี แต่ใจคิดร้าย

ท่านผู้ฟังคะ ท่านอย่าแปลกใจเลยนะคะว่า บางคน
หน้าตาสะสวยร่ากับนางงาม แต่งกายอย่างดี มีรสนิยม
อยู่ในสังคมชั้นสูง แต่กลับไม่มีใครอยากพูดคุยด้วย สาเหตุ
ก็มาจากปากของเขานั่นเอง ตรงกันข้ามกับคนที่รู้จักพูด
เข้าใจวิธีพูด แม้จะแต่งกายธรรมดาๆ ผู้คนกลับให้ความ
เคารพนับถือรักใคร่ ดังสำนวนที่ว่า

“ปากเป็นเอกเลขเป็นโท”

แมวเหมียว

อุษา ประยงค์รัตน์

แมวเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ขนยาวนุ่ม มีหลายสี เช่น ดำ ขาว น้ำตาล ส่วนใหญ่เลี้ยงแมวไว้เพื่อความสวยงามและใช้จับหนู แมวเป็นสัตว์รักอิสระ รักเจ้าของ ชอบประจบ ไม่ชอบให้กักขังและไม่ติดเจ้าของเหมือนสุนัข แต่แมวติดที่อยู่ มีผู้กล่าวว่าแมวมียุค ๙ ชีวิต แสดงว่าแมวเอาตัวรอดเก่ง มีอายุยืนและตายยาก

นายทัต เปரியัญ ได้แต่งบทดอกสร้อยสุภาสิต บท “แมวเหมียวแยกเขี้ยวขึงฟัน” โดยกล่าวถึงแมวทั้งด้านรูปร่าง ลักษณะ กิริยาอาการและพฤติกรรมในด้านดีไว้ดังนี้

แมวเอ๋ยแมวเหมียว	รูปร่างประเปรียวเป็นนักหนา
ร้องเรียกเหมียว ๆ เดียวก็มา	เคล้าแข้งเคล้าขาน่าเอ็นดู
รู้จักเอารักเข้าต่อตั่ง	คำ ๆ ชำนั้ระวังหนู
ควรนับว่ามันกตัญญู	พอดูอย่างไว้ใส่ใจเออยะ

แมวเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อและวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ กล่าวกันว่า แมวมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีเก่าของไทย เช่น ในพิธีลงอุ้งของเด็กอ่อน จะต้องจัดหาฟักเขียว หินบดยา แมวคราว ฯลฯ นำไปวางไว้ในเปล ซึ่งเชื่อกันว่าเมื่อเด็กโตขึ้นจะได้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนเหมือนแมวคราว และในประเพณีขอฝนของไทย ปีใดที่ฝนแล้งชาวบ้านจะจัดพิธีแห่หางแมว คือเริ่มด้วยการจับแมวดัวเมียใส่ภาชนะทำด้วยไม้ไผ่หรือหวายสานตาห่างๆ หรือภาชนะอื่น แล้วแห่หางแมวไปตามบ้านผู้คน ถึงบ้านใครเจ้าของบ้านก็เอาน้ำสาดไปย้งนางแมวและคนแห่ พร้อมกันนั้นชาวบ้านจะให้ข้าวสาร พริก ปลาร้า ฯลฯ แก่ขบวนแห่ไปเลี้ยงดูกัน ในบางประเทศแมวจะเป็นสัตว์ที่ได้รับความนับถือด้วย ดังที่เลสลีย์รโกเศศได้เล่าความเชื่อเกี่ยวกับแมวไว้ในหนังสือวิทยาคารยี่ห้อ ประเพณีทำศพ ตอนหนึ่งว่า “ชาวอียิปต์สมัยโบราณนับถือแมว เพราะได้เคยพบศพแมวอาบน้ำยารักษาเนื้อไม่ให้เน่าอยู่ในอุโมงค์ที่บรรจุพระบรมศพกษัตริย์อียิปต์”

ความเฉลียวฉลาดของแมวเป็นที่รู้จักกันไป นักประพันธ์ได้นำแมวมาเป็นตัวเอกในงานประพันธ์หลายเรื่อง ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่องแมวเจ้าปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องของแมวที่ช่วยให้เจ้านายของมันได้แต่งงานกับเจ้าหญิงผู้งดงาม

วรรณกรรมพื้นบ้านของไทย เรื่องไชยเชษฐา ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มี วิหาร แม่ที่เลี้ยงซึ่งช่างพูด ช่างเจรจา มีอารมณ์ขัน เป็นตัวเดินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ นอกจากนี้ยังมีการ์ตูนโดเรมอนซึ่งเป็นเรื่องแมวแสนฉลาด และต่อมาเจ้าโดเรมอนได้เข้ามามีบทบาทในด้านการเสริมความรู้วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้แก่เด็ก ๆ ด้วย การ์ตูนชุดโดเรมอนค้นพบความมหัศจรรย์ โดเรมอนปฏิบัติการพิทักษ์โลก และโดเรมอนสอนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ประเทศไทยมีแมวไทย (Siamese Cat) ที่ขึ้นชื่อในระดับโลก การสื่อสารแห่งประเทศไทยออกแสตมป์ชุดแมวไทย ๒ ชุด ชุดแรกเป็นรูปแมวสีสวาด แมวสีขาวปลอด แมวแต้มสีน้ำตาล และแมวแต้มสีครึ่ง ชุดที่สองเป็นรูปแมวมาเลศ (สีสวาด) แมวขาวมณี (ขาวปลอด) แมววิเชียรมาศ (แก้วแต้ม) และแมวคุุภลักษณ์ (สีทองแดง)

ความมีชื่อเสียงและความน่ารักของแมวทำให้แมวได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนชาด เป็นสัญลักษณ์ของการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ ๑๘ ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยตั้งชื่อว่า “แมวสวัสดิ์” เป็นรูปแมววิ่งถือคบเพลิงและรูปแมวเล่นกีฬาต่าง ๆ

เนื่องจากคนไทยมีความสัมพันธ์กับแมวมาตั้งแต่โบราณ จึงมีสำนวนไทยมากมายที่เกี่ยวกับแมว เช่น

ชื่อเหมือนแมวนอนหวด ที่เท่าแมวดิ้นตาย ย่อมแมวขาย
ปิ้งปลาประตดแมว ยื่นหมุย่นแมว เอาปลาย่างไปฝากแมว
แมวฟังพระ แมวไม่อยู่หนูระเวิง เป็นต้น

“ชื่อเหมือนแมวนอนหวด” เป็นสำนวนมีความหมาย
ว่า ทำเป็นชื่อในลักษณะซ่อนเร้นความเจ้าเล่ห์ หรือความ
ปราดเปรี้ยวไว้ภายใน จึงมักใช้เป็นคำพูดในเชิงประตด เช่น

“ดูท่าทางเขาชื่อเหมือนแมวนอดหวด แต่อย่า
เผลอเชียวนะ”

ปกติแมวจะมีอาการซึ่ม ง่วงนอนในเวลากลางวัน
และมักจะนอนอยู่ในที่แคบ ๆ เช่น ในหวด ในลัง ในซอกตู้
 เป็นต้น พอถึงเวลากลางคืนแมวก็นอนปราดเปรี้ยวและว่องไว
 เพราะเป็นเวลาออกหากิน คนที่เห็นอาการซึ่มของแมว
 ก็คิดว่าแมวเรียบร้อย ไว้ใจได้ แต่พอเผลอแมวก็นอนขโมย
 อาหารไปกินอย่างรวดเร็ว

“ที่เท่าแมวดิ้นตาย” เป็นสำนวนที่มีความหมายว่า
ที่ดิน หรือเนื้อที่เล็กน้อย คับแคบมาก เช่น

“ห้องรับแขกของเรามีที่เท่าแมวดิ้นตาย วางโต๊ะ
รับแขก ๑ ชุด ตู้ ๑ ใบ ก็ไม่มีทางเดินแล้ว”

ในนิทานไทย ศรีธนัญชัยขอพระราชทานที่เท่า
แมวดิ้นตาย พระเจ้าแผ่นดินคิดว่าขอที่ดินเล็กน้อยจึงพระ
ราชทานให้ ศรีธนัญชัยจึงเอาแมวมานอนแล้วไล่ตีแมวให้วิ่ง

ไปจนแมวตาย ที่ที่แมววิ่งหรือเดินตายตามที่ศรึธนัญชัย
ขอไว้ นั่นจึงเป็นเนื้อที่มากหรือกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม
เมื่อใช้เป็นสำนวนแล้วหมายถึงเนื้อที่เล็กน้อย คือเป็นที่
จำกัดเพียงตัวแมวเดินและตายจริง ๆ มิใช่ใหญ่โตตามที่
ศรึธนัญชัยมุ่งอยากได้

“ย้อมแมวขาย” มีความหมายว่า หลอกหลวง เอาของ
ไม่ดีมาตกแต่งเสียใหม่และมาหลอกขายให้หลงเชื่อว่าเป็น
ของดี เช่น

“ดูซิ เสื้อกระโปรงชุดนี้ราคาตั้งสามพัน พอจับ
กระดุมเข้าหน่อยก็หลุดติดมือมาแล้ว อย่างนี้เป็นการย้อม
แมวขายกันนี่”

สำนวนไทย ย้อมแมวขาย กล่าวกันว่าคนไทย
สมัยก่อนจะนิยมเลี้ยงแมวกันทุกบ้านและเลี้ยงดูอย่างดี
อาบน้ำให้เข้า-เย็น และทาแป้งให้ บางคนอาบน้ำแล้วทา
ขมิ้นเหลือง บางคนทาขมิ้นกับปูนแดงทั้งตัวเหมือนกับ
ย้อมแมวเป็นสีต่างๆ จึงเกิดสำนวน “ย้อมแมวขาย”

“ปิ้งปลาประชดแมว” เป็นสำนวนที่พูดเข้าคู่กับ
“หุงข้าวประชดหมา” หมายความว่า การทำประชด หรือ
แก้มลิงแดกดันซึ่งกลับเป็นผลร้ายต่อตนเอง เพราะตาม
ธรรมชาติแมวชอบกินปลา ถ้ายังปิ้งปลาให้แมวกินแบบ
ประชดมาก ๆ แมวยิ่งชอบ แต่ตัวคนทำประชดจะต้อง
เสียผลมากขึ้น เช่น ประโยคที่ว่า

“คราวที่แล้วเขาลอกรายงานของเธอไปส่งอาจารย์มาครั้งหนึ่งแล้ว คราวนี้เธอยังฝากรายงานของเธอให้เขาช่วยส่งให้อีก เธอจะปึงปลาประชิดแมวหรือไงจ๊ะ”

“ยื่นหมูยื่นแมว” เป็นสำนวน หมายถึง แลกเปลี่ยนกันโดยต่างฝ่ายต่างให้และรับในเวลาเดียวกัน หรือซื้อขายกันโดยฝ่ายหนึ่งส่งของให้ในขณะเดียวกัน อีกฝ่ายหนึ่งต้องส่งเงินมา สำนวนยื่นหมูยื่นแมวมีความหมายคล้ายกับสำนวน “หมูไปไก่มา”

“เอาปลาอย่างไปฝากแมว” เป็นสำนวน หมายความว่า ไขว่ไขว่ในสิ่งที่ไขว่ไขว่ไม่ได้ มุ่งถึงผลที่ได้รับจะเกิดเสียหายเปรียบเหมือนแมวซึ่งตามปกติวิสัยชอบกินปลาอย่าง เมื่อเอาปลาอย่างไปฝากไว้กับแมว แมวก็กินหมด เช่น ในประโยคที่ว่า

“คุณก็รู้อยู่แล้วว่า สมศักดิ์เขาเจ้าชู้ คุณก็ยังให้วิชาแฟนของคุณไปทำงานเป็นเลขานุการของเขาอีก เดียวก็เข้าทำนองเอาปลาอย่างไปฝากแมวหรอก”

“แมวพึ่งพระ” เป็นสำนวน หมายความว่า เข้าอาศัยอยู่ในความคุ้มครองของผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจเพื่อเอาเป็นที่พึ่ง เช่น

“การที่สมพลยอมทำงานอย่างมอบกายถวายชีวิตให้รัฐมนตรีคนนั้น ก็คงจะมุ่งหวังตำแหน่งอธิบดี เหมือนอย่างแมวพึ่งพระนั่นเอง”

“แมวไม่อยู่หุระเริง” เป็นสำนวน หมายความว่า ผู้ใหญ่ไม่อยู่ผู้น้อยก็เลิง คึกคะนอง สำนวนนี้เอาธรรมชาติของแมวกับหนูมาเปรียบ คือ แมวชอบจับหนู หนูกลัวแมว และยังมีคำต่อท้ายสำนวนนี้อีกว่า “แมวไม่อยู่หุระเริง แมวมาหลังคาเปิง” เช่นประโยคว่า

“เด็ก ๆ พวกนี้ พอพ่อแม่ไม่อยู่ก็ซนกันใหญ่ เหมือนแมวไม่อยู่หุระเริง เดี่ยวเถอะพอแมวมาก็หลังคาเปิงกันหรอก”

แมวเป็นสัตว์ที่มีความรัก มีความใกล้ชิดกับคน ดังนั้นจึงมีผู้สังเกตพฤติกรรมของแมวและนำมาแต่งเป็นสำนวนที่มีความหมายกินใจ นำมาใช้อ้างอิงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากสำนวนดังกล่าวมาแล้วยังมีสำนวนที่เกี่ยวกับแมวอีกมากที่ควรศึกษาและนำไปใช้ให้ถูกต้อง เพื่อเป็นการอนุรักษ์การใช้ถ้อยคำสำนวนไทยให้ยั่งยืนสืบไป

การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชน

พวงไท มุสิกะพงษ์

สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการใช้ภาษาไทย เพราะเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ ดังนั้น การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษาแก่ประชาชนทั่วไป หากสื่อมวลชนใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดและนำไปใช้อย่างผิดๆ เป็นเหตุให้การสื่อความหมายผิดเพี้ยน เกิดความเสียหายหรือทำให้ภาษาวิบัติได้

หลายหน่วยงานที่ช่วยกันรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้รับคำตอบได้ว่า การเผยแพร่ข่าวสารต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว หรือต้องใช้ภาษาไทยที่ดึงดูดใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง จึงมีคำที่ผิดเพี้ยนไปบ้าง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ก็เป็นที่ยอมรับ

กันได้ เช่น การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ การเขียนบทความเชิงยั่วล้อเสียดสีสังคม หรือการพากย์ข่าวกีฬา เหล่านี้มีความจำเป็นจะต้องใช้คำพูดหรือเขียนเพื่อให้เกิดความมั่นใจอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นการเผยแพร่ข่าวสารในรูปแบบของการเขียนบทความ หรือการอ่านข่าว ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องและเป็นทางการ คำใดที่เป็นภาษาพูด ก็ต้องแก้ไขให้เป็นภาษาเขียน คงไม่มีใครชื่นชมกับผู้อ่านข่าวที่กล่าวทักผู้ชมทางบ้านว่า “สวัสดีค่ะ วันนี้เจอกันอีกแล้วนะคะ” คำว่า “เจอ” ถือว่าเป็นภาษาพูด มีความหมายว่า พบ, เห็น, ประสบ, ประจบ ที่ถูกต้องควรกล่าวว่า “สวัสดีค่ะ วันนี้พบกันอีกแล้วนะคะ” แม้คำว่า “พบ” จะแปลว่า เห็น, ปะ, ประสบ ก็ตาม ในหลักการพูดถือว่า “พบ” เป็นภาษาทางการกว่า “เจอ” แต่ก็ยังดีกว่าผู้จัดรายการบางคนที่เปิดรายการครั้งใด เป็นต้องทักผู้ฟังว่า “สวัสดีค่ะ วันนี้เราเจอกันอีกแล้วนะคะ” ถือเป็นคำที่ไม่ให้เกียรติผู้ฟังมาก ยิ่งกว่าคำว่า “เจอ” เสียอีก สื่อมวลชนพึงระลึกไว้เสมอว่า ผู้รับข่าวสารจากท่านมีทุกเพศทุกวัย หลายท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่สูงวัยกว่า การใช้ถ้อยคำที่เป็นทางการ จึงถือว่าเหมาะสมที่สุด

วันนี้จะกล่าวถึงการใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชนผ่านรายการโทรทัศน์ของช่องต่างๆ ในระยะที่ผ่านมาได้พบเห็นเสมอๆ ดังนี้

รายการข่าวของโทรทัศน์ช่องหนึ่ง เสนอข่าวประชาชนไปดูฝนดาวตก มีภาพของผู้คนไปดูฝนดาวตก ณ สถานที่แห่งหนึ่ง ผู้อ่านข่าวพูดข้อความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อถึงเวลาตีหนึ่ง ซึ่งเป็นกำหนดเวลาที่จะเริ่มมองเห็นฝนดาวตก ปรากฏว่ามีดาวตกเพียงไม่กี่ดวง จนกระทั่งถึงเวลาตีสี่มีดาวตกเพียงชั่วโมงละ ๔-๕ ดวง เท่านั้น อย่างไรก็ตามประชาชนต่างก็พากันเดินทางกลับด้วยความผิดหวัง”

ข้อความดังกล่าว ได้นำคำว่า อย่างไรก็ตาม มาใช้ ซึ่งเป็นการใช้คำประกอบข้อความที่ไม่ถูกต้อง เพราะคำว่า อย่างไรก็ตาม เป็นคำที่ใช้ประกอบข้อความส่วนท้ายที่มีลักษณะคล้ายตามหรือต่อเนื่องกับข้อความส่วนต้น เช่น ข้อความที่ว่า

“ในขณะที่พิธีเปิดอาคารอเนกประสงค์เริ่มขึ้น ฝนได้ตกลงมาอย่างหนัก ผู้มาร่วมพิธีต่างเปียกปอนกันทั่ว อย่างไรก็ตาม พิธีเปิดยังคงดำเนินต่อไปจนกระทั่งเสร็จสิ้น”

ดังนั้น ข่าวฝนดาวตกดังกล่าว จึงไม่จำเป็นต้องนำคำว่า อย่างไรก็ตาม มาใช้ แต่ถ้าครั้งนั้นแม้จะมีดาวตกเพียงชั่วโมงละ ๔-๕ ดวง ประชาชนยังพากันอยู่ดูต่อ ก็จะสามารถนำคำว่า อย่างไรก็ตาม มาใช้ประกอบได้

รายการข่าวของโทรทัศน์อีกช่องหนึ่งเสนอข่าว

บริษัทรถยนต์ในประเทศไทยส่งรถยนต์ไปขายยังต่างประเทศ มีภาพรถยนต์ยี่ห้อหนึ่งจำนวนนับร้อยคันกำลังมีการขนถ่ายจากท่าเรือลงเรือเดินสมุทร ผู้อ่านข่าวบรรยายข้อความตอนหนึ่งว่า

“รถยนต์คันนี้กำลังเป็นที่นิยมในท้องตลาด กำลังได้รับการลำเลียงขึ้นเรือเดินสมุทรเพื่อนำไปขายยังต่างประเทศ”

ที่ไม่ถูกต้องคือ การใช้คำว่า “รถยนต์คันนี้” ในขณะที่ข้อเท็จจริงเป็นการขนถ่ายรถยนต์เป็นจำนวนมาก ควรใช้คำว่า “รถยนต์รุ่นนี้” จึงจะเหมาะสม

ส่วนการใช้คำว่า “ขึ้นเรือ” สมัยนี้อาจใช้ว่า “ลงเรือ” ก็ได้แล้วแต่ลักษณะของเรือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ว่า “ลง” เป็นคำกริยา หมายถึงไปสู่ เบื้องต่ำหรือไปสู่เบื้องที่ถือว่าตรงข้ามกับขึ้น เช่น น้ำลง เครื่องบินลง ไปสู่พื้นดินหรือพื้นอื่น ๆ เช่น ลงดิน ลงบันได ลงเรือ แต่ถ้าเป็นเรือใหญ่ คนจะเดินจากท่าเรือขึ้นไปบนเรือก็ต้องใช้คำว่าขึ้นเรือ

รายการข่าวกีฬาของสถานีโทรทัศน์อีกช่องหนึ่ง ได้เสนอข่าวการแข่งขันกีฬาฟุตบอล มีภาพกรรมการผู้ตัดสินเป่านกหวีดลงโทษผู้เล่นด้วยการให้ใบแดง ผู้อ่านข่าวได้กล่าวข้อความตอนหนึ่งว่า

“การแข่งขันฟุตบอลนัดนี้มีการแจกใบแดงปลิวว่อน โดยในนาทีที่ ๗๘ ผู้เล่นกองหลังของทีมปีศาจแดงทำฟาวล์ อย่างน่าเกลียด ผู้ตัดสินเป่าฟาวล์แล้วชูใบแดงให้ทันที”

การใช้คำว่า ปลิวว่อน นั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจาก คำว่า ว่อน เป็นคำกริยา หมายถึงอาการที่เคลื่อนที่ไปใน อากาศเป็นฝูงหรือเป็นจำนวนมาก เช่น บินว่อน ปลิวว่อน ในการแข่งขันฟุตบอลดังกล่าว มีการให้ใบแดงครั้งละ ๑ ใบ ดังนั้นจึงเป็นการใช้คำที่ไม่ถูกต้อง ถ้าใช้ในขณะกำลังพากย์ ระหว่างการแข่งขันก็คงไม่ถือว่าเสียหายมากนัก เพราะ ช่วยทำให้ผู้ฟังเห็นภาพพจน์ว่ากรรมการช่างเอาจริงเอาจัง ผิดเมื่อไรเป็นให้ใบแดงทันที ทำให้มีผู้ถูกให้ใบแดงเป็น จำนวนมาก เหมือนกับใบแดงปลิวว่อนในสนาม แต่นี่เป็น การอ่านข่าว ผู้อ่านข่าวจึงควรระมัดระวัง และถ้าจะใช้ ให้ถูกต้องก็ควรกล่าวว่า

“มีการแจกใบแดงเป็นจำนวนมากในการแข่งขัน นัดนี้ หรือมีการแจกใบแดงอยู่ตลอดเวลา”

การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชนอย่างไม่ถูกต้อง ดังได้ยกมากล่าวนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งอาจมีผลที่จะ ทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังเกิดความเข้าใจและนำไปใช้อย่างผิดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษา เล่าเรียน ถ้าเป็นนักเรียนที่เอาใจใส่ก็จะมีคำถามมาถาม

ผู้สอนอยู่เสมอๆ ว่าเขาใช้เช่นนี้ถูกหรือไม่ แต่ถ้าเป็นนักเรียนบางกลุ่มอาจจะนำไปใช้ตามที่ตนเองได้ฟังมา ดังนั้นสื่อมวลชนทุกประเภทรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงควรตระหนักในเรื่องการใช้ภาษาไทยอยู่ตลอดเวลาเพราะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อผู้อ่านและผู้ฟังอย่างยิ่ง โดยเป็นสื่อที่ใกล้ชิดที่สุด ท่านผู้ฟังก็มีส่วนช่วยกันดูแลระมัดระวังในการใช้ภาษารวมทั้งดูแลคนรอบข้างด้วย เพื่อช่วยกันรักษาภาษาไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเราให้คงอยู่ ตลอดไป

การรักษาภาษาไทยใช้หน้าที่

คนกลุ่มนั้นกลุ่มนี้หรือกลุ่มไหน
เป็นหน้าที่ของปวงชนเหล่าคนไทย
ต้องใส่ใจให้วัฒนาสถาพร

คณะผู้จัดทำ

ผู้เขียน

ประยอม ชองทอง

คำบางคำในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

พระราชกำหนด พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา

ภาษากาย (๑)

มองภาษา (๒) ญาติติ

กระทุ้งถาม

เนาวรัตน์ พลเดช

สาเหตุการออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน

เป็นคนไทยออกเสียงภาษาไทยให้ชัดเจน

ลักษณนาม เอกลักษณ์ของภาษาไทย

ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง

รัตนา ภาษาฤทธิ์

สำนวนไทยในยุคไอเอ็มเอฟ

ภาษามาไกล

การใช้คำราชาศัพท์

ใช้คำให้ถูกต้อง

ศรีศุกร มุสิกะพงษ์
 สมณศักดิ์ของสงฆ์
 ถ้าต้องเขียนขอได้ไหมเขียนให้ถูก
 การใช้คำคล้าย ความหมายต่าง
 เทศน์มหาชาติ

พริ้มเพรา คงธนะ
 เรื่อง จัน จันทน์ จันทร
 คำที่มักเขียนผิดจนคิดว่าถูก
 เสียงใกล้เคียงความหมายต่าง
 คำใกล้เคียงแต่ต่าง
 คำที่มักใช้ผิดความหมาย

ประยงค์ ธนียผล
 ลักษณะนามตามหลังจำนวนควรช่วยกันอนุรักษ์
 วรรคตอนนั้นสำคัญไฉน
 ภาษางาน ภาษางง
 เสียงควรญจาก ร เรือ

พิชณี สวัสดิ์ตยวงศ์

พูดอังกฤษคำ ไทยคำดีจริงหรือ
เมื่อนั้นและบัดนั้น

หมายกำหนดการและกำหนดการใช้อย่างไร
ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

วรรณิ จันทรศิริ

บรรณาธิการและบรรณาธิการ
การสื่อสารมวลชน เหมือนกันหรือต่างกัน

อภิวัน นันตา

ภาษาไทย - ทูตทางวัฒนธรรม
การให้พร : วัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

ชัชวาลย์ ชินชาคำ

ใช้คำไม่ค่อยถูกต้อง
ช่างสิบหมู่ของไทย

ประมวล น้อยเจริญ

เกาเหลา

อุษา ประยงค์รัตน์

แมวเหมียว

๒๑๘

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔

พงษ์ไธ มุสิกะพงษ์

การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชน

ผู้ตรวจ

ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล

บรรณาธิการ

รัตนา ภาชาฤทธิ

ผู้ออกแบบปก / ภาพประกอบ

อุทัย ไชยกลาง

พรรณมณี ชูเชาว์

พูดอังกฤษคำ ไทยคำ คือจริงหรือ

๑๙๙๐

เมื่อนั้นและบัดนั้น

บรรณาธิการและบรรณาธิการ

หมายกำหนดการและกำหนดการใช้ อย่างไร

เสียงใกล้ความหมายต่าง

การใช้คำราชาศัพท์

สื่อสารมวลชนกับสื่อมวลชนเหมือนหรือต่างกัน

ใช้คำให้ถูกต้อง

เป็นคนไทยออกเสียงภาษาไทยให้ชัดเจน